

కథలు

నీతి, పురోణ, పాడుపు

భేతాళ పంచవింశతి కథలు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌశిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షపతి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలాచారి

గురు గౌరీమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు హాయి బాలా

గురు ఆరబింద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమహార్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్పుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన **భారత ప్రభుత్వపు** వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) **భారత ప్రభుత్వపు** వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020050015358

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా** eBook రూపంలో **భారత ప్రభుత్వపు** సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject:

Language:

Scanning Centre:

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"> Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none"> INSA	<ul style="list-style-type: none"> Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	<ul style="list-style-type: none"> Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Author's Last Name																														
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z					
Year																														
1850-1900					1901-1910					1911-1920					1921-1930					1931-1940					1941-1950					1951-
Subject																														
Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...																						
Language																														
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu																						

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిపూలు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

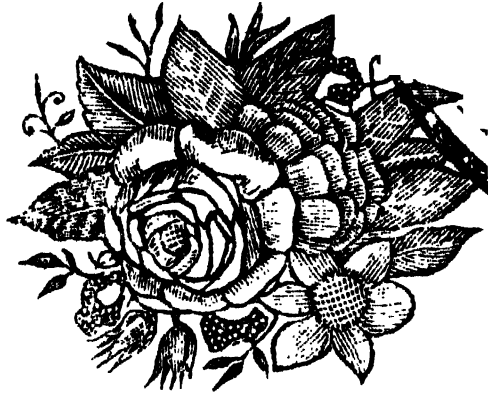
శ్రీ

భేతాళ పంచవింశతి కథలు.

గ్రంథకర్త:

కేతవరపు రామకృష్ణశాస్త్రిగారు.

పల్లి పద్మ:

కురుకూరి సుబ్బారావు అండ్ సన్

ప్రాప్తయిటర్ను—సరస్వతీ బుక్కుడిపో,

బెజవాడ.

మొదటికూర్పు 1000

1938

కాపీరైటు రిజిస్టరు]

మొద. 0—8—0.

శ్రీరామానయనమః.

భేతాళపంచవింశతికథ

పూర్వకథ.

చతుస్సముద్రపరివేష్టితం బగుభూమండలమున నొప్పురు భరత ఖండమందు ధారానగర మనుపేరుగల పట్టణము గలదు. అది విశాలమై, నాలుగువర్ణములవారికి నాశ్రయమై, సమస్తవైభవముల కాకరమై, వాసయోగ్యమై యొప్పురుచుండును. అపటణమునకు గంధర్వసేను డనుప్రఖ్యాతిగల రాజశిరోమణి ప్రభునై రాజ్య మేలుచుండెను. అతనికిఁ బండ్రితులును, ప్రతాపవంతులు సగునిర్వురు కొడుకులు గలరు. పెద్దకొడుకు మారునిపేరు భర్తృహరి. కెండవవానిపేరు విక్రముండు. గంధర్వసేను డు చిరకాలము రాజ్య మేలి స్వర్గలోకము నలంకరించెను. తండ్రియనంతరము జ్యేష్ఠపుత్రుఁ డగుభర్తృహరి రాజ్యమున కధికారియై పాలించుచుండెను. దేశకాలపాత్రములను, ప్రజలకష్టసుఖములను గుఱుకొని ధర్మము తప్పక రాజశాసనము గావించుచుండుటచే ప్రజలంద రతనియందు బద్ధానురాగులై రాజభక్తి కలిగి యుండిరి.

ఒకనాడు భర్తృహరిమహారాజు సింహాసనాసీనుడై కొల్వకూటంబున గూర్చుండి మంత్రిసామంతాదిపరివారంబులతో రాజకీయవిషయములగూర్చి ముచ్చటించుచుండ నాయూరిలో నుండుమహాతపస్వియైన బ్రాహ్మణోత్తముండు రాజసభ కేతెంచి ప్రభువును గని దీవించెను. రాజావిప్రుని సగౌరవముగ గూర్చుండబెట్టి వచ్చినకారణ మేమని యడుగ విప్రుఁ డిట్లనియె. మహారాజా! నీ కొకదివ్యఫలము నొసంగుచుంటిని. ఇది నాకు పరమేశ్వరు డనుగ్రహించెను. ఈఫలమును భుజించి

నవారికి మృత్యువు లేదు. ఇదియే దీని ప్రభావము. నాకు దీనిని భుజింప నిష్ఠములేక ధర్మప్రభువగు నీ కొసంగిన దేశోపకారమగునని తలంచి నీ కీచ్ఛితిని. ఇదియే నేను వచ్చినకారణ మని చెప్పెను. మహారా జాఫలమును కన్నుల నద్దకొని యాబ్రాహ్మణునకుఁ గోరినంత ధన మొసంగి సంతృప్తి జేసి యాఫలమును దాను భక్షింప నొల్లక తనప్రేమంపుటిల్లాలగు పట్టపుదేవి కొసంగి దానిమహిమను జెప్పి భక్షింపు మని చెప్పెను. ప్రభువు నెడలిపోయినయనంతరము పట్టపురాణి యాఫలమును దాను తిననొల్లక తన యాంతరంగికరహస్యప్రియు డగుకొత్వాలును బిలచి వాని చేతి కిచ్చి ప్రియుడా! దీనిని భుజింపు మని చెప్పెను. కొత్వా లాఫలమును గొనిపోయి తన సంపుడుకత్తెయగు వేశ్య కొసంగి భక్షింపు మనెను. ఆవేశ్య యిట్టిమహిమగల ఫలమును తా నొక్కతె భుజించిన నేమిలాభము? ప్రభువున కిచ్చిన మిక్కిలి బహుమాన మిత్తురని తలంచి మరునాడు రాజసభ కేగి మహారాజునకు నమస్కరించి యాఫలము నెమరుగనుంచి తాను వచ్చినవని చెప్పించెను.

భర్తృహరి యాఫలమును జూచి గుర్తించి వేశ్యంగన వచ్చిన వినరమును జెలిసికొని వెంటనే కొత్వాలును బిలిపించి యోరీ! ఈఫలము నీచేతి కెట్లు వచ్చెను? చెప్పుమని యడుగ కొత్వాలు భయకంపితుడై మారాడజాలక పోయెను. మహారాజు వానిం జూచి యోరీ! అడిగిన దానికిఁ బ్రత్యుత్తరమును వచింపనేని తల దీయబడునని భయపెట్ట నాతడు గడగడ వడకుచు మహారాజా! క్షమింపుడు. నా కీఫలమును రాణిగా రిచ్చిరని చెప్పెను. రాజునకు శరీర మంతయు కొయ్యబారిపోయెను. వెంటనే కొలువు చాలించి యంతఃపురమున కేతెంచి రాణిం జూచి పేనుక నేను నీకీచ్చిన దివ్యఫలము నేమిచేసితి వని యడిగెను. ఆ మూర్ఖురాలు తాను జేసినపని ప్రభువునకు జెలియదని నమ్మియుండెను. గాని వాపము బ్రదలుగాక మానదను నీతిని విశ్వసింప దయ్యె.

అందువలన ధైర్యముతో నాథా! నే నా ఫలము నానాజే తిని యుంటిని ప్రత్యుత్తరమును వచించెను. రాణియొక్క దుర్మార్గమును జూచి యామె పల్కిన యసత్యాపములను వినఁగనే ప్రభువునకు మహాగ్రహము గలిగి యోసీ! మాయలాడీ! పాలవంటివంశమునకు మచ్చ గల్గించితివి. పాపినీ! యని బట్టలో దాచినఫలమును జూపి యీఫలము కొత్తావున కెట్లు వచ్చినదని యడుగ నామె రహస్యము బట్టబయలయ్యెను గదాయని తెలుసుకొని భయకంపితయై మూర్ఛిలైనది. భర్త హరి వెంటనే కొల్వుకూటమున కేగి మంత్రిని జూచి, అమాత్యా! రాజ ద్రోహియైన కొత్తావున కురిశిక్ష విధించితిని. నేను రాజ్యమును బరిత్యజించి యరణ్యమున కేగుచుంటిని. నాసహోదరుడైన విక్రమునకు రాజ్యాభిషేకమును గావించి కలటయైన సట్టపురాణిని రాజ్యమునుండి వెడల గొట్టుము. ఇది నాయాజ్ఞ.

అని చెప్పి భర్తహరి మరునాడే బయలుదేరి రాజవేషమును దీసి వైచి సన్యాసివేషమును దాల్చి వనమున కేగెను. మంత్రి లందరును విక్రముని రావించి శుభలగ్నమున నతనిని రాజ్యాభిషిక్తుని గావించిరి. విక్రముడు విక్రమార్కమహారాజునుపేరుతో రాజ్యపరిపాలన జేయుచు సాహస శౌర్య ధైర్య దాన వితరణములయం దద్వితీయుడై యడిగిన వారికి లేదనకుండ ధర్మము జేయుచు తౌత్రధర్మానుసారముగ దేశములను జయించి రాజ్యవిస్తీర్ణము గావించి జంబూద్వీపమున కంతకు నధికారి యయ్యెను.

ఒకనాడు విక్రముడు కొల్వులో నుండగా నొకసన్యాసి వచ్చి ప్రభువును దీవించి యతని కొకఫలము నొసంగి వెడలిపోయెను. ఈవిధముగ నాయతి ప్రతిదిన మొక్కొక్క ఫలమును విక్రమున కొసంగి పోవుచుండ నత డాఫలమును కోశాగారమున భద్రపరచుచుండెను. ఒక

నాడు విక్రము డాఫలము లేమో పరిశీలించి మని తలంచి యొకఫలమును దెప్పించి దానిం గోయింప నందుండి యొకమరకతమణి బయల్పడెను. దాని కాంతుల కం దున్నవారి కన్నులు మిరుమిట్లు గొల్పుచుండెను. రాజు వెలుగుపడి మిగిలినఫలముల నన్నింటిని దెప్పించిచూడ ప్రతిఫలము నుండి యొక్కొక్కరత్నము బయలుదేరెను. విక్రముడు తనసభలో నున్న రత్నపరీక్షకులను రావించి యారత్నములను ఖరీదు గట్టుడని నియమించెను. వా రారత్నములను బరీక్షించి దేవా! యివి దేవరత్నములవలె నున్నవి. వీనికి మేము విలువఁ గట్టజాల మని వచించిరి.

మరునాడు మామూలువేళకు యతి వచ్చి ఫలము నొసంగెను. రా జాయతీశ్వరుని జూచి యతీంద్రా! తాము విరాగులుగదా! ఇట్టి రత్నములు మీ కెట్లు లభించినవి? నావలన మీ రెట్టిప్రయోజనము నపేక్షించి యిట్టి దివ్యరత్నముల నొసంగుచున్నారు? మీయుద్దేశ్య మేమో తెలిపెదరా యని యడుగ నాయతి యిట్లనియె. రాజా! రిక్తహస్తములతో ప్రభువులకడకు బోరాదుగావున నాఫలముల నిచ్చితిని. ఆరత్నములు దేవమణులు. తపోధనులము గనుక మాకు అష్టసిద్ధులును గలవు. తత్తారణమున మే మీరత్నములను సమకూర్చగలము. కాని విరాగులమగు మాకు వానితో నేమిపని? ఆరత్నములు మీవంటి ప్రభువులకడ నుండదగినవి. 'రత్నహారీతు పార్థివః' అను న్యాయ మెరుంగవా! కావున వానిని నీ కొసంగితిని. ఇంక నీవలన నా కొకపని కావలసియున్నది. నే నొక జపము చేయుచున్నాను. ఇచ్చటికి నాలుగామడల దూరమునగల యరణ్యములో నొకదేవ్యాలయ మున్నది. నే నచ్చట నివసించి జపము చేయుచున్నాను. నాజపస్థితి కె పూర్ణాహుతి గావింపవలయును. అందులకు నీసాయము నా కవసరము. రాజోవు భాద్రపద శుద్ధ త్రయోదశినాటి యర్ధరాత్రి సమయమున నీవు ఖడ్గహస్తంబు వె యొంటిగ రావలయును.

అట్లు వచ్చితివేని నాకార్యము సఫల మగును. అని చెప్పెను. సాహసవి
క్రమార్కుడని పేరందిన యామహారాజు వల్లెయని యంగీకరించి యాస
న్యాసిని బంపివేసెను. పిమ్మట నియమితదినమునకు విక్రముడు బయలు
దేరి ఖడ్గధారియై రాత్రివేళ క్రూరమృగారావసంకులితమైన యాయరణ్య
మును నిర్భయముగ గడచి యాసన్యాసియున్న దేవీమందిరమును జేరి
యతికి సమస్కరించి నిలువబడెను. సన్యాసి విక్రమునిం జూచి రాజా!
వచ్చితివా! సంతస మయ్యెను. ప్రస్తుతము నీవలన నా కొకపని గావలసి
యున్నది. ఇచ్చటికి రెండుక్రోసులదూరమున నొక శ్మశానము గలదు.
అం దొకవటవృక్షము గలదు. ఆచెట్టుకొమ్మ నొకశవము వ్రేలాడుచుం
డును. దానిం గొనిరమ్ము. నాహోమమున కది కావలయును. అని
చెప్ప విక్రము డాయుధధారియై భూతప్రేత పిశాచసంచారముతో గూడి
భయదాయకం బైన యాశ్మశానమున కేగి శవమును జూచి, విక్రముడు
మహాసాహసముతో నావటవృక్షము నెక్కి శాఖనుండి తలక్రిందుగ
వ్రేలాడుచున్న శవముయొక్క బంధనమును దెగగోయ నాశవము క్రింద
బడెను. విక్రముడు చెట్టుదిగి సచ్చసప్పటి కాశవము కొమ్ములను బాదు
కొనుచు రోదనముఁ జేయుచుండెను. విక్రము డాకళేబరమును సజీవ
ముగా నెరింగి యోరీ! నీ వెవ్వడవు? ఏటి కిట్లు వ్రేలాడుచుంటివి? నేను
విక్రము డనుప్రభువును. దేవీమందిరమందలి సన్యాసి యనుమతిని నిన్ను
గొంపోవ నరుదెంచితిని. నీవృత్తాంత మెఱింగింపుమన నాకళేబరము సజీ
వమై యిట్లనియె. రాజేంద్రా! నేను వచ్చుట కొక నియమ మున్నది.
నేను భేతాళుడను. నిన్ను కొన్నిప్రశ్నముల నడిగెదను. వానికి సదుత్తర
ముల నిచ్చెదవేని నన్ను నీవెంట గొనిపోగలవు. అట్లుగాకున్న నన్ను నీవు
త్రసికొని వెళ్ళజాలవు. ఇది నీకు సమ్మతమా యని యడుగ విక్రమార్కు
ప్రశ్నములను దెలిసికొనవలయునను వేడుకతో సరే యని యంగీక

రించెను. ఆకళేబరములో నున్న రాక్షసుడు విక్రముని జూచి రాజా!
నే నడుగబోవు మొదటి ప్రశ్నమునకు సంబంధించిన కథను వచించు
చున్నాను. శ్రద్ధతో వినుము—

ఒకటవకథ.

ప్రతాపముకుటు డనుపేరుగలరాజు రాజ్యమును జేయుచుం
డెను. అతనిభార్యపేరు మహాదేవి. ఆరాజున కొకకుమారుడు వజ్రము
కుటు డనుపేరుగలవాడు కలడు. ఆవజ్రముకుటునకును, మంత్రికొమారున
కును మిక్కిలిస్తేహ మగుటచే స్నాన, పాన, విద్యావిషయములయం
దొక్కచోటనే సంచరించుచుండిరి. కొంతకాలమున కారాజపుత్రుడును,
మంత్రిపుత్రుడును సంప్రాప్తయవ్వను లైరి. ఒకనాడు వారిర్వురును గ
లసి మహారణ్యమధ్యమునకు వేటాడబోయి దినమంతయు వేటలో గడపి
సాయంకాల మగునప్పటికి ప్రాంతమందున్న సుందరసరోవరమును జూచి
యందు కరపాదముల గడుగుకొని జలంబుల దాగి సమీపమునగల్గి
శివాలయములోని కేగి యందున్న శివలింగమునకు నమస్కరించి తిరిగి
యాసరోవరతీరంబున విశ్రమించిరి. మంత్రి కుమారునకు నిద్ర వచ్చుటచే
పరుండెను. రాజపుత్రుడు సరోవరశోభను దిలకించుచుండెను.

కొలదిగడియల కొకరాజపుత్రిక చెలికత్తెలతో పరివారసహితయై
వచ్చి శివాలయములోని కేగి పరమేశ్వరుని ప్రార్థించి సరోవరమున
నిర్మలజలంబుల గ్రోలి యొకవృక్షచ్ఛాయను విశ్రమించి చెలులతో
మాట్లాడుచు ప్రాంతమందు విహరించుచున్న రాకొమరుని గాంచెను.
వజ్రముకుటుడును రాకుమారిం గాంచెను. రాజపుత్రిక వజ్రముకుటుని
జూచి తనశిరమున నుంచుకొనిన శివపూజానిర్మల్య మగుకమలమును
దీసి చేత బట్టుకొని చెవిలో నుంచుకొని వెంటనే దానిని దంతములతో

కొరికి పాదములకు తగిలించి యాకమలమును వక్షస్థలమున కదుము కొనెను. తదుపరి తనచెలికత్తెలతోఁ గలసి నగరమున కేగెను. రాజకు మారు డామెను జూచినది మొదలు మోహవివశుడై యాకస్యకామణి యొనర్చిన కార్యములు తనమనస్సునకు బోధపడకుండుటచే తిరిగి మంత్రి కుమారుని సమీపించి మేల్కొల్పెను. మంత్రిపుత్రుడు నిద్రనుండి లేచిన వెంటనే తాను చూచినవృత్తాంత మంతయు నెఱింగించి యాకస్యకామణి చేసినపనుల నెఱింగించి యిట్లనియె. మిత్రమా! ఆసుందరి యూరు గాని నామమునుగాని నెఱుంగలేక పోయితిని. గాని యట్టి జగన్మోహినిని వివాహ మాడకున్న నాజన్మ న్యర్థమునుమా యని పల్కుచున్న రాకు మారుని జూచి మంత్రికుమారు డిట్లనియె!

మిత్రమా! అచిన్నది యొనర్చిన చర్యలను విమర్శింప నామెయు నిన్ను వలచిన ట్లున్నది. అసైగలు నీ కర్ణము కాలేదు. నేను వచించు చుంటిని వినుము. తలపై నున్న కమలమును దీసి చెవిదగ్గర నుంచుకొనుటవలన తాను కర్ణాటకదేశపు రాజపుత్రిక ననియును, దంతములతో కొఱుకుటవలన దంతవక్త్రుడనురాజునకు తనయ ననియు, కమలమును పాదములకడ నుంచుకొనుటవలన తనపేరు పద్మావతి యనియు, వక్షమున కదుముకొనుటవలన నీవు నాహృదయమం దుంటివనియు సూచించినది. ఇదియే యారాజపుత్రయొక్క సాంకేతికాభిప్రాయ మని తెలిపెను. రాజపుత్రుడు వెంటనే యాదేశమునకు పోవుదమని పట్టుబట్టుటచే మంత్రి నందను డాతని వెంటగొని తురంగారూఢులై యిర్వురు కొలదిదినముల కాయూరునకు అనగా కర్ణాటకదేశమునకు వచ్చి సత్రములో బసచేసి మధ్యాహ్నకాలము దాటినతోడనే యిర్వురు నగర మంతయు జూచుచు రాజమందిరప్రాంతమున కేగిరి. తత్సమయమున నొకముదుసలియగు స్త్రీ రాజనగరులోనుండి వచ్చుచుండెను. ఆవృద్ధురాలిం గాంచి రాజమంత్రి

నందను లిర్వురును వెంబడించిరి. ఆమె క్రమముగ తనయింటి కేగి గడప లోపల గూర్చుండి రాట్టమును వడకుచుండెను. వెంటవచ్చినవా రిర్వురును గుట్టమునుండి దిగి యాయింటిముందుకు వచ్చి నిలువబడిరి. మంత్రి పుత్రు డాముదుసలిం జూచి అవ్వా! మేము పరదేశులము. కొలదిదిన ములు నివసించుటకు నీయింటిలో నవకాశ మొసంగెదవా? నీకు పుణ్యముండును. అని నామె చేతిలో పదిబంగారునాణెముల నుంచ నావృద్ధురాలు మిక్కిలి సంతసించి తనయింట నుండుట కంగీకరించెను. కొన్నిదినములు గడచినతదుపరి మంత్రినందను డామెవృత్తాంతము దెలిసికొని యిట్లనియె. అవ్వా! రేపు నీవు మీరాజకుమారితో నొకవార్త నెఱిగించితివేని నీకు బహుమతి లభించును. అదేమనగా గడచిన జ్యేష్ఠశుద్ధ పూర్ణిమనాడు నీవు వనమున జూచిన రాజకుమారుడు వచ్చియుండె నని వచింపుము.

మంత్రికుమారుడు వచించినప్రకార మూదాసి రాజపుత్రికను జేరి ప్రసంగవశమున రాజకుమారునిసంగతి నెఱిగించి యతనియందమున వర్ణించెను. ధనాశగల రాజాంతఃపురదాసీజన మొత్త కైన తగుదురుగదా! పద్మావతి దాసివాక్యములను విని కోపమును నటింపుచు తనచేతిని మంచిగంధములో ముంచి యైదువ్రేళ్లు కనపడునట్లవృద్ధురాలిదవడపై తట్టి పొమ్మని యదలించెను. ఆవృద్ధురాలు నిష్కారణముగ రాజపుత్రికకు కోపము గల్గించితి నని విచారపడుచు నింటికేగి వా రిర్వురకును రాజకుమారి చేసినపనిని వివరించి తనదవడ కూపించెను. రాజకుమారుడు దీని యభిప్రాయ మేమని యడుగ మంత్రినందను డిట్లనియె. మిత్రమా! అయిదువ్రేళ్లు తేలునట్లు కొట్టుటవలన నామె అయిదుదినములవరకునని నూచించినది. వెన్నెలదినము లైదును గడచినవెనుక చీకటిరాత్రులు వచ్చును. అప్పుడు సమయ మగునని తేలిపినది. అని చెప్పెను.

ఆరవనాడు మరల వృద్ధురాలు వీరిర్వరిసందేశమును పద్మావతి కెఱింగింప నామె యెఱుఁగికుంకుమతో ముదుసలిదానిదొడ్పై మూడు బొట్లు పెట్టి పంపెను. మంత్రికుమారుడు చూచి రాజపుత్రునితో పద్మావతి ఋతుమతియై యున్నదనియు నాలుగవనాడు స్నానానంతరము సమయ మగునని సూచించినదని చెప్పెను. నాలుగవనాడు పద్మావతి వృద్ధురాలితో రాకొమరుడు రాదగినసాంకేతికమును చెప్పి పంపెను. నాటి రాత్రి రాజపుత్రుడు చక్కగ నలంకరించుకొని మంచిదుస్తులను ధరించి నడుమున ఖడ్గమును బిగించి ప్రయాణమునకు సంసిద్ధుడయ్యెను. మంత్రికుమారుడును మారుదుస్తులను ధరించి రాజకుమారుని వెంటగొని యందరు నిద్రించినవెనుక బయలుదేరి రాజకన్యాంతఃపురమునకు పశ్చిమభాగమున గలకిటికీక్రింద నిలువబడెను. పద్మావతి వారిర్వరు వచ్చుట కొక గొలుసు వ్రేలాడగట్టి యుంచెను. రాజపుత్రు డాగొలుసును వట్టుకొని పైకెక్కి పోయెను. పద్మావతి మరల గొలుసును పైకిదీసి కిటికీతలుపులను బిగించెను. మంత్రినందను డెదురుగ నున్న నొకయరుగుపై కూర్చుండెను. పద్మావతిరాజపుత్రు లిర్వరు పరస్పరము జూచుకొనిరి. పద్మావతి ప్రియుని కైదండగొని శృంగారింపబడి మనోహరముగ నున్న తనగదిలోనికి గొంపోయి హంసతూలికాతల్పమున గూర్చుండబెట్టి చందన మలంకరించి ఫలహారముల నిచ్చి తాంబూలము నొసంగి సరససల్లాపములతో నారాత్రియంతయు రాకుమారునితో నిష్టవిनోదంబుల గ్రీడించెను. తెల్లవారుజామున రాజపుత్రుని తనయంతఃపురంబునగల రహస్యప్రదేశమున దాచెను. మంత్రికుమారు డుదయమువరకు కాచియుండి యధాస్థానమున కేగెను.

పద్మావతి యీవిధముగ పరులకు దెలియకుండ తన ప్రియుని పగలు దాచుచు రాత్రులయం దతనితో సుఖంపుచు నెలదినములు గడ

పెను. మధ్య నొకమారు రాజపుత్రుడు మిత్రునిజూడ బయలుదేరెను గాని పద్మావతి పోనీయక ఆటంకపరచెను. ఒకనాడు రాజపుత్రుడైన వజ్రముకుటునకు జన్మభూమి, తల్లిదండ్రులు, తన ప్రాణమిత్రుడు జ్ఞప్తికి వచ్చుటచే ఖిన్నుడై కూర్చుండెను. పద్మావతి వచ్చి నాథా! నే బేల చారముతో నుండిరని యడుగ నాన దోషియురాలా! నామిత్రుని విడిచి చాలకాలమైనది. ఆతనివియోగము సహించజాలను. మనయిర్వరి సమావేశమున కాతనిబుద్ధిబలమే కారణము. నీవు మాపిన సాంకేతిక ములరహస్యములను నాకు దెల్పి నీతోడిపొందును ప్రాప్తిపజేసిన మిత్రుని మరచితినిగదా యని చింతించుచుంటిని. అని పల్కిన పద్మావతి నాథా! మీ కంత చింతయేల? నేను రేపు పలురకముల పిండివంటలను వండి మీచేతి కిచ్చెదను. మీమిత్రున కిచ్చి చూచి సంతృప్తులై మరలి రండు. అని చెప్పి పలువిధములైన భక్ష్యములను వండి ప్రియున కిచ్చి రాత్రివేళ నతని బంపెను. వజ్రముకుటుడు మంత్రికుమారునికడ కేగి కౌగలించుకొనెను. మంత్రినందనుడును మిత్రుని జూచి మిక్కిలి సంతసించెను. రాకుమారుడు తనకు ప్రియురా లిచ్చినభక్ష్యములను మిత్రుని యెదుట నుంచి సఖుడా! నాప్రియురాలు నీకొఱకై స్వయముగ వండి నది. వీని నారగింపు మన నత డిట్లనియె. చెలికాడా! నీ వామెతో నా విషయము నెఱిగించి ప్రమాద మొనర్చితివి. నీప్రియురాలు నిన్ను సర్వదా వశముజేసికొన దలంచినది. స్వేచ్ఛావృత్తిగల యాడువాండ్రు కుటిల చిత్తులై యుందురు. నీవు నాకడకు వచ్చుటామె కిష్టము లేదు. నిన్ను మరల తల్లిదండ్రులకడకు దీసుకొని పోవుదు ననుభయముతో కపటో పాయమున నన్ను చంపదలంచినది. అని చెప్ప రాజకుమారు డంగీకరింపక నిదర్శనము చూపు మనెను. మంత్రికుమారుడు వెంటనే పద్మావతి పంపిన పిండివంటలలో నొకదానిని దీసి యటనున్న కుక్కముందు బడ వేయ దానిని దిని యాశునకము మరణించెను. వెంటనే చెలికాడా!

చూచితివా? యన రాజపుత్రుడు క్రోధపరవశుడై ఛీ! యికదాని ముఖమును చూడను. మనదేశమునకు బోవుదము లెమ్మని పలుక మంత్రి పుత్రుడు సఖా! నిదానించుము. నీప్రియురాలిని వెంటగొని పోవలెను. నీవు రేవురాత్రి యామెకడ కేగి పద్మావతి గాఢనిద్రలో నున్నతరి యెరింగి యామెయొడల్పిపై గలనగలను దీసికొని తొడలపై యీశ్వాలమును గుర్తుపడునట్లు గ్రుచ్చి వెంటనే పయనమై నాకడకు రమ్ము. తరువాత సంగతిని దెల్పెదను. నన్నుగురించి యడిగెనేని నాకు తెలియదనుము. అని చెప్పి రాజపుత్రుని పంపెను.

వజ్రముకుటుడు మంత్రికుమారుడు చెప్పిన ట్లామెనగల నన్నింటిని సంగ్రహించి తొడపై త్రిశ్వాలమును గుర్తుపడునట్లు ముద్రించి వేడలి పోయెను. మంత్రికుమారుడు రాజపుత్రునితో గలసి యాగ్రామదేవాలయమున కేగి తమవేషంబులను మార్చి యోగులవలె వేషములను ధరించి రాజకుమారుని తనశిష్యునిగ జేసికొని యిట్లనియె. నీ వీనగలను గొనిపోయి రాజనగరునకు సమీపమున గలవర్తకులకు విక్రియింపుము. రాజభటులు వచ్చి పట్టుకొనినచో నాగురువు ఇచ్చెనని చెప్పి వారిని నాకడకు గొని రమ్మని పంపెను. రాజనందనుడు బైరాగివేషమున నగల నమ్ముచుండ రాజభటులు చూచి పట్టుకొని యీనగ లెచ్చటివని యడిగి వివరమును దెలిసికొని గురుశిష్యుల నిర్వరను నగలతో బంధించి రాజుగారి కొల్వనకు గొంపోయిరి. రాజు వారిం జూచి ఓ బైరాగులారా! ఈనగలు నాకుమార్తెవి. మీ కెల్లు దొరకెనన మంత్రిపుత్రు డిట్లనెను. మహారాజా! నిన్ను రాత్రి మేము శ్మశానములో జపము జేసికొనుచుండ నొకఠాకిని సర్వాభరణభూషితయై మమ్ము సమీపించెను. మే మామెను మంత్రములతో స్వాధీనము జేసికొని యామెనగలను దీసికొని తొడలపై త్రిశ్వాలచిహ్నమును వేసి పంపితిమి. అని చెప్పెను. రాజు అంతఃపురములోని కేగి భార్యను పిలిచి పద్మావతి తొడలపై త్రిశ్వాలచిహ్నముండెనో తేదో

చూచి రమ్మని పంప రాణికుమార్తెను పరీక్షించి ఎడమతోడ పై త్రిశూల చిహ్న మున్నదని పలికెను.

రాజు కపటయోగిని రహస్యముగ బిలిచి కర్తవ్య మేమని యడుగ నత డోరాజేంద్రా! నీకుమార్తె డాకిని. దానిని రాత్రివేళ నూరి బయట వదలివేయుము. లేకున్న నీకు నీరాజ్యమునకు కీడు. అని పలుక రా జారాత్రియే పద్మావతి నిద్రలోనుండ నామెను మంచముతోసహా సేవకుల కిచ్చి రుద్రభూమిలో వదలివేయుడని చెప్పెను. సేవకులు రాజాజ్ఞను బొలించి పద్మావతిని శ్మశానములో వదలి పట్టణమునకు వచ్చిరి. చాటున దాగియున్న రాజకుమార మంత్రినందను లామెను గుఱిము పై నెక్కించుకొని కతివయస్రయాణముల నిజనగరిం జేరి తల్లిదండ్రులకు సం తోషము గలిగించిరి. వజ్రముకుటుడు శుభముహూర్తమున పద్మావతిని బెండ్లాడి యామెతో సకలసుఖముల ననుభవించుచుండెనని చెప్పి భేతాళు డిట్లనియె. రాజా! ఈకథలో రాజపుత్రుడు-మంత్రినందనుడు-కొత్వాలు-రాజు నల్వ రున్నారు. ఈనల్వరిలో దోషి యెవరో తెల్పుమన విక్ర ముడు యోజించి పద్మావతి తండ్రియగు రాజే దోషియని నామతము. ఏమనగా! మంత్రిపుత్రుడు, కొత్వాలు రాజాజ్ఞను నెరవేర్చినవారు. ప్రభువు కోరిక దీర్చుట వారిధర్మము. కావున వారు దోషులు కారు. వలచిన దాని నెట్లయిన స్వాధీనపరచుకొన దలంచిన రాజపుత్రుడు దోషి గాడు. చెప్పుడు మాటలలోని యదార్థమును గ్రహింపలేక కూతురును వెడల గొట్టిన రాజే దోషియని చెప్పగా భేతాళుడు మరల వానిని బట్టి బంధించెను. భేతాళుడు రెండవప్రశ్నమును గూర్చినకథను జెప్ప నారంభించెను.

రెండవకథ.

రాజా! వినుము. యమునానదీతీరమున ధర్మస్థాన మనునగరము కలదు. గుణాధిపు డనురా జాపురమును బొలించుచుండును. ఆనగరమున

కేశవశర్మ యనుతపోనిష్ఠాగరిష్ఠుడైన బ్రాహ్మణోత్తము డొకడు కలడు. అతని కొకకుమారుడు కుమార్తెయు గలరు. కుమార్తెపేరు మధుమాలతి. కొంతకాలమునకు కూతురు వివాహోచితవయస్కు యగుటచే తల్లిదండ్రులు సోదరుడు నామెకు వరునికై బ్రయత్నించుచుండిరి. ఇట్లుండ నొకనాడు కేశవశర్మ బంధువులయింటిలో శుభకార్య మగుటచే నట కేగెను. కుమారు డొకమిత్రుని గృహమున కేగెను. ఇంటిలో తల్లి యొక్కరిత యుండెను.

ఇట్లుండ నాసమయమున పరదేశస్థుడైన యిరువదివత్సరములు వయస్సుగల విప్రు డొక్క డాయింటి కరుగుదెంచి సావడిలో గూర్చుండి యుండెను. ఇంటియజమానురా లాబ్రాహ్మణపుత్తుని కుల, శీల, విద్యాసాంప్రదాయములను విచారించి సంతృప్తి నంది యతనితో నీకు నాకుమార్తె నీయ దలంచితిని. నాభర్త వచ్చువరకు నుండుమని చెప్పెను. విప్రుడు వల్లెయని యటనే గూర్చుండెను. బంధువులయింటి కేగిన కేశవశర్మ యటనున్న విప్రుకుమారులలో నొకని విద్యావినయసద్గుణములను గాంచి తనకుమార్తె మధుమాలతి నిచ్చెదనని వాగ్దాన మొసంగి వెంటగొని వచ్చెను. ఇదేవిధముగ నామెసోదరుడుకూడ నొకవిప్రయువకునకు దనసోదరి నిత్తునని చెప్పి తీసికొనివచ్చెను. ఈవిధముగ వారిద్వరును చెరియొకవరుని దెచ్చునప్పటి కింటిలో నొకవరు డుండుటజూచి కేశవశర్మ తనకూతురును మువ్వురువరుల కిచ్చు పెట్లాయని యోచింప నారంభించెను. విప్రయువకులు మువ్వురిలో నొకనిపేరు త్రివిక్రముడు. రెండవవానిపేరు వామనుడు. మూడవవానిపేరు మధుసూదనుడు.

కేశవశర్మ కర్తవ్యజ్ఞానశూన్యుడై విచారించుచుండ నింతలో భార్య రోదనము జేయుచు వచ్చి మధుమాలతిని పాముకరచే ననియు బడియున్నదనియు పచించెను. తండ్రి దుఃఖాక్రాంతుడై యూరిలోని

కేగి నల్వరైదుగురు విషవైద్యులను మంత్రగాండ్రును పిలుచుకొని వచ్చెను. వా రంద రాపడియున్న విప్రకన్యకను జూచి నాటి తిథి, వార, నక్షత్రములను, కాలములను గమనించి యామె జీవింపదని నిర్ధారణ మొనర్చి వెడలిపోయిరి. కొలదిగడియల కావిప్రబాలిక ప్రాణములను వదలెను. తండ్రి కన్నీరు గార్చుచు కుమార్తె కళేబరమును గొనిపోయి రుద్రభూమిలో దహనము జేసి యింటికి వచ్చెను. విప్రయువకులు మువ్వురు నాదహనము చేసిన చోటి కేగిరి. వారిలో నొక డామె యెము కల నేరి మూటగట్టుకొని బైరాగివలె వేషము ధరించి దేశములపై కేగెను. మరియొక డామిగిలినబూడిదను మూటగట్టుకొని యాప్రాంతము ననే నొకతాటియాకులగుడిసెను నిర్మించుకొని యం దుండెను. మూడవ వా డొకసన్యాసియై దేశములన్నియు దిరుగుచు నొకదినమున నొకయూ రిలోనికి బోయి బ్రాహ్మణగృహమున కేగెను. ఆయింటియజమాని వచ్చి యీదినమున మాయింట నతిథిసత్కారము గైకొనవలయునని ప్రార్థింప వల్లెయని యంగీకరించి స్నానము జేసి యొకపీఠమున గూర్చుండి జపము జేసికొనుచుండెను. ఆబ్రాహ్మణుని భార్య వంట జేసికొనుచుండెను. మధ్యాహ్నకాల మగునప్పటికి వంట యగుటయేగాక బ్రాహ్మణుని జపము పూర్తి యయ్యెను. గృహయజమాని వచ్చి స్నానముజేసి దేవ తార్చనము పూర్తి జేసి నివేదన మొనర్చెను. ఇంటియజమానురాలు అర టియాకులను పఱచి వడ్డన జేయ నారంభించెను. కొంతవడ్డన యైనది: మరికొన్ని పదార్థములు మిగిలినవి. ఇంతలో నామెకొమరు డైదేడ్లవాడు నిద్రలోనుండి లేచివచ్చి రోదన మొనర్చుచు తల్లిని చుట్టుకొనెను. పిల్ల వానిని మరిపింప నెంతప్రయత్నించినను వాడు తల్లిని వదలలేదు. వడ్డించుట పూర్తి కాలే దనుకోపము తొందరయు వెంబడించుటచే పిల్లవాని నొక్కవిసురున మండుచున్న పొయిలో బడవేసెను. చూచుచుండగనే బాలుడు కాలి బూడిద యయ్యెను. అతిథియైయున్న మధుసూదనుడు

చూచి భయకంపితచిత్తుడై వడ్డించిన విస్తరిని వదలి లేచి నిల్చుండెను. గృహాయజమాని భుజింపక లేచితివేమని యడుగ నతఁడు బ్రాహ్మణోత్తమా! నీభార్య చూచుచుండగ శిశుహత్య జేసినది. ఇట్టిపాతకము జరిగిన నీయింట నెవ్వరు భుజింతురు? కావున నేబోయెద నని పలుకగా నాయజమాని స్వామీ! తొందరపడకుడు. అని లోపలి కేగి యొకపుస్తకమును గొనివచ్చి యందున్న సంజీవినిమహానుంత్రమును బఠించి మూలమంత్రమును జపించి జలమును మంత్రించి చనిపోయిన బాలుని యెముకలపై జల్లగా నాబాలుడు సజీవుడై లేచి నిల్చుండెను. మధుసూదను డీవెంతను జూచి యాశ్చర్యపడి భోజనమునకు గూర్చుండెను. అనంతర మాత డెట్లైన నావిద్యను నేర్చుకొనినచో తనప్రియురాలిని బ్రదికించుకొనవచ్చునని విశ్వయించి యాగృహాయజమానిని పార్థింపి కొన్ని దినముల కాలనిదయవలన నావిద్యను గ్రహించి యాగ్రంథమును సంగ్రహించి మధుమాలతిని దహించిన ప్రదేశమున కేగునప్పటికి త్రివిక్రమవామను లచ్చట జేరి యుండిరి వారిర్వురును మధుసూదనుని జూచి విదేశముల కేగి యే యే విద్యల న్నాన్పించితి వని యడుగగా నాత డిట్లనియె. మిత్రులారా! నేను మృతసంజీవినివిద్యను నేర్చితిని. దానిప్రభావము వలన చనిపోయిన వారిని బ్రదికింపగలను. అని చెప్పెను. అట్లయినచో మధుమాలతిని బ్రతికింపు మని యడిగిరి. త్రివిక్రముడు తన మూటలో నున్న ప్రధానాంగములకు సంబంధించిన యెముకల నన్నింటిని నొక్కచో నుంచెను. వామనుడు తాను మూటకట్టి దాచిన భస్మమును చుట్టు నుంచెను. మధుసూదనుడు స్నానము జేసి పుస్తకమును విప్పి యామంత్రమును పఠించి జలమును మంత్రించి యాభస్మరాశిపై చల్లగానే మధుమాలతి జీవించెను. ఆవిప్రబాలిక సజీవ యై సంతనే యాముగ్గురు నాకన్యకను స్వీకరించుటకై కలహింప నారంభించిరి. రాజేంద్రా! ఆబాలిక నామువ్వురిలో నెవ్వరు స్వీకరింపదగునో వచింపు మనవిక్ర

మార్కు డిట్లనియె. భస్మరాసిని ప్రోవు జేసికొని శ్మశానమున గాపుర మున్నవాడే యాకన్యకకు భర్త యగును. కారణ మేమనగా అస్తులను గ్రహించి దేశభ్రమణ మొనర్చినవాడు పుత్రతుల్యుడు. ప్రాణదాన మొనర్చినవాడు తండ్రితో సమానుడు. భస్మరాసిని ప్రోవుజేసికొని దహనప్రదేశమును గనిపెట్టుకొని యున్నయితడే భర్త యగును. అని చెప్పెను. భేతాళు డానమాధానమును విని మరల చెట్టు కొమ్మ కెగిరి వ్రేలాడుచుండెను. విక్రమార్కుడు మరల వృక్షము నెక్కి యాతనిని బంధించి, భుజమున వైచుకొని వచ్చుచుండెను.

మూడవ కథ.

భేతాళు డిట్లని చెప్ప నారంభించెను. రాజేంద్రా! సావధానుడవై యాలకింపుము. వర్ధమాన మనునగరము కలదు. రూపసేను డనురాజు నగరమును బాలించుచుండెను. ఒకనా డాప్రభువు కోటసింహద్వారమునకు లోపలిభాగమున నిలువబడి కోటవెలుపల జరుగులాకోహలమును వినుచుండెను. కొంతకాలమునకు ద్వారరక్షకుని బిలిచి కోటవెలుపల నాకోలాహల మేమని యడుగి నాభటాడు మహారాజా! యాచకులు బహు సంఖ్యాకులు ధర్మార్థులై వెలుపల నిలిచియున్నారు. ఈగందరగోళ మంతయు వారిదే యని విన్నవింప నాప్రభు వాయాచకులను ధాన్యవస్త్రాదులచే సంతోషపరచి పంపుమని నియమించి పంపెను. మరికొంత కాలమున కింకొకభటుడు వచ్చి దేవా! ఎవ్వరో యొక వీరభటు డాయుధ పాణియై తమదర్శనమునకు వచ్చియున్నాడని విన్నవించెను. ప్రభు వామాటను విని వానిని కొల్వకూటమునకు గొనిరమ్మని పంపి తాను దర్బారునకు వెడలిపోయెను. రాజాజ్ఞను పొంది యాసేవకు డావీరభటుని దర్బారులోనికిం గొంపోయి ప్రభువునెదుట నిలువబెట్టెను. ప్రభు వాతని జూచి నీ వేమి పనిచేయుదువు? నీ కేమి జీతము కావలయునని యడిగెను.

భటుడు నమస్కరించి మహారాజా! నేను రాజపుత్రుడను. తా మేకా ర్యము జేయు మనినను సంసిద్ధుడను. నాకు జీతము దినమునకు వేయి తులములు బంగారము కావలయు నని యడిగెను. నాభార్య, ఒకకుమారుడు, ఒకకుమారి, నేను తప్ప నాకుటుంబమున నై దవనారు లేరు. నాపేరు వీరబలు డందురు. ఇదే నావృత్తాంత మని విన్నవించెను. వాని మాటలను విని సభలోనివా రందరును నవ్వుకొన నారంభించిరి. ప్రభు వగురూపసేనుడు మాత్ర మెట్లుగాక వీరబలుని వాంఛితమునుగూర్చి తలపోయుచుండెను. ఇంత గొప్పవేతనము నడిగినవారు లేరు. ఇత డెందుల కడిగెను? ఇందులకు బ్రతిఫలముగ నత డేమి చేయునో జూడవలయు నని నిశ్చయించి ఖజాంజీని పిలిచి కొన్నిదినములవరకు నీత డడిగినట్లు దినమునకు వేయితులములబంగారము నిచ్చుచుండు మని యాజ్ఞాపించెను.

వీరబలు డాప్రకారము ప్రభు వొసంగెడి బంగారమును మూడు భాగములుగ జేసి రెండుభాగములు బ్రాహ్మణులకు, బీదలకు దానము కొఱకును సన్యాసి - సాధువులు మొదలగువారియౌతిధ్యముకొఱకును వెచ్చించుచు మిగిలినవంతుబంగారమువలన తనకుటుంబవ్యయము జేసికొనుచు కాలము గడుపు చుండెను. మరియును ప్రతిదిన మతడు సంధ్యా కాలమునకే కార్యక్రమమును పూర్తి జేసికొని డాలు, ఖడ్గమును ధరించి రాజు పరుండు శయనమందిరద్వారమున నిలువబడియుండి ప్రభు వెప్పుడు పిలిచిన నప్పుడు సిద్ధముగ నుండుటయే గాక మహారాజున కంగరక్షకుని వలె సంచరించుచుండెను.

ఒకనాడు మహారాజు రాత్రివేళ పరుండియుండ నతనిచెవులకు స్త్రీరోదనము వినబడెను. రూపసేనుడు లేచి కూర్చుండి ఎవరు వారు? అని కేకవై చెను. వీరబలుడు రాజయొక్క పిలుపును విని డేవా! ఏమి యాజ్ఞ యని యడుగ నతడు ఎచ్చటనుండియో స్త్రీరోదనము వినవచ్చు

చున్నది. బహుశా రుద్రభూమిసమీపమున యని తలంచెదను. నీవు పోయి యారహస్యమును తెలిసికొని రమ్మని పల్కెను. వీరబలుడు చిత్త మని ప్రభువుకు నమస్కరించి వెడలిపోయెను. ఇంతరాత్రికాలమున నీచీకటిలో రుద్రభూమినిగూర్చి పోవుటయన దనసేవకులలో నెవ్వడును సాహించి యుండడు. ఈవీరబలుడు సాహించి పోవుచున్నాడు. వీనికార్యక్రమ మేమో చూడవలయు నని తలంచి వల్లనిదుస్తులను ధరించి ఖడ్గమును దుస్తులలో దాచి యాయంధకారములో రాజు వీరభటుని వెనుచెంట గూఢముగా బోవుచుండెను. వీరబలు డాధ్వని ననుసరించి క్రమముగ శ్మశానవాటిక కేగెను. అచ్చట నొకసౌందర్యవతియైన స్త్రీ శిరముమొదలు పాదమువరకు సునర్ణాభరణముల ధరించి రోదన మొనర్చుచుండెను. మధ్య నొకమారు గంతులు వేయుచు దశలో దానె నవ్వుకొనుచు మరల రొమ్ము మోదుకొనుచు రోదనము జేయుచుండెను. వీరబలుడు దూరముననుండి యామెయొక్క విధానము సంతము జూచుచు సాహసముతో సమీపించి నీ వెవ్వతెవు? ఈరుద్రభూమిలో గూర్చుండి రోదనము జేయుచుంటి వేల? అని యడుగ నామె యిట్లనియె. నేను రాజలక్ష్మిని. ఈరూపసేనమహారాజుయొక్క రాజభవనమున సదాచారము నశించి దురాచారము బయలుదేరుచున్నది. జ్యేష్ఠాదేవి ప్రవేశింప బోవుచున్నది. నే నీక నుండజాలను. నే నీప్రభువు నాశ్రయించి చాల శాంత చిత్త నై యుంటిని. కాని నే నెంతయో కాలము నిలువను. మరియు నీరాజు నెలదినములకు మరణించును. అందువలన దుఃఖించుచుంటి నన వీరబలుడు దేవీ! మాప్రభువు చిరంజీవియై యుండుట కేమియు మార్గము లేదా? యని యడుగ నాదేవి వీరుడా! వినుము. ఈరుద్రభూమికి తూర్పుగా నాలుగుకోసులదూరమున నొకదేవీమందిరము కలదు. నీ కుమారుని గొనిపోయి యాదేవికి బలి యొసంగితివేని రూపసేనమహారాజు దీర్ఘాయుష్మంతుడై రాజ్య మేల గలడు. ఇది యధార్థము అని వచించెను.

వీరబలుడు తిరిగి తన యింటిలోవను బోవుచుండ రాజు వెన్నాడి
యతనికార్యక్రమమును గనిపెట్టియుండెను. వీరబలు డింటికేగి భార్యను,
కుమారుని నిద్రనుండి లేపి కూర్చుండబెట్టి రాజ్యలక్ష్మి చెప్పిన వృత్తాం
త మంతయు వివరించి యిప్పుడు కర్తవ్య మేమి యని యడుగ కుమారు
డిట్లనియె. తండ్రీ! నాజన్మము కృతార్థత నందుతరుణము వచ్చినది.
ధర్మాత్ముడై మరియును మన కన్నదాతయైన ప్రభురక్షణ మవశ్యకర్త
వ్యము. అదియునుగాక జనకాజ్ఞ మరణమును బలీయము. ఇంతేగాక నా
దేహము సరమేశ్వరియైన కాళీమాత కర్పిత మగుచున్నది. ఎప్పుడో
యొకప్పు డీశరీరము నశించుచుండే. కావున జన్మ సార్థక మగుమరణ మా
నందకరము గావున నాలస్యము జేయక పోదము రమ్మని వచించెను. వీర
బలుడు భార్యం జూచి గృహిణీ! జనకాజ్ఞను బాలించు కొమరుడు-
రోగహీన మగుదేహము - సర్వలాభకరమైన విద్య - చతుర్ముడైన మి
త్రుడు - పతియాజ్ఞను జరించు భార్య కలవాడు ధన్యుడని పెద్ద లందురు.
కావున నీవు నీకొమరుని సంతోషముతో నానెంట బంపెదవా? యన
నామె యిట్లనియె. నాథా! ప్రపంచకమున నాకు కుమారుడు, కుమార్తె,
సోదరుడు, బంధువు మొదలగు వారితో నెట్టి యవసరమును లేదు. నా
కార్య మంతయు మీతో నున్నది. నాసద్గతి మీరే. స్త్రీలకు వేరు
వ్రతములుగాని, దానముగాని, పూజలుగాని లేవు. పతిసేవయే ప్రధాన
వ్రతము. దరిద్రుడుగాని, కుంటిగాని, గ్రుడ్డిగాని యెట్టివాడైనను వానిని
సేవించి వానియాజ్ఞల నొనర్చి తరింపవలయు నని శాస్త్రములు ఘోషిం
చుచున్నవి. పతియాజ్ఞను దిరస్కరించిన యువతికి నరకమే గతియని
పెద్ద లందురు. కావున మీయాజ్ఞయే నాకు కర్తవ్యము. మీసంకల్పమే
నాకు శిరోధార్యము. ఇంతకన్న నేను చెప్పవలసినది లే దని వచించెను.
కుమార్తె తండ్రీని జూచి నాన్నగారూ! ప్రాణముల నిచ్చియైన ప్రభు
వును రక్షింపవలయును. రాజు లేకున్న రాజ్య మరాజక మగును. ప్రజ

లనేక కష్టములకు బాల్పడుదురు. కావున ప్రభురక్షణముకొఱకు మన కుటుంబ మంతయును త్యాగమునకు సిద్ధపడవలయును. అని చెప్పెను. ఈవిధముగ వారు నల్వ రాలోచించుకొని బయలుదేరి యరణ్యము దాటి దుర్గాలయమును జేరిరి. కుమారుడు దేవిముందు స్వాస్థాంగపడి తల్లి! లోకమాతవై న నీకు నాశిరమును కాన్కగా నొసంగుచుంటిని. ఈయన హారమును గైకొని మాప్రభువును- ఆతనివంశమును- రాజ్యమును రక్షింపుము. అని పల్కి మెడను వంచి తండ్రీ! సిద్ధముగ నుంటినన వీరబలుడు వెంటనే ఖడ్గ మెత్తి జయ పరమేశ్వరాయని యొక్కప్రేక్షతో కుమారుని శిరమును తెగ నరికెను. తల తెగి క్రింద బడెను. సోదరుని మరణమును జూడలేక చెల్లెలు తటాలున తండ్రీచేతి ఖడ్గము నందుకొని తన శిరమును ఖండించుకొనెను. బిడ్డల మరణమును జూచి గుండెలు చెదరిపోయి తల్లియును కరవాలమున తనశిరమును కాళికి కాన్కగా నర్పించెను. ఇట్లు కొమరుడు, కొమరిత, భార్య మరణించుట జూచి ఆహా! నే నెవరిని పోషింప ధన మార్జించుచుంటినో యట్టి దారపుత్రాడు లీలోకమును బరిత్యజించిరి. ఇక నెవరికొఱ కీధనార్జనము? ప్రభువును రక్షింప దలంచిన నాకోర్కె నెఱవేటినది. ఇంక నాప్రాణములతో నవసరము లేదు. అని తలంచుచు చేతిఖడ్గముతో పొడుచుకొని వీరభటుడు తన ప్రాణములను వదలెను.

చాటుననుండి చూచుచున్న ప్రభువు వీరబలుని సంపూర్ణ త్యాగమును జూచి ఆశ్చర్యపడినవాడై ఆహా! ఒక్కనా జీవితము కొఱ కీకుటుంబ మంతయు నాత్మహత్యకు బాల్పడినదే. వీరిస్వామిభక్తి లోకాతీతమైనది. ఇట్టి మహాత్ముని కుటుంబము నాకొఱకై ప్రాణపరిత్యాగము జేయ నే నేల జీవింపవలయును? అని తలంచి రూపసేనుడు క్రిందపడి యున్న ఖడ్గమును గైకొని తనకంఠమును నరుకుకొన బోవుచుండ దేవి ప్రత్యక్షమై నీ సాహసమునకు భృత్యవాత్సల్యమునకు సంతోషించితిని.

నీ కిష్టమైనవరము నడుగుమన రూపసేనుడు దుర్గపాదములకు ప్రణమిల్లి లోకజననీ! నాకై యీవీరబలుడు కుటుంబసహితముగ మరణించినాడు. కావున సకుటుంబముగ వీనిని బ్రదికింపుము. ఇదే నావాంఛ యనవుడు దుర్గాదేవి సంతసించి వీరబలుని భార్యాపుత్రులతో సజీవుని గావించెను. వీరబలుడు భార్యాపుత్రులతో నిద్రనుండి లేచినట్లు నిలువబడెను. రూప సేనుడు వీరబలుని కౌగలించుకొని యతని స్వామిభక్తికి మెచ్చుకొని తన రాజ్యములో సగభాగ మాతని కొసంగెను.

అని చెప్ప విక్రమార్కుడు వీరబలుని స్వార్థత్యాగమునకు పలు విధముల మెచ్చుకొని ఇట్టి విశ్వాసపాత్రులైన భృత్యులుగల ప్రభువు ధన్యుడని మెచ్చుకొనెను. భేతాళు డిట్లనియె. రాజా! ఈయెదుగురిలో నెవరు త్యాగశీలురని యడుగ విక్రమార్కు డిట్లనియె. ప్రభు వగురూప సేనుని త్యాగమే గొప్పది. కారణ మేమనగా? జనకాజ్ఞను పాలించుటకై పుత్రుడును, సోదరమరణమును జూడజాలక పుత్రికయు, సంతతియొక్క దుర్మరణమున కోర్వలేక తల్లియు మరణించుట స్వాభావికములు. స్వామి కొరకు సంపూర్ణత్యాగమునకు సిద్ధపడుట వీరబలునకు ధర్మము. సేవకుని ధర్మబుద్ధికి సంపూర్ణత్యాగ మొనర్చినందులకు బ్రతిఫలముగ దన ప్రాణముల గోల్పోవ దలంచిన రూపసేనుని త్యాగమే గొప్పది. అని పలుకగా భేతాళుడు తటాలున పెకెగిరి చెట్టుకొమ్మను వ్రేలాడుచుండెను.

నాలుగవకథ.

విక్రముడు మరల భేతాళునిబట్టి తెచ్చుచుండగా భూతాధిపతి యిట్లు చెప్ప నారంభించెను. రాజా! భోగవతి యనునగరమును కీర్తి కేతు డను రాజు పాలించుచుండెను. ఆరాజుదగ్గర త్రికాలవేదియైన చిలుక యొకటి కలదు. ఒకనాడు రాజు చిలుకను సమీపించి యోకీరరాజమా!

నే నొక్కటి అడిగెదను. ప్రత్యుత్తరము నిచ్చెదవా యన నాచిలుక రాజేంద్రా! నీ వెట్టిప్రశ్నము నడిగినను చెప్పెద నన రాజు నాకు దగిన భార్య యెచ్చట నున్నదో చెప్పు మనగా నాశుకము రాజా! మగధేశ్వరుని కుమార్తెయగు చంద్రావతి యనుకన్యక గలదు. ఆమె సౌందర్యవతి, గుణవతి, విద్యావతియు నని ప్రసిద్ధి జెందినది. ఆమెయే నీకు దగిన భార్య యని వచించెను. కీర్తి కేతుడు మరునాడు సభలోనుండి తనపట్టణములో నున్నగొప్పజ్యోతిష్కుని రావించి చిలుక నడిగినప్రశ్నము నడిగెను. ఆజ్యోతిష్కుడు లెక్కవేసి ప్రశ్నమును జూచి దేవా! మగధేశ్వరుని కుమార్తెయే నీకు భార్య యగు నని చెప్పెను. ఆమాటను విని యొకబ్రాహ్మణుని బిలిపించి విప్రోత్తమా! నీవు మగధేశ్వరునికడ కేగి యతని కుమార్తె చంద్రావతిని నా కొనగొట్టు చెప్పి సంధానము జేసికొని రమ్ము. నీకు విశేషించి బహుమతుల నిచ్చెద నని పల్కి యాహుని మగధేశ్వరునికడ కంపెను.

చంద్రావతిదగ్గర నొక్కమైనాగోరునంక గలదు. ఆపక్షియు నెవ్వరెట్టిప్రశ్నము నడిగినను చెప్పగలదు. ఒకనాడు చంద్రావతి దానిని సమీపించి మైనా! నాకు తగినభర్త యెవ్వరో చెప్పెదవా యన నాశారిక రాజకుమారి! భోగవతీనగర మహారాజగు కీర్తి కేతుడు నీకు భర్త యగును. అని చెప్పగా నాకన్యక చూడకున్నను కీర్తి కేతునిపై వలపు గలిగియుండెను. భోగవతీపురబ్రాహ్మణుడు మగధేశ్వరుని కొల్వకూటమున కేగి ప్రభువును దీవించి యాతనిచే గౌరవింపబడి వీరమున గూర్చుండి కీర్తి కేతునిసందేశ మెరింగించి యతనిప్రతిబింబమును చేతి కిచ్చెను. మగధేశ్వరుడు సంతసించి తనపుత్రిక యనుమతినిగూడ గైకొని యొకబ్రాహ్మణుని పిలిచి బ్రాహ్మణోత్తమా! నీ వీనిప్రతితో భోగవతీనగరమున కేగి కీర్తి కేతునితో మే మంగీకరించితి మనియు, శుభలగ్నమును విచారిం

చి పెండ్లికి తరలి రావలయునని చెప్పి మే మిచ్చుకానుకల నతని కొనంగి రమ్ము. అని చెప్పి పంపెను. బ్రాహ్మణు లిర్వరును శీఘ్రకాలములో భోగవతీనగరముం జేరి ప్రభువు కొల్వకూటమున కేగి నిలువబడి యాశీ ర్వదించి యొక-చోట నాసీనులై రి. మగధేశ్వరుని యంగీకృతిని విని కీర్తి కేతుడు సంతోషముతో శుభలగ్నమునకు సపరివారుడై పెండ్లికి తరలి పోయెను. మగధేశ్వరుడు చంద్రావతి నిచ్చి ఫరిణయము గావించి మహా వై భవముతో వేడుకలు జరిపెను. కొలదిదినములకు కీర్తి కేతుడు భార్య తోడను, పరివారముతోడను మగధేశ్వరుని యనుమతిని గొని తననగర మునకు వచ్చెను. చంద్రావతి వచ్చునపుడు తనప్రాణపదమగు గోరువం కనుగూడ దెచ్చుకొనెను. రాజు చిలుక గోరువంకల పంజరములను రెం డింటిని చంద్రావతియంతఃపురమున గట్టించెను.

ఒకనాడు కీర్తికేతుడు భార్యతో సంతిపురమున సరససల్లాపముల నాడుచు నిట్లనియె. దేవీ! మన మీశుకశారికలకు వివాహము చేయుద మా యన నామె యంగీకరించెను. మరునాడు రాణి రాజు లిర్వరును గూర్చుండి శుకశారికలకు వివాహము జేసి యారెండింటి నొక్క సుందర మైన పంజరమున నుంచిరి. నాటిరాత్రి చంద్రావతీకీర్తికేతు లిర్వరును పరుండియుండ పంజరములోని శుకము శారికను జూచి ప్రియురాలా! మన మిర్వరము కేళీవిలాసముల ననుభవితము. భోగమునకన్న నధిక మే మున్నదని పలుక శారిక యిట్లనియె. నాకు పురుషజాతియన్న విరో ధము. పురుషులు దుర్మార్గులు, క్రూరులు, హంతకులు. ఆజాతిని నమ్మ రాదని పలుక శుక మిట్లనియె. నీవు పొటబడుచుంటివి. స్త్రీ లెంత సాహసమున కైన వెనుదీయరు. పాపములకు, విశ్వాసఘాతుకత్వమునకు యువతులు స్థానములు. స్త్రీ జాతియంత దుష్టజాతి జేరు లేదనెను. ఆరెండింటి కిట్లు వివాదము జరుగుచుండ ప్రభు వాశుకశారికలను చిలిచి

వారివివాద మే మని యడుగ శారిత్ర తనయభిప్రాయ మెఱిగించి మహా రాజా! పురుషుల దుష్కార్యమునకు మీ కొకయువాహరణమును దెల్పెద నాలకింపుడు.

మహేంద్రపురమున మహాధనికు డని పేరుగాంచిన మహాధనుడను వ్యక్తుడు గలడు. ఆతనికి చిరకాలము గడచినను సంతానము కలుగకపో వుటచే తీర్థయాత్ర లొనర్చియు - పెక్కువ్రతము లొనర్చియు - మహా త్ముల సేవించియు - సేవిధముగ పెక్కు-పుణ్యకర్మ లొనర్చుటవలన నతని కొకమూడు గల్గెను. మహాధను డానందభరితుడై ధనమును విచ్చల విడిగా వేచ్చించి పుత్రోత్సవమును బంచిపెట్టెను. బ్రాహ్మణుల కన్వారిగా ధనము నొసంగెను? బీదల కన్నదానము జేసెను. ఆబాలునకు శైశవము గడచి యైదవయేడు వచ్చుటనూచి తల్లిండ్రులు కేకలుడస మొనర్చి చదువ వేసిరి. లేకలేక పుట్టినబాలు డగుటచే గారాబముగా పెంచుచుండుటవే నాబాలుడు క్రమముగ భయభక్తులు లేక పాఠశాలకు బోయి పాఠములు చదువక బాలురతో జూదము లాడుచు, కలహించుచు నాటపాటలచే ప్రొద్దు బుచ్చుచుండెను. ఈవిధముగ బదునెన్నిదేడులు వచ్చినప్పటికి సకలదుష్టణములు పట్టుబడెను. క్రమముగ వారనారీసాంగ త్యమును సంపాదించుటచే ధనమును మంచినీటివలె ఖర్చు పెట్టుచుండెను. కొంతకాలమునకు ధనశూన్యుడై తనయూరు వదలి చంద్రపురమును సగరమున కేగి హేమగుప్తుడను సర్తకునియొంటికి బోయెను. హేమగుప్తుడతని నాదరించి వృత్తాంత మడుగ నిట్లనెను. నే నొకవర్తకుని కుమారుడను. సర్తకుల నోడ కెక్కించి ద్వీపాంతరమున కేగి వాని నమ్మి ధనము తోగూడ తిరిగి స్వదేశము జేరుచుండ తుపానుగాలి విజృంభించి మేమున్నయోడిను ముంచివైచెను. అందరు చనిపోయిరి. నాచేతి కొకయోడకొయ్య నొరకినది. దాని నాధారము జేసికొని కొట్టుకొనిపోవుచు

మూడుదినముల కొకయెడ్డు జేరితిని. సరివారము పోయినది. ధనము సముద్రములో గలసినది. కట్టుగుడ్డలతో నీవిధముగ స్వదేశము జేరబోవుచుంటిని. ఇదియే నావృత్తాంతము.

అని చెప్పి హేమగుప్తుడు విని చాల విచారించి తనమనమున నిట్లు తలపోసెను. ఇత కొకధనికుడగు వర్తకుడు. కాలక్రమమున నిట్లు కష్టములకు బాల్పడెను. దరిద్రము చిరస్థాయి కా నేరదు. కావున నా కున్నయొక్క కుమారిక నీతని కిచ్చి యింట నుంచుకొనెద నని తలంచి భార్యకడ కేగి తనయభిప్రాయ మెఱింగింప నామెయు భర్తయభిప్రాయ మున కంగీకరించెను. వెంటనే హేమగుప్తుడు బ్రాహ్మణుల రావించి శుభలగ్నము నేర్పాటుచేసి తనకుమార్తెయైన చంద్రిక నిచ్చి కన్యాదాన మొనర్చెను. మహాధనుని కొమరు డిట్లు చంద్రికను బరిణయమై మామ గారియింట కొంతకాలము సుఖముగ నుండి యొకనాడు భార్యతో తన స్వదేశమునకు బోవలయునని వచించెను. చంద్రిక పతియభిప్రాయమును తల్లిదండ్రుల కెఱింగింప తండ్రి యిట్లనియె. పరాధీనయైన కన్యయగు మన కెట్టిస్వాతంత్ర్యమును లేదు. ఆతడు వెళ్లదలంచిన మాయభ్యంతర మేమియును లేదు. అని చెప్పి యల్లుని బిలిచి నాయనా! మాకు చంద్రిక యేకమాత్రసంతానము. చిరకాల మామెను వదలి యుండజాలము. కావున మీస్వదేశమున కేగి శీఘ్రకాలములో మీ రిర్వురు మరలి రావలయునని నాకోరిక. తదుపరి నీయిష్టము. అని తనయభిప్రాయ మెఱింగించి పెక్కునగలు, సారెచీరలు, అల్లునకు ధనము బహుమతుల నొసంగి కుమార్తెను జామాతను సాగనంపెను. చంద్రిక యొకపరిచారికను వెంట నిడుకొని సవారి నెక్కి భర్త వెంట బోవుచుండ నొకచోట రాత్రి యయ్యెను. చీకటిపడినతోడనే భార్యయైన చంద్రికను జూచి నీరగ అన్నియు నాచేతి కిమ్ము. రాత్రివేళ చోరులు చూచిన పనిమాదము. నేను భద్రపరచి

యుదయమైనంత నొసంగెద నని వచింప చంద్రిక పతిమాటలను నమ్మి తననగల నన్నింటిని దీసి యతనిచేతి కీయ నాదుర్మార్గు చొకరాత్రివేళ బోయిలకు ధన మిచ్చి సాగనంపి వెంటనున్న దాసి నొకనూతిలో దోసి, నిద్రలో నున్నతనభార్యను మరియొక నూతులో బడనై చి తన తోవ నేగెను. చంద్రిక నూతిలో బడి రోదనము చేయుచు తెల్లవారు వర కానూతిలో నుండెను. ప్రాతఃకాలమున నాతోవ నొకబాటసారి పోవుచు నూతులోనుండి రోదనధ్వని విని తొంగిచూడ చంద్రిక కన పడెను. వెంటనే దిగి యామెను పైకి దీసికొనివచ్చి నీ వెవ్వరవు? ఈ నూతులో నెట్లు పడితివి? అని యడుగ నామె యిట్లనియె. నేను హేమ గుప్తుండను వర కుని కుమార్తెను. నాభర్తతో నత్తవారింటికి బోవు చుంటిని. త్రోవలో దొంగలు వచ్చి నాపరిచారికను జంపి, నానగలను హరించి యీనూతిలో ద్రోసినారు. నాభర్తజూడ యే మయ్యెనో నాకు దెలియదు. అని చెప్పెను. అంతియేగాని మానవతి యగుచంద్రిక భర్త చేసిన దుర్మార్గమును వెల్లడింపలేదు. ఆబాటసారి జాలిపడి చంద్రిక నామె పుట్టినయింట నప్పగించి వెడలిపోయెను. హేమగుప్తు డాశ్చర్యపడి కుమార్తెను జూచి జరిగినవృత్తాంత మే మని యడుగ చంద్రిక బాటసారికి జెప్పి నవిధముగ అరణ్యములో దొంగలు నాభర్తను బంధించుకొనిపోవుచు మ మ్మిరువురను నూతులో ద్రోసినారు. నాభర్త గతి యే మయ్యెనో తెలియ లే దని చెప్పెను. గాని భర్త చేసినదుర్మార్గమును తండ్రితో చెప్ప లేదు. హేమగుప్తు డామె నూరడించి నీభర్తను వెదకించి పిలుపింతునని చెప్పెను. కుమార్తెకు తిరిగి యాభరణముల జేయించెను. ఆదుర్మార్గు డైన చంద్రికభర్త యాభరణములను గొని తనయూరుజేరి కొంతకాలము వేశ్యా - ద్యూత - మద్యపానాదులలో మునింగి తేలెను. ఆద్రవ్యము పూర్తియయ్యెను. మరల తిండికి గతిలేనివాడై దారి యేమా యని తలంచి మరల భార్య సేవన మోసగించి ద్రవ్యమును సంగ్రహింపవల

యు నని నిశ్చయించి కతివయదినముల కత్తవారింటిని జేరెను. కాని లోనికి బోవ శంకించుచుండెను. తనఘాతుకకృత్యము మామగారికి తెలిసి యుండును. అందువలన వా రేమైన నిందితు రనుసంశయముతో వీధి లో నిల్చుండెను. చంద్రిక భర్తను జూచి గుర్తించి చేయి పట్టుకొని లోనికిం గొంపోయి తనగదిలోఁ గూర్చుండబెట్టి యిట్లనియె. నాథా! భయపడకుడు. దొంగలవలన బాధింపబడితి మని నాతండ్రితో జెప్పితిని. మి మ్మడిగినచో దొంగలు నగలను దీసికొని నన్ను వదలి రని చెప్పుడు. అని చెప్పి వానిభయము దీర్చి తనపతి వచ్చెనని తల్లితో చెప్పెను. అందరును చాల సంతసించిరి. మామగారు జామాత నెంతయో యాద రించి యింట నుంచుకొనెను. కొంతకాల మటుండిన తదుపరి యాపాపా త్ము డొక నాడు చంద్రిక తననగలను ధరించుకొని పట్టుచీర గట్టుకొని తనభర్త దగ్గరకు వచ్చెను. రాత్రి గాథనిద్రలో నున్న సమయమున మెల్లగ లేచి రహస్యముగ దాచినబాకును దీసి దయలేక గుండెలలో పొడిచి బలవంతముగ జంపి యానగల నన్నింటిని దీసికొని యర్ధరాత్రమున బారి పోయెను. మహారాజా! ఇది నేను కంటితో చూచిన సంగతి. అందువలన పురుషజాతియన్న నా కసహ్యము. అంతకృతఘ్నులు గనుక పురుషుల యందు నాకు నమ్మకము లేదు అనెను.

మైనా యీవిధముగ చెప్పి యూరకుండెను. కీర్తి కేతుడు శుక మును జూచి కీరరాజమా! శారీక చెప్పిన వృత్తాంతమును వింటివిగదా! ఇందులకు నీ వేమి చెప్పెద వన నా చిలుక యిట్లనియె. మహారాజా! స్త్రీలు గుప్తబుద్ధిగలవారని దెల్పుట కొక యుదాహరణమును వచించు చుంటిని వినుడు. కంచనపురమును నగరము కలదు. ఆపురమున సాగర దత్తుడను వర్తకుడు గలడు. అతనికి శ్రీదత్తుడను కుమారుడు గలడు. ఆశ్రీదత్తుడు విజయపురనివాసియైన సోమదత్తు డనువానికుమార్తెయగు

జయశ్రీ యనునామెను పెండ్లియాడెను. వివాహమైన కొలదిదినముల కాశ్రీదత్తుడు వ్యాపారమునిమిత్తమై పరదేశములకు బోయి పదురెండు వత్సరములైనను తిరిగి రాలేదు. తల్లిదండ్రుల దగ్గరనున్న జయశ్రీ యశావ్యసవతియై పశుసమాగమమున కెదురుచూచి విసిగిపోయెను. ఒక నాడు చెలికత్తెను పిలిచి రహస్యముగ నిట్లనియె. చెలీ! నన్ను విరహ తాపము వేధించుచున్నది. ఈకామబాధ మిక్కుటముగా నున్నది. తాళ జాల కుంటిని. నూర్గ మేమియన నాచెలికత్తె యిట్లనియె. ఆమ్మా! విచారపడకుము. కీక్రుకాలములో సరమేశ్వరానుగ్రహమువలన నీపతి రాగలడు. అప్పుడు నీవాంఘ్రి తీజగలవు. అని పలుక నామాటలను బెడచెవిని బెట్టి చెలికత్తెతో మేడమీదకు బోయి రాజమార్గమున వచ్చుచు బోవుచున్నవారిని జూచుచు నిలువబడెను. తత్సమయమున నొక నవయవ్వనుడు దివ్యాంబరంబుల ధరించి యొడ్యూరముగ రాజ మార్గమునుంచి వచ్చుచుండుటను జయశ్రీ చూచి యాయువకునిపై తనమనస్సు లగ్ను ఘగుటచే రెప్పనాల్పక చూచుచుండెను. ఆనవయున కుడును సోమదత్తుని మేడక్రిందకు నచ్చి తలయెత్తి చూడ జయశ్రీ తన్ను నిజానించి చూచుచున్నట్లు తెలుసుకొనెను. ఇర్వరి వీక్షణములు లగ్నములైనవి. జయశ్రీ చెలికత్తెను జూచి సఖి! ఆపోవుచున్న వయసుకా డెంత యందముగ నున్నాడో చూచితివా? వానితో పొందును నాకు సమకూర్చుము. లేకున్న నాప్రాణములు నిలువవు. అని పలుక నాచెలి వెంటనే క్రిందకు దిగి నాయువకుని గలిసికొని చేసన్నచే తన యింటికిం గొంపోయి సోమదత్తుని తనయ నీపొందుగోరి పరితపించుచున్నది. నీవు రేపురాత్రికి నాయింటికి రమ్ము. అని చెప్ప నాత డానందముతో వెడలి పోయెను. చెలికత్తెయు జయశ్రీ కావార్త నెఱింగించి కాలమును దెలి పెను. మరునాటిరాత్రి చీకటి పడినతోడనే యాయువకు డాచెలికత్తె యింటికి జేరెను. వాని నింట నుండుమని చెప్పి యాలేమ జయశ్రీకడ

కేగి రహస్యముగ సీప్రియుడు వచ్చెనుని యెరింగింప నాపడతి పట్టజాలని యానందముతో నలంకరించుకొని యందరు నిద్రించినవెనుక చెలికత్తె సాయమున మెల్లగ తలుపు తెరచుకొని గమ్యస్థానము జేరెను. చెలికత్తె వారి నిర్వరను గదిలోని కనిపి తాను ద్వారమున భద్రముగ బరుండెను. జయశ్రీ యారాత్రియంతయు నాయువకునితో కేళీవిలాసముల గడపి తెల్లవారుఝామున లేచి చెలికత్తె సాయమున నింటికి జేరెను. ఆయువ కుడును ప్రాతఃకాలమున లేచి తనముంటి కేగను. ఈవిధముగ కొన్ని దినములవరకు వారిర్వరకును రహస్యసమావేశము జరిగెను. చెలికత్తెయు వారిరహస్యమును గాపాడుచుండెను.

ఒకనా డామెభర్తయైన శ్రీదత్తు విదేశములనుండి బయలుదేరి యత్తవారింటికి వచ్చెను. భర్తను చూడగనే జయశ్రీకి గుండెలలో రాయి పడెను. అన్నము రుచికరముగ లేకపోయెను. రహస్యముగ చెలి కత్తెను బిలిచి సఖ! ఏమిచేయుదును. నామరదృష్టము నేడు ప్రత్యక్షమై నది. నేడు నాసుఖమున కాటంకము గల్గినది. అని చెప్పుచు నామెవలన తనప్రియునకు వార్త సంపెను. నాటిరాత్రి తలిదండ్రు లామెను శృంగా రించి యల్లుడు పరున్నగదిలోనికి బంపిరి. కాని జయశ్రీ భర్తను జూచి సంతోషింపలేదు. మాటాడలేదు. భర్త తనకొఱకు దెచ్చిన కానుకల పైన కంటజూడక పడుండెను. శ్రీదత్తుడు ప్రాణమువిసిగి క్రొత్తయగుట సిగ్గుపడిన దేమో యని తలంచి ప్రయాణముచే బడలి యుండుటచే పరుండెను. వెంటనే నిద్రపట్టెను. సమయమునకే వేచియున్న జయశ్రీ మెల్లగ లేచి భర్త గాఢనిద్రలో నుండు తెరింగి మెల్లగ లేచి తన ప్రియునికొఱకు చెలికత్తెయింటికి బయలుదేరెను. మార్గములో నొక దొంగ జయశ్రీని జూచి యీమె యెవ్వరు? నగలను ధరించి యర్ధ రాత్రమున బోవుచున్నది. ఈరహస్య మేమో తెలిసికొనవలయు నని

తలంచి యామెను వెన్నంటెను. జయశ్రీ తన చెలికత్తె యింటిముందున కేగునప్పటి కామెప్రియు డంతకుముందే ప్రియురాలికిఁజూచు వచ్చుచు గుమ్మములో కాలుపెట్టగనే యొకత్రాచుపా మటనుండి కాటు వేసెను. వెంటనే వా డాయరుగుమీదనే పరుండి ప్రాణములను విడిచెను. జయశ్రీ మెట్లు దాటి యరుగుమీదనున్న ప్రియుని కళేబరమును జూచి నిద్రించు చున్నాడని తలంచి పట్టరానినొహమున వానిపై బడి ముద్దు పెట్టుకొను చుండెను. చోరుడు రహస్యముగ దాగి యీమె కార్యక్రమమును గని పెట్టుచుండెను. మరియును ప్రాంతమం దొకమట్టిచెట్టుపై నున్నబ్రహ్మ రాక్షసుడు జయశ్రీ చేయుపనిని జూచి యీమెతో భోగింపవలయునని తలంచి పరకాయవిద్యచే నామెప్రియుని శరీరములో ప్రవేశించి యీమె తో సురతక్రీడల దేలి చివరకు ముద్దుబెట్టుకొనబోయి యీమెముక్కును పూర్తిగ కరచి చెట్టుమీదకు బోయెను. జయశ్రీ బాధచే నేడ్చుచు చెలికత్తెను పిలిచి యీమెతో జరిగిన సంగతి యంతయు నెఱింగింప నా చెలి నీవు సత్వర మింటికి బోయి యీకార్యమును నీభర్తపై మోపు మని చెప్పి పంపెను. జయశ్రీ శీఘ్రమే బయలుదేరి యింటికి వచ్చి భర్తగదిలో ప్రవేశించి వెక్కివెక్కి రోదనము జేయ నారంభించెను. ఆరోదనమును విని తల్లిదండ్రులు మొదలగువా రాగదిలోనికి వచ్చిరి. చూడ కుమార్తె ముక్కు కోయబడియుండెను. కారణ మడుగ నామె తనభర్తయే యిట్లు కోసెనని వచించెను. అం దున్నవారంద రాతని నిం దింప నారంభించిరి. భర్తయైన శ్రీదత్తు డిది యంతయు చూచి తెల్ల బోయి ఆహా! స్త్రీ లెంతసాహసులు? అందువలననే చంచలయైన యువ తిని - కృష్ణసర్పమును - ఆయుధమును ధరించిన విరోధిని - విశ్వసింపరా దని గ్రంథములు వచించుచున్నవి. అని యెంచి తనపై వచ్చిన యపవాద మునకు జింతింప నారంభించెను.

సోమదత్తుడు కొత్వాలును బిల్చి యల్లుడు చేసినపనిని వివరించి యాతని కప్పగించెను. కొత్వా లాతని బంధించి రాజసమ్ముఖమునకు దోడ్కొనిపోయి సర్వము విన్నవించెను. రాజు శ్రీదత్తుని యడుగగా నాతడు దేవా! నే నేమియు నెరుగ ననెను. జయశ్రీ నడుగ మహారాజా! ఒక్కగదిలో పరుంటిమి. నాముక్కు సతడు గాకున్న నెం కెవరు గోయుదురు? న్యాయము దయచేయు డని యేడ్చెను. సాక్ష్యబలమునుబట్టి ప్రభువు శ్రీదత్తునకు శూలారోపణశిక్ష విధించెను. భటు లాతని శూలముకడకు గొంపోయిరి. ఇదంతయు జూచుచున్న చోరుడు తెల్లబోయి నిష్కారణముగ నిరపరాధి దండింపబడుమండె నని తలంచి భటులను సమీపించి అన్యాయ మని మొఱపెట్టెను. భటు లాచోరుని రాజసమ్ముఖమునకు గొనిపోయి నిలువజేర్చిరి. ప్రభువు వానిం జూచి నీ వెవ్వడవు? ఇం దన్యాయ మేమి? అని యడుగ చోరు డిట్లనియె. దేవా! ఇతడు నిరపరాధి. తాము నిర్దోషికి శిక్ష విధించినారు. ఇది అన్యాయము కాదా? యన రాజు నిర్దోషియని నీ వెట్లరుంగుమవని యడుగ చోరుడు స్వామీ! ఈతడు తనభార్యముక్కును గదిలో కోసియుండుచుగదా! ఆకోయబడిన ముక్కును తెమ్మని యడుగుడు. అని చెప్పెను. రాజు సోమదత్తునితో కోసినముక్కును తెమ్మని బంపెను. కాని యెంత వేదకినను కానరాలేదు. ఊరక వచ్చెను. చోరుడు రాజుం జూచి మహారాజా! ఆముక్కును నేను చూపెదను రండని నెంట గొనిపోయి చెలికత్తె యింటి కేగి యాకళేబరము నోటితో నిరుకుకొనిన ముక్కును జూపి రాత్రి జరిగిన చరిత్రమును వివరించెను. ప్రభువు యదార్థమును తెలుసుకొని శ్రీదత్తుని వదలి నిజమును గ్రహించిన చోరునకు బహుమతి నొసంగి పంపివేసెను. పిమ్మట జయశ్రీని బిలిపించి గాడిదపై నెక్కించి యూరేగించెను. విక్రమార్క మహారాజా! శుకశారికలు చెప్పినకథలు వింటివిగదా! పురుషుడు దుర్మాగుడా? స్త్రీ దుర్మార్గురాలా నిర్ణయింపు మన విక్రముడు స్త్రీలే దుష్టు

రాండ్రిని చెప్పెను. కారణ మేమనగా పురుషుడు దుర్మార్గమున బడినను తగిన శిక్ష యుండినచో కొంతకాలమునకు మరలును. అడుది పెడమార్గమున కాలుపెట్టినదా? బ్రహ్మయైన నామెను మంచిమార్గమునకు ద్రిప్పజాలడు. కావున శుకము చెప్పినదే యదార్థము. అని చెప్ప భేతాళుడు తటాలున నెగిరి చ్ఛ్వాక్మును వ్రేలాడుచుండెను.

అ యి ద వ క థ.

భేతాళుడు విక్రమునితో నై దవకథను చెప్ప నారంభించెను. ఉజ్జయిని యనునగరమున మహాబలు డనుపేరుగల రాజు రాజ్యము సేయుచుండెను. ఆరాజుద్గిర హరిదాసను పేరుగల యుద్యోగి కలడు. ఆయుద్యోగికి మహాదేవి యనుపేరుగల కుమార్తె యుండెను. ఆమె మిగుల సుందరియు, విద్యావతియు నై యుండెను. వివాహోచితవయస్కుయైనంతనే తండ్రి వరాన్వేషణము జేయుచుండ నొకదినమున కుమార్తె వచ్చి తండ్రి! నేను సకలవిద్యాసంపన్నుడు, సద్గుణవంతుడునగు వరుని పెండ్లాడెద నని చెప్పెను. తండ్రియు నామెమాటల నంగీకరించి యట్టివానికై వెదకుచుండెను. ఒకనాడు ప్రభువు హరిదాసును బిలిచి దూరదేశమందున్న తనమిత్రుడైన మరయొకప్రభువు కుశలవార్తను తెలిసికొని రమ్మని పంపెను. హరిదాసు రాజ్యాజ్ఞచొప్పున నాదేశమునకు బోయి యారాజునకు దసస్వామి పంపినసందేశ మెఱింగించి యతనియనుమతిని కొన్నిదినము లట నుండెను. ఇంతలో నొకదినమున బ్రాహ్మణు డొక్కడ హరిదాసును సమీపించి నీ కొకవిద్యావతియైన కుమార్తె యున్నదని వింటిని. ఆమెను నా కొనంగుము. అని యడుగ హరిదాసు అతనికి తన పుత్రికవర్ణనలము నెఱింగించెను. బ్రాహ్మణుడు హరిదాసుతో నేను సకలవిద్యలు- అరువదినాలుకళలు- నేర్చి యుంటిని చెప్పెను. అందులకాహరిదాసు బ్రాహ్మణోత్తమా! నీవిద్యాప్రభావము జూపెదవా యన

నత డొకరధమును గొనివచ్చి హరిదాసునకు జూపి దీనిని నేను తయారు చేసితిని. దీనిప్రభావ మేమనగా ఇందు గూర్చుండి యెచ్చటికి బోవలయున న్నను పోవచ్చు నని చెప్పెను. హరిదా సావిప్రునిగూడ వెంట నిడుకొని రధమున గూర్చుండి ఉజ్జయినికి బోవలయునని తలంచినంతనే యారధము నిచిత్రముగ దృటికాలములో వారి నిర్వుర నుజ్జయినిలో గమ్యస్థానమున జేర్చెను. వీ రిర్వురును జేరకముందే హరిదాసుగృహమున నొకచిత్రము జరిగెను. ఏమనగా ఒకబ్రాహ్మణుడు హరిదాసుయొక్క పెద్దకుమారుని జూచి నేను సకలకళలు తెలిసినవాడను. నాకు నీసహోదరి నిచ్చి పెండ్లి చేయు మన నాతడు సరే యని యంగీకరించెను. వీరికి తెలియకుండ మరి యొకబ్రాహ్మణుడు హరిదాసుభార్యను జూచి నేను సకలవిద్యలయం దారితేరినవాడను. నాకు నీకుమార్తె నిచ్చి పెండ్లిచేయుమన నామె సరే యని యంగీకరించెను. ఈవిధముగ హరిదాసు బ్రాహ్మణునితో నిల్లుజే రునప్పటి కిర్వురు వరు లధికముగ సిద్ధపడుటచే నొకకన్యను ముగ్గుర కిచ్చు టెట్లా యని తలపోయుచుండ నాటిరాత్రి యొకరాక్షసు డామ హాదేవిరూపమును జూచి మోహితుడై యపహరించుకొని వింధ్యాద్రి పై నినసించెను. తెల్లవారుజామున లేచి తల్లి, తండ్రి, సోదరుడు మొదలగు వారు మహాదేవికొరకు వెదుకగా నామె యెచ్చటను గాన రాలేదు. అనేకప్రదేశములలో వెదకిరి. ఊరంతయు తిరిగినను కానరాకపోవుటచే చింతాక్రాంతులై యామెకై కన్నీగు విడుచుచుండిరి. హరిదాసు కన్యార్థమై వచ్చిన వీరులను జూచి అయ్యలారా! మీరు సకలవిద్యాపారం గతులు. నాకుమార్తె యెచ్చటనున్నదో వచింపు డనగా వారిలో సోద రునిచే నియమింపబడిన వరుడు అయ్యా! నేను త్రికాలవేదిని. మీసంశ యము బాపెదనని చెప్పి కూర్చుండి ధ్యానదృష్టిచే తెలిసికొని హరి దాసూ! నీకుమార్తెను రాక్షసు డొక డపహరించుకొనిపోయి వింధ్యాద్రి పై నుంచెనని చెప్పెను. వెంటనే హరిదాసుచే నియమింపబడిన వీరుడు

ముందునకు వచ్చి నారధమును గూర్చుండిన సత్వర మట చేరగల మని నుడివెను. తల్లిచే నియమింపబడిన వరుడు హరిదాసుం జూచి నేను యుద్ధవిద్యలో ప్రవీణుడను. ధనుర్యుద్ధము, ఖిక్షయుద్ధము రెండును చేయ గల నని నచించెను. నెంటనే యాముగ్గురును వింధ్యాచలమున రాక్షసు డుండు ప్రదేశమున కేగి యా దైత్యుని పారదోలి మహాదేవిని స్వస్థాన మునకు జేర్చిరి. అటుపిమ్మట నాముగ్గురును కన్యకొరకు కలహింప నారం భించిరి. తండ్రియైన హరిదాసుకూడ కూతు నెవ్వని కిత్తునా యని యా లోచింప దొడంగెను. విక్రమార్క మహారాజా! ఆముగ్గురిలో కన్యకు భర్తగా నుండదగినవా డెవ్వఁడో దెల్పుమన విక్రముడు యోజించి రాక్షసుని సంహరించినవాడే భర్త యని నచించెను. భేతాశు డతనిం జూచి జూచి నచింపకున్న నామెజాడ తెలియదు. రధము లేకున్న వా రచ్చటికి పోజాలరు. వీరుడు లేకున్న దైత్యుని జయింపజాలరు. వీరిలో నెవ్వరివిద్య తక్కువైనది? అని యడుగ విక్రము డోభూతరాజా! విను ము. నీవు చెప్పినమూడును సమానములే. కాని రాక్షసుని జయించిన వీరుడు ప్రధాన కారణము. తక్కివా రిద్వరు నతనికి సహకారకారణ ములు. కావున జయించినవాడే యాకన్యను బరిగ్రహింప స్వర్గుడని నచింప భేతాశుడు యధాప్రకార మెగిరి వృక్షశాఖను తలక్రిందుగ వ్రేలాడ నారంభించెను.

ఆరవకథ.

మరల విక్రముడు భేతాశుని బట్టి తెచ్చుచుండ నత డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. రాజా! వినుము. ధర్మపుర మనుగొప్పపట్టణము గలదు. ఆపురమును ధర్మాత్ముడైన రత్నవర్మ యనురాజు పాలించుచుండెను. అంధకు డనుపేరుగల మంత్రిసాహాయ్యమున నాప్రభువు రాజ్యమును న్యాయబుద్ధితో పాలింపుచుండెను. ఒకనాడు మంత్రి ప్రభువునన్నిధిం జేరి

మహారాజా! దేవతలలో కెల్ల దుర్గాదేవి మహామహిమ గలది. వాంఛితా
 క్షముల నిచ్చు లోకజనని. ఆదేవి కొకదేవాలయము గట్టించి నిత్యము
 గోడశోపచారములచే పూజించినయెడల గొప్పపుణ్యము గల్గును. అని
 చెప్పగా రత్నవర్మ మంత్రీ చెప్పినట్లు చక్కని దేవాలయమును గట్టించి
 మొకశుభలగ్నమున దుర్గామాత నందు బ్రతిష్ఠించి పరమభక్తితో ప్రతి
 దినము పూజించుచుండెను. కొంతకాలము జరిగినతదుపరి సంతానహీను
 డైన యారాజు దుర్గాదేవి సన్నిధిం జేరి సాష్టాంగసమస్కార మాచరించి
 తల్లీ! లోకమాతా! నీవు సర్వముగళవు. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులకు
 గూడ పూజనీయవు. మహిషాసుర - భాండాసుర - రక్త బీజాదిదానవు
 లను బరిమార్చి భూభారమును దీర్చిన మహామహిమోపేతవు. తల్లీ!
 నీ వాశ్రితభక్త జనకల్పలతికవు. దాసుడనైన నావాంఛను దీర్పుము. అని
 వినుతింప నాదేవాలయమునుండి రాజా! నీభక్తికి మెచ్చితిని. నీ కభీష్ట
 మగువరము నిచ్చెద కోరుకొనుమని యడుగ నారాజు జగజ్జననీ! పుత్రులు
 లేనివానికి గతు లుండవు. వర్గత్రయము తరించుటకు పుత్రనొకయే ప్రధా
 నసాధనము కావున నొక్కసుపుత్రు ననుగ్రహింపు మని వేడ నాదేవి
 రాజా! నీకోర్కె నెఱవేటును. మహాప్రతాపశిరోమణియగు పుత్రుడు
 జనించును. అని వర మొసగెను. రత్నవర్మ మహానందభరితుడై నిత్య
 మతిభక్తితో దేవీపూజ యొనర్చుచుండ కొంతకాలమున కామహాదేవీ
 ప్రసాదమువలన రత్నవర్మభార్య గర్భవతియై పదవనెలలో సుపుత్రుని
 గనెను. రత్నవర్మ మహానందభరితుడై పుత్రోత్సవము నతివై భవముగ
 జేసి దుర్గాదేవి కుత్సవములు పూజలు జేయించెను.

కొంతకాలమైనతదుపరి ధర్మపురవాసియైన చాకలి యొకడు తన
 స్నేహితులతో గలసి తోవను బోవుచు నట నున్నదుర్గామందిరమును
 జూచి నమస్కరింపవలయునని లోని కేగెను. అతకు ముందే పొరుగుారి

లోనున్న రజకకన్యామణి యొక్క దేవీదర్శనమునకు వచ్చి యుండుటచే చాకలి యాసుందరిని జూచి నొహించి యింటి కేగెను.

బోవునమయమున దుర్గకు మ్రొక్కి తల్లీ! ఈసుందరిని నాకు భార్యగా జేసితివేని నాశిరమును నీకు కాన్కగా నర్పింతు నని పల్కి యింటి కేగెను. అదిమొదల కాకన్యకపై నొహముచే విరహపీడితుడై యుండెను. వాని తల్లిదండ్రులు కుమారుని మనోవ్యధకు గారణము తెలిసికొనజాలక చింతించుచుండ మిత్రుడు వచ్చి నాటివృత్తాంతము నెఱింగించి మీ రాకన్యకను దెచ్చి యతనికి బెండ్లి చేయనియెడల జీవించుట దుష్టము అని చెప్పెను. వెంటనే తండ్రి యాకన్యకయొక్క గ్రామమును తెలిసికొని యాయూరి కేగి యాసుందరియొక్క తండ్రిని జూచి తాము వచ్చినవృత్తాంతమును దెలిపి నాకుమారునకు నీకుమార్తె నీయుమని యడిగెను. వాడును తనకూతురువలన విషయమును దెలిసికొని యున్ననా కగుటచే యందుల కంగీకరించి శుభలగ్నమునకు తరలి రండని పల్కెను. అని చెప్ప వా డింటి కేగి బాహ్మణులవలన శుభలగ్నమును విశ్చయించి యానాటికి బంధువులతో కుమారుని వెంటబెట్టుకొని ఆయూరి కేగెను. ఆకన్యదాతయు వీరి నెదుర్కొని కలిగిచూతలో లోపము లేకుండా తనకుమార్తె నిచ్చి కన్యాదానము జేసి పెండ్లిచేసెను. వివాహానంతరము నియ్యంకునకు, అల్లునకు బహునుతు లిచ్చి కూతునకు సారెచీరల నిచ్చి మల్లునివెంట నత్త వారింటి కనిపెను.

కొంతకాలమువర కారజకదంపతులు సంతోషముతో కాలము గడిపిరి. ఒకనాడు చాకలి మామగారియింట శుభకార్యము జరుగుచుండుట చే యాహ్వానింపబడి సఖులతో, భార్యతో గూడి యత్తవారింటికి బోవుచుండ తోవలో దుర్గాలయము కనబడెను. వెంటనే యతనికి తా నాసినముస మ్రొక్కుకున్న సంగతి జ్ఞప్తికి వచ్చుటచే అయ్యో! నేనెంత

యసత్యవాదిని. దేవతాసముఖమున జేసిన వాగ్దానమును దీర్పజాలక పోయితిని. అట్లొనర్చుట మహాపాతకమని తలంచి వెంటనే మిత్తుని జూచి సఖా! నీ వీమెను చూచుచుండుము. నేను దేవీ దర్శనము జేసి వచ్చెదను. అని చెప్పి సరోవరములో స్నానము జేసి దుర్గాదేవియెదుట నిలిచి నమస్కరించి తల్లీ! ఇదే నావాగ్దానము చెల్లించుకొనుచుంటిని. అని పల్కుచు ఖడ్గము నెత్తి యొక్కవ్రేటున శిరమును ఖండించుకొనెను. మొదమునుండి శిరము వేరై పడెను. వెలుపలనున్న మిత్తుడు కొంతసేపు నిరీక్షించి తనన్నేహితుడు రా లేదని దేవీమందిరములోనికి బోయి చూడచెలికాడు మరణించి యుండుట తెలిసికొనెను. మరియు నిట్లు తలపోసెను. దేవి సమక్షమున తానొనర్చిన వాగ్దానమును చెల్లించుటకై నామిత్తుడు తనశిరమును కానుకగా సమర్పించెను. ఇట్టిసత్యవాదియైన మిత్రునెడబాసి బ్రదుకుటకన్న మరణించుటయే మేలని యెంచి వెంటనే స్నానమాడి దేవిముందు నిలిచి తనశిరమును ఖండించుకొని మిత్తుడు ప్రాణములను వదలెను.

వెలుపలనున్న భార్య తనభర్తయు సతనికొఱ కేగిన మిత్తుడును చాలకాలమైనను రాకుండుటచే కారణమును తెలిసికొనవలయు నని దేవాలయములోని కేగి యిర్వురును తల తెగి పడియుండుట తెలిసికొని గుభాలున మూర్ఛబోయి కొంతవడికి తెలివి తెచ్చుకొని కటకటా! ఎంత ఘోరము. ఈహత్యల కెవరు కారకులు? ఏకాంతముగ నే నిచ్చోట నుండుటవలన నీహత్యలను జూచిన లోకు లేమని తలంతురు? ఈదుర్మార్గురాలు వ్యభిచారిణి యగుటచే తనకామవాంఛ కాటంక మని యెంచి వెంటనున్న మగనిని, వానిహితుని చంపినదని తలంచెదరు. ఈయపక్తి నెట్లు భరింతును. మరియును విధవనై జీవించుటకన్న మరణమే మేలని తలంచి యట పడియున్న ఖడ్గమును దీసికొని తన కంఠమును ఖండించుకొ

నబోవుచుండ నామె సాహసమునకు మెచ్చి దుర్గాదేవి యదృశ్యరూపమున నిట్లనియె. కుమారీ! నీపతిభక్తి కిని, సాహసమునకును మెచ్చితిని. వరంబును వేడుమన తల్లీ! వీ రిర్వురిని బ్రతికింపుమని యడుగ నాదేవి యిట్లనియె. నీ వాశీరములను రెండింటిని కళేబరముల కంటింపు మని చెప్పెను. ఆమె యామాటను విని సంతోషముతో నొడలు తెలియక తొందరలో పతిశిరము మిత్తునికళేబరమునకును, మిత్తునిశిరము పతికళేబరమునకు నంటించెను. దుర్గాదేవి వా రిర్వురిపై యమృతవర్షమును గురిపింప వా రిర్వురు సజీవులై లేచి నిలువబడిరి. విక్రమార్కమహారాజా! వా రిర్వురిలో నామెభర్త యెవరో తెల్పుమన విక్రము డిట్లనియె. నదులలో గంగానదియు, పర్వతములలో మేరుపర్వతమును, వృక్షములలో కల్పవృక్షమును, అనయవములలో శిరస్సు ప్రధానములు, శ్రేష్ఠము లని శాస్త్రములు దెల్పుచున్నవి గాన పతిశిర మేకళేబరమునకు నుండెనో యతడే యామె భర్త యని నిర్ణయింప భేతాళు డెగిరి తరుశాఖను వ్రేలాడుచుండెను.

ఏడవ కథ.

భేతాళుడు మరల నిట్లు చెప్ప నారంభించెను. చంపాపురమునుపు రముకలదు. చంపకేశ్వరు డనురా జానగరమును బాలించుచుండెను. అతనికి సులోచన యనుభార్యయు- త్రిభువనసుందరి యనుపేరుగల కుమార్తెయు గలరు. త్రిభువనసుందరి యదార్థమునకు సార్థకనామము గలది. చంద్రబింబమును బోలిన ముఖము- తామరరేకులను బోలిన నేత్రములు- ధనస్సు ననుకరించు కనుబొమలు- దానిమ్మగింజల బోలిన పలువరుస- సింహమధ్యమును బోలిన నడుము- త్రాచును బోలిన జడ- పూర్ణిమనాటిచంద్రికవలె స్వచ్ఛమై, మనోహరమైయున్న నామెయవ్వనమున కెంతయు వన్నె దెచ్చుచుండెను. మరియు నాసుందరాంగియొక్క చక్కద

నము దేశము లన్నియు వ్యాపించుటచే పెక్కుమంది రాజు లామంద యానను భార్యగా బడయ దలంచి తమరూపపటములను చంపకేశ్వరుని కడ కంపిరి. అత డారూపపటములను తనకుమార్తెకు జూపి నీ కనుకూ లుడగు వరు డెవరో తెల్పు మన నాత్రిభువననుందరి చిత్తరువుల నన్నింటిని పరిశీలించి చూచి తండ్రితో నిట్లనియె. జనకా! నాకు వీరిలో నొక్కరును సచ్చలేదు. కారణ మేమనగా! వీ రందరికి నొకటియున్న నింకొకటి లేదు. రూపమున్న గుణమునున్న. గుణమున్న నిద్యశూన్యము. నిద్యయున్న పరాక్రమము - క్షత్రియోచితభౌషములు లేవు. కావున నాకు రూప-బల - సుగుణ - విద్యా- జ్ఞాన సంపదలు గల భర్తయే కావలయు నని చెప్పెను. చంపకేశ్వరు డావిధముగ నలుదిక్కులకు జాటబంపెను. కొంతకాలమునకు నల్వరు రాజకుమారులు చంపకేశ్వరునికడ కరుడెంచిరి. రాజు వారిని గూర్చుండబెట్టి రాజపుత్రులారా! మీ కున్నయర్హతలను తెలియజేయు డని వచింప వారిలో నొక డిట్లనియె. రాజేంద్రా! మీరు కోరిన వన్నియు నాయందు గలవు. మరియు నితరులకడ లేని మరియుకవి శేషము కలదు. నే నొకవస్త్రమును నేసి యైదురత్నముల కమ్మెదను. వానిలో నొకటి బ్రాహ్మణున కిచ్చెదను. రెండవదానిని దేవున కిచ్చెదను. మూడవదానిని నేను గ్రహించి నాల్గవదానిని నాభార్య కిచ్చి అయిదవ దానితో కుటుంబమును పోషించెదను.

రెండవవా డిట్లనియె. నేను జలస్థలములయం దుండుపక్షి భాషల నన్నింటి నెఱుంగుదును. నాతో పోట్లాడగల బలశాలి లేడు. నారూపమును మీరు చూచుచున్నారుగదా యని వచించెను. మూడవవా డిట్లనియె. నేను సకలశాస్త్రములయందు ప్రావీణ్యము కలవాడను. నాతో వాదించువారు లేరు. సౌందర్యమున నాసంగతిని మీరు చూచుచున్నారని వచించెను. నాలుగవవాడు రాజేంద్రా! శస్త్రవిద్యలో నాకంటె

ఘను డెవ్వడును లేడు. శబ్దభేదిబాణములను బ్రయోగించుటలో నాకు నేనే సాటి యని చెప్పెను. చంపకేశ్వరు డానల్వరివాక్యములను విని తనకుమారిక నెవ్వరి కీచ్చుటకు దోచక త్రిభువనసుందరికడ కేగి యామె తో రాజపుత్రులవృత్తాంత మంతయును వివరించి పుత్రీ! వీరి నల్వరిలో నీ నెవరిని వరించితివో నా కెఱింగింపు మన నామె కొంతకాల మాలో చించి యేమియును దోచక సిగ్గుతో తలను వంచుకొనెను. విక్రమరా జేంద్రా! కథ యంతయును వింటివిగదా! ఆత్రిభువనసుందరి యీనల్వరిలో నెవరిని వరింప దగియున్నదో వచింపు మన విక్రమార్కు డిట్ల నియె. బట్టలను నేసెదనని చెప్పిన రాకొమరుడు శూద్రాతుల్యుడు. పక్షి భాషల నెరింగినవాడు వైశ్యతుల్యుడు. శాస్త్రవాదన చేయగలవాడు బ్రాహ్మణతుల్యుడు. ఇక ధనుర్విద్యలయందు నిపుణతగల యానాలుగవ రాజపుత్రుడే త్రిభువనసుందరికి భర్త కా దగినవా డని చెప్పగా భేతాళు డెగిరి మరల చెట్టుకొమ్మను వ్రేలాడుచుండెను.

ఎనిమిదవకథ.

విక్రముడు పట్టి తెచ్చుచుండ భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. మిథిలావతి యనునగరమున గుణాధిపు డనురాజు రాజ్యము జేయుచుండెను. ధర్మప్రభువని ప్రఖ్యాతి బడసెను. ఇట్లుండ నొకనాడు దూరదేశ వాసియగు చిరదేవు డనుపేరుగల రాజపుత్రుడు గుణాధిపుని కొలువ నా నగరమునకు వచ్చి ప్రతిదినము రాజసభకు బోవుచుండెను. కాని ప్రభు దర్శనముగాని, ప్రభువుతో మాట్లాడుటగాని లభింపలేదు. చిరదేవుడు తాను వేంట దెచ్చుకొనిన ద్రవ్య మైపోయినను కష్టమున జీవించుచు ప్రతిదినము రాజసభకు బోయి వచ్చుచుండెను.

ఒకనాడు రాజు పరివారసహితముగ వేలాడుట కై యరణ్యమున కేగెను. చిరదేవుడుగూడ గుఱము నెక్కి రాజు ననుసరించి పోవచుండెను.

అరణ్యములో కొంతకాలము వేటాడినపిదప దైవయోగమున గుణాధిపుడు తనపరిజనమునకు దూర్చుడై అరణ్యమున చాలదూరము పోయెను. పరివారముకూడ రాజును గనుగొనలేక నాతనికొఱ్ఱకై వన మంతయు వెదకుచుండిరి. చిరదేవు డొక్కడు రాజును వెన్నుంటి పోవుచుండెను. పోవపోవ రాజున కలసట వచ్చెను. తనపరివారము కానరా లేదని చింత పడుచుండ చిరదేవుడు సమీపించి మహారాజా! నే నొక్కడనే మీవెంట నుంటిని. మీపరివార మంతయు వెనుక జిక్కియున్నది. అని చెప్పగా గుణాధిపుడు వానిం జూచి నీ వెవ్వరవు? ఇట్లు చిక్కి బలహీనునివలె నుంటివి. కారణ మేమి? న న్నెందులకు వెంటాడుచుంటివి? అని యడుగ నత డిట్లనియె. రాజేంద్రా! నాది చాలదూరదేశము. కులమునకు రాజ పుత్రుడను. పేరు చిరదేవుడు. నేటికి సుమారు సంవత్సరముక్రింద తమ కొలువు జేయ వచ్చితిని. ప్రతిదినము సభకు వచ్చుచుంటినిగాని నాదుర దృష్టపశమున నేలినవారియనుగ్రహమునకు బాత్రుడను గాకబోయితిని. తమదృక్పథమున బడ్డ నైతిని. వెంట కొనివచ్చిన ధన మైపోయినది. క్షత్రి యుడ నగుట నితరులను యాచింపజాలను. దుర్భరముగ జీవితమును గడు పుచుంటిని. తమదర్శనముగోరి మీవెంట నచ్చితిని. ఇదియే నాచరిత్రము అని పలుకగా చిరదేవుని జూచి రాజు నా కాకలి యగుచున్నది. మార్గ మే మనగా? చిరదేవుడు మృగమాంసమును దెచ్చి అడవిపుల్లల నేరి ప్రోగుచేసి చెకుముకిరాతితో కొట్టి నిప్పు జేసెను. ఆయగ్నిహోత్రమున నామాంసమును పక్వ మొనర్చి రాజుముం దుంచెను. గుణాధిపు డా మాంసమును భక్షించి యాకలి దీర్చుకొని నగరము జేరు పెట్లాయని తల పోయుచుండ చిరదేవుడు మార్గదర్శకుడై రాజును రాజధానికి జేర్చెను. ఆదినమున చిరదేవునివలన తాను పొందిన యుపకారమునకు సంతసించిన వాడై గుణాధిపు డతనికి విశేషధనమును బహుమతి నొసంగి తన కొల్వు లో నుద్యోగ మిచ్చి గౌరవించెను.

ఒకనాడు రాజు చిరదేవుని యొకకార్యమునకై సముద్రతీరమునకు బంపెను. చిరదేవుడు తురంగారూఢుడై పోయి సముద్రతీరము జేరి రాజకార్యము నెఱవేర్చి వచ్చుచు నటనున్న శివాలయమును జూచి లోని కేగి పరమేశ్వరుని పూజించి తిరిగి వచ్చుచుండ నతనికంటి కొకదివ్య సుందరి కన్పడెను. చిరదేవు డామెం జూచి మోహించి రెప్ప వాల్చక జూచుచుండెను. ఆసుందరి యతనిని సమీపించి నీ విచ్చటి కేల వచ్చితివి? నన్ను నిదానించి చూచుటకు గారణమేమి? అని యడుగ నత డోసుండరి! నే నొక రాజకార్యముపై యిటకు వచ్చితిని. నీ సౌందర్యమును గాంచి ముగ్ధుడ నైతిని. నీయూశ్లేషసుఖమును వాంఛించి చూచుచుంటి నని చెప్పెను. చిరదేవునివాక్యమును విని యాలేమ చిరునవ్వు నవ్వుచు నోవీరాగ్రణీ! ముందు నీ హాకొలనులో స్నానము జేసి రమ్ము. తదనంత రము నీయభీష్టము నెరవేరునని చెప్పెను. చిరదేవు డామాటలను నమ్మి గుఱమునుండి దిగి యాకొలనులో మునిగి లేచి యొడ్డును జేరునప్పటి కతడు మిథిలానతిలో నుండెను. చిరదేవు డాశ్చర్యమగ్నుడై యాసుందరి తన్ను మోసగించెనని తెలిసికొని రాజును సమీపించి జరిగిన వృత్తాంత మంతయు వచించి యిట్లనియె. మహారాజా! యాసుందరి నావంటిమంద భాగ్యునకు దగదు. దేవరవా రామెను జేపట్ట నగును. అని చెప్ప గుణాధిపుడు విస్మయపడి యావంత యేమో చూతము రమ్ము అని చిరదేవుని వెంట నిడుకొని సముద్రతీరమున కేగి యాశివాలయము జేరి విశ్రమించి యుండ మామూలువేళ కాసుందరి శివాలయమును జేరనచ్చి యట నున్న గుణాధిపునిం జూచి యతనిని మోహించి యోరచూపుల జూచుచు నిలువబడెను. రాజామెను జూచి సుందరి! ఏల యట్లు నిలువబడితివి? అని యడుగ నామె రాజేంద్రా! నీరూపమును జూచి నిన్ను పలచితిని. నీయూజకు విధేయురాలనై యుందును. వచింపు మన నత డోకాంతా! నిన్ను నాయాంతరంగిక సచివుడైన చిరదేవు పలచియున్నాడు. కాన నీవు

నాకు తగవు. ఇతడు సుక్షత్రియుడు, శూరుడు, యధార్థవాది, సద్గుణ వంతుడు కావున నీ వాతని బరిణయ మాడు మని చెప్పి యామె నంగీకరింపజేసి నా రిద్దర కాశివాలయములోనే పాణిగ్రహణము జేసెను. విక్రమార్కమహారాజా! వింటివిగదా! చిరదేవగుణాధిపులలో నెవరు త్యాగశీలులు? అని యడుగగా విక్రమార్కు డిట్లనియె. చిరదేవుడే త్యాగశీలుడు. కారణ మేమనగా తనసేవకుడు వలచిన కన్యను తా నపేక్షింపక నతనికే పరిణయము గావించి పరోపకార మొనర్చుట క్షత్రియుడగు ప్రభువునకు విధాయక ధర్మము. అందులో గొప్పగ జెప్పుకొనవలసిన విషయ మేమియును లేదు. చిరదేవుడు తానువలచిన కన్య తన కలభ్యయని తెలిసికొని తనకు లేకున్నను తన ప్రభువున కామె సమకూర్పదలించినాడు. ఇది సర్వోత్కృష్టమైన త్యాగము. కావున చిరదేవుడే త్యాగశీలుడు. అని చెప్పగా విని భేతాళుడు మరల నెగిరి పృథ్విగ్రమున ప్రవేశించుచుండెను.

తొమ్మిదవ కథ.

భేతాళు డిట్లనిచెప్ప నారంభించెను. రాజా వినుము. మదనపుర మనునగరమును వీరవిక్రము డనురాజు పాలించుచుండెను. ఆపట్టణము లో హిరణ్యగుప్తు డనువర్తకుడు గలడు. అతనికి మదనసేన యనుకు మార్తె కలదు. ఆసుందరాంగి యొకనాడు తనన్నేహితురాండ్రతో గలసి యుద్యానవనమున విహరించుచుండెను. ఇంతలో నాతోటలోనికి ధనికుడైన ధర్మదత్తుడు వైశ్యునికుమారుడు సోమదత్తుడు నవయవ్వనుడు పికారుగ వచ్చెను. మదనసేన కొంతకాలము విహరించి యింటికి బోవుచు నటనున్న సోమదత్తుని జూచెను. అతడును మదనసేనం జూచెను. ఇద్దరి వీక్షణములు లగ్నము లయ్యెను. పరస్పరవీక్షణములవలన వారి ర్వుడును మోహాక్రాంతులైరి. సోమదత్తుడు నిలువజాలక మదనసేనను

సమీపించి యోకాంతామణీ! నిన్ను జూచినదిమొదలు మదనుడు పుష్ప బాణములచే వేధించుచున్నాడు. నామోహాగ్నిని నీవు చల్లార్పవేని నా ప్రాణములు నిలువవు. అని పలుకగా మదనసేన యిట్లనియె. సుందరు డా! నీ వట్లనవలదు. నాహృదయమునకు జాలపరితాపముకల్గును. నేనును నీసౌందర్యమును గాంచి నిలుపజాలని తమిచేత వేగుచుంటిని. కాని ప్రస్తుతము నేను నీకోర్కె దీర్పజాలను. కారణ మే మనగా నా కైదుదినములలో వివాహము జేయుదురు. పెండ్లియైన తదుపరి నాయత్తమామలు నన్ను గొంపోయెదరు. నేను నాభర్త తోగలసికొనుటకై పోవుటకు ముందే నీవాంఛను దీర్చి నాపతిని జేరుదును. ఇది నిశ్చయ మని చెప్పి తనత్రోవను బోయెను.

అయిదవనాడు మదనసేనవివాహము జరిగెను. వివాహము పూర్తియైన తదుపరి అత్తమామలు మదనసేనను తమయింటికి గొనిపోయిరి. కొన్నిదినములు జరిగినతరువాత మంచిదినము చూచి మదనసేనకు పునస్సంధానమును జరిపిరి. రాత్రి స్నేహితురాం డ్రందరును గలసి దంపతుల నేకము జేసి గదితలుపులు వేసి వెడలిపోయిరి. అందరును నిద్రించిన తదుపరి భర్త నవోధ్యయైన మదనసేనను చేయిపట్టి లాగి పాన్పుపై గూర్చుండబెట్టుకొని కౌగిలించుకొనబోవ మదనసేన తప్పించుకొని భర్త తో మున్ను తాను సోమదత్తున కిచ్చిన వాగ్దానము నెఱింగించి యాడిన మాటలు తప్పిన దోషము కావున సోమదత్తునికడకు బోయి వచ్చుట కనుమతి నొసంగవలయు నని యడిగెను. భర్త యామెం గాంచి నీవు నీవాగ్దానమునకు భంగ మొనర్చుకొనవలదు. తప్పక పోయి రమ్ము. అని యనుమతి నొసంగి యామెను బంపెను. మదనసేన సర్వాభరణములను ధరించి ప్రియుని జేరబోవుచుండెను. త్రోవలో నొకచోరుడు మదనసేనను జూచి నీ వెవ్వతెవు? ఇంతరాత్రివేళ నగలను ధరించి యెచ్చ

టికి బోవుచుంటివి? నిలువుము. నీయాభరణముల నన్నింటి నిటబెట్టి యావలి కేగు మన నామదనసేన ఓయీ! నాకు సాయము మదను డున్నాడు. అని పల్కి తన చరిత్ర యంతయు నెఱింగించి యోచోరా గ్రేసరా! నే నిప్పుడు పతియాజ్ఞను బొంది నాప్రియుని సంతృప్తి జేయ బోవుచుంటిని. నాశృంగారమును భంగము జేయకుము. నేను తిరిగి వచ్చినపుడు నీ కేనగ లన్నియు నిచ్చెద నని వాగ్దానము చేయుచుంటిని. నన్ను విడువుము. అని పలుక నాచోరుడు సమ్మతించి వదలెను. మదన సేన సోమదత్తునియింటి కేగి నిద్రలోనున్న యాతని మేల్కొల్పి ప్రియుడా! లెమ్ము. అని పల్కెను. సోమదత్తుడు మేల్కొని కన్నులు నలుపు కొనుచు కట్టెడుట నిలిచిన యాసుందరిం జూచి నీవు దేవకన్యకవా? నాగ కన్యకవా! యక్షకన్యకవా! ఎవ్వతెవు? అని యడుగ నామె నే నెవ్వ తెను కాను. హిరణ్యగుప్తునికుమార్తెను. నాపేరు మదనసేన. నాడు వన ములో నీకు నేను వాగ్దాన మొసంగితిని. వివాహితుడైన భర్తతో కలి యకముందు నీకోర్కె దీర్తునని పల్కితిని. మాటప్రకార మరుగుదెంచి తిని. నీవాంఛితము నెఱవేర్చుకొనుము. అని పలుక నతడు తెల్లబోయి యోసుందరీ! నీవు పతియాజ్ఞను బొందితివా యన నామె తలయూచి నాభర్త యంగీకరించియే నీకడ కంపెనని బల్క సోమదత్తుడు హృదయ మున నిట్లు తలపోసెను. ఆహా! స్త్రీలెంతకైన తగుదురు. వారుచేయజాలని కార్యములు లేవు. ప్రపంచకమున వస్త్రములు లేని నగలు. నేయిలేని భోజనము - స్వరహీనమైన సంగీతము - అనుకూలుడైన పతిలేని కాపు రము - దుర్భరము. మాసినబట్టలు తేజస్సును హరించును. దురన్నము బలమును హరించును. దుష్టభార్య పతిప్రాణముల దీయును. కుపుత్రుడు కులనాపకు డగును. అట్లనే పరస్త్రీసాంగత్యము ఇహపరముల రెండింటిని జెరచును. స్త్రీలు మనమున నున్నవిషయమును వచింపరు. వచించినట్లు క్రియలో గన్పరుపరు. భగవంతు డీస్త్రీలను విచిత్రముగ సృష్టించినాడు.

వీరిమాయలకు లోబడరాదు. అని తలంచి మదనసేనం జూచి కాంతామణీ! నీవు పరస్త్రి వగుటచే నిన్ను స్పృశింపరాదు. పొమ్మని పల్కి యామెను పంపివేసెను. మదనసేన బయలుదేరి వచ్చుచు దనకొఱకై నిరీక్షించి యున్న చోరుని సమీపించి జరిగినవృత్తాంతము నెఱింగించి నగలు తీసి కొనుమని పల్కెను. ఆచోరు డీమె సత్యమునకు మెచ్చి తల్లి! నీకు నమ స్కారము. నీనంటి మహాసాధ్వీమణుల కపకారము చేయజాలనని పల్కి యామెతో నింటివరకు వచ్చి నేడలిపోయెను. మదనసేన పతిం జేరి జరిగిన వృత్తాంత మంతయు దెలిపెను. ఆతడును రహస్యముగ వెంటనంటి జరిగిన వృత్తాంతమును చూచి యుండుటచే యట్టి సత్యసింహగలభార్యను కౌగ లించుకొని యాదరించెను. రాజా! వింటివా? ఈమువ్వకులో నెవ్వ రధికు లో చెప్పమన విక్రమార్కుడు చోరుడే యధికుడు. ఏమనగా భార్య యొక్క సత్యమును రక్షించుట భర్తకు ధర్మము. పరస్త్రిని వర్జించుట సోమదత్తునకు ధర్మము. కాని చౌర్యమే వృత్తిగా బెట్టుకొనిన యాదొంగ చేతి కందిన బంగారమును వదలుటయే గొప్ప యని వచింప భేతాళుడు తటాలున నెగిరి వృక్షశాఖను వ్రేలాడుచుండెను.

ప ద వ క థ.

విక్రమార్కుడు తిరిగి భేతాళుని కొనివచ్చుచుండ భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. వర్ధమాన మనునగరమును గుణశేఖరు డనురాజు పాలించుచుండెను. అతనికి అభయచంద్రు డనుమంత్రి గలడు. ఆమంత్రి నాస్తికమతాభిమాని యగుటచే రాజునకు సమయము దొరకినపు డెల్ల తనయభిప్రాయములను బోధించుచు క్రమక్రమముగ డై వ గురుభక్తి శూన్యుని గావించుచు సప్తవ్యసనములకు బాల్పడ జేయుచుండెను. ఒక నాడు రాజు విశ్రాంతిగా నున్నతరి మంత్రి ప్రక్కను జేరి రాజేంద్రా! ప్రపంచకమున పుట్టుట సుఖానుభవముకొఱకే. పూజ లనియు. నోము

లనియు- ధర్మము లనియు- దేవు డనియు- లేనిపోని శంకలను- తలంపు
 లను బెట్టుకొని నిష్కారణముగ జీవితమును వ్యర్థము జేయుచుంటిమి.
 మన మనుభవించుచున్న సౌఖ్యములే మనకు స్వర్గసంపదలు. మరణించుట
 యే జీవన్ముక్తి. భగవతు డిందియాత్మకమైన శరీరమును మన కొసం
 గినందుల కాయాకార్యములను నెఱవేల్చుచు నానందింపవలదా? కామ
 క్రోధాదులు శరీరము నాశ్రయించి యుండునవి. శరీరముతోనే పోవును.
 వానిని వదల్చుకొనుట మనతరము కాదు. కావున దేవరవారు నేటినుం
 డియు నేను చెప్పినవిషయములను మనమున నిడుకొని యీమతిమాలిన
 దేవపూజలు మొదలగువానిని మాన్పించి కాంతాకనకములను సమకూ
 ర్చుకొనుటయం దప్రమత్తులై మెలంగుచు దేవేంద్ర వైభోగము ననుభవిం
 పవలయును. ఇంతేగాక “రాజానుమతే ధర్మః” అను మీపరిపాలనలోని
 ప్రజ లందరు నిదేవిధముగ నాచరింపవలయు నని శాసనము గావింపుడు.
 శాసనము సతీకరించిన వారిని శిక్షింతు నని ప్రకటించినయెడల కొలది
 కాలములోనే మన యీనూతనధర్మము లన్నియు రాజ్య మంతయు
 వ్యాపించును. ఇదే నాప్రార్థనము అని చెప్పిన మంత్రిమాటలను విని
 రాజు సమ్మతించినవాడై రాజ్య మంతయు జాటబంపెను. కుమారుడైన
 ధర్మశేఖరుడు తండ్రి మార్గము తప్పి సంచరించు చున్నందులకు మన
 స్సులో కటకటబడుచున్నను చేయునదిలేక యూరకుండెను. కొంతకాల
 మునకు గుణశేఖరుడు కాలగతిం జెందెను.

కుమారుడైన ధర్మశేఖరుడు సింహాసనాసీను డయ్యెను. పట్టాభి
 షిక్తుడైన కొలదిదినములకే తండ్రి స్థాపించిన నాస్తికధర్మములను సమూ
 లముగా బెల్లగించి పూర్వాచారప్రకారము ధర్మయుక్తముగ బరిపాల
 నము గావించుచు రాజ్యము నిట్టిదురవస్థకు గొనివచ్చిన మంత్రిని పద
 భిక్షుని గావించి రాజ్యమునుండి వెడలగొట్టి యాపదేశమున నొకక్రొ

త్తవానిని మంత్రిగా నియమించెను. తదనంతర మాధర్మశేఖరుడు ముగ్గురు రాజపుత్రికలను పరిణయ మాడెను.

ఒకనాడు ధర్మశేఖరుడు మువ్వురు భార్యలతో విహారోద్యానవనమున విహరించుచు నం దున్నయొకసరోవరమున జలక్రీడ లాడి యొడ్డునకు జేరెను. ధర్మశేఖరుడు వచ్చునప్పుడు సరోవరమునందు తామర పూవు నొకదానిని కోసి తనపెద్దభార్యచేతి కిచ్చెను. ఆమె యాపుష్పమును చేతబట్టుకొని వచ్చుచుండ తోవలో నాకమల మామెచేతుల నుండి జారి పాదములపై బడెను. కమలము పడుటవలన నామెపాదముపై పెద్ద గాయ మయ్యెను. రాజు వ్రణచికిత్సకుల బిలిపించి చికిత్స జేయించెను. మరునాడు రెండవభార్యతో మిడ్డెమీద పండువెన్నెలలో పరుండి నరససల్లాపము లాడుచుండ నావెన్నెల సోకినంతమాత్రమున నతిసుకుమారమైన రెండవభార్యశరీరమునకు జ్వరము వచ్చి చాల బాధపడెను. మూడవనాడు మూడవభార్యయంతఃపురమున కేగి యామెతో కేళీవిలాసమున నుండ నచ్చటికి చాలదూరమం దున్నయొకయింటిలో వడ్లు దంచుచుండుటచే రోకలిచప్పుడు వినవచ్చెను. ఆధ్వని వినబడుటచే మూడవభార్యకు శిరోవేదనము కలిగి వారముదినములు బాధపడెను. రాజా! వింటివిగదా! ఆముగ్గురిలో నధికసుకుమారు లెవరు? నిర్ణయింపు మన విక్రముడు యోజించి మూడవభార్యయే యందరికన్న సుకుమారియని వచింప భేతాళు డెగిరి తరుశాఖ కంటుకొన విక్రము డాతని కట్టి తెచ్చుచుండెను.

పదునొకటవ కథ.

భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. పుణ్యపుర మనుష్టాణమును వల్లభు డనురాజు పాలించుచుండెను. ఆరాజునకు సత్యవ్రకాశు డనుమంత్రి సత్తము డుండెను. ఆమంత్రిభార్య పేరు లక్ష్మీదేవి. అవల్లభు డొకనాడు

మంత్రిని జూచి అమాత్యా! నాకు కొంతకాలము భోగము లనుభవింప వలయునని వాంఛ కలిగినది. కావున రాజకార్యములను జాగ్రత్తతో జూచుచుండుము. అని చెప్పి యాప్రభువు తన యంతఃపురమున కేగి భార్యతో నిష్ఠాపభోగముల ననుభవించుచుండెను.

కొంతకాల మీరీతిగ జరిగినపిదప మంత్రికి విసుగుదల జనించుట చే తనయింటి కేగి శయ్యాగృహమున బరుండి యాలోచించుచుండెను. ఇంతలో భార్య వచ్చి భర్తను సమీపించి నాథా! ఏమో యాలోచించు చున్నారు. నేను తెలిసికొనవచ్చునా యన నాత డోయర్థాంగీ! రాజు రాజకార్యవిముఖుడై యుండుటవలన నాకు చాలకష్టముగా నున్నది.

ప్రభువు లేకుండ నే నొక్కడ నీకార్యము నెంతకాల మని భరింప గలనా యని చింతించుచుంటిని. అన నాలేమి నాథా! మీరు కొంతకాల ము రాజాజ్ఞను పొంది తీర్థయాత్రలకు పోయి రండు. మీ మనస్సునకు విశ్రాంతి గలుగునని చెప్పగా మంత్రి భార్యచెప్పిన యుపాయము బాగు న్నదని తలంచి వెంటనే రాజసన్నిధి కేగి ప్రభునకు తనకోర్కె నెఱింగింప వల్లభుడు వల్లె యని యంగీకరించెను.

మంత్రి యొక దివ్యముహూర్తమున తీర్థయాత్రకై బయలుదేరి యనేకపుణ్యస్థలముల కేగి దేవతాదర్శనము జేసికొనుచు పుణ్యనదీస్నానం బుల జేయుచు క్రమముగ రామేశ్వరక్షేత్రమున కేగి సేతువులో మునింగి రామలింగేశ్వరున కభిషేకము గావించి వెలుపలకు వచ్చి సముద్రమును జూచుచు గూర్చుండెను. కొలదిగడియల కాసముద్రమునుండి బంగారు చాయగల్గిన వృక్షము పైకి వచ్చెను. ఆవృక్షమునకు పచ్చలతోగూడిన యాకులు, పుష్పరాగములతో గూడిన పుష్పములు, ప్రవాళములతో గూడిన ఫలములు గలిగియుండెను. ఆవృక్షశాఖామధ్యమున నొకదివ్య సుందరి వీణాపాణియై గానము చేయుచుండెను. ఆవృక్షము కొంతసే

పట్టుండి సముద్రములో మునిగిపోయెను. మంత్రి యీవిచిత్రమును గాంచి
 వెలుగుపడి కొన్ని దినములవరకు తీర్థయాత్రను సాగించి నిజరాజధానియైన
 పుణ్యనగరమున కేగి ప్రభుదర్శనము జేసికొనెను. రాజు మంత్రిని జూచి
 తీర్థయాత్రలో నీవు చూచిన విశేషము లేమైన కలవా యని యడుగ
 మంత్రి తాను రామేశ్వరమున జూచిన బంగారువృక్షముసంగతిని వివరించి
 యిట్టివిచిత్రమును తా నెన్నడును చూడలే దనియు చెప్పిన నెవ్వరు విశ్వ
 సింపరని చెప్ప రాజాశ్చర్యమగుచు రాజ్యమును మంత్రి కప్పగించి
 తాను వెంటనే బయలుదేరి రామేశ్వరక్షేత్రమున కేగి స్వామిదర్శనమును
 జేసి సముద్రతీరమున గూర్చుండెను. నియమితకాలమున కావృక్షము
 సముద్రము నుండి బయల్పడెను. వల్లభుడు తటాలున సముద్రమున
 నురికి యీదుకొనుచు బోయి యావృక్షము నెక్కి యాసుందరిప్రక్క
 గూర్చుండెను. రాజచ్చట కూర్చుండినతక్షణమే యావృక్షము మునిగి
 పాతాళము జేరెను. పాతాళలోకమున కేగినవెంటనే యాసుందరి రాజుం
 జూచి నీ వెవ్వరవు? ఈవృక్షము నెక్కి యిటకు వచ్చిన కారణమేమి
 యని యడుగ నత డిట్లనియె. నేను పుణ్యనగరాధీశుడను. నాపేరు వల్ల
 భుడు. నేను నీరూపముం గాంచి మోహపరవశుడనై యిటకు జేరితిని.
 అని చెప్ప నాకోమలాంగి రాజేంద్రా! నన్ను వివాహము జేసికొనుట
 కొకనియమము కలదు. ఏమనగా? కృష్ణచతుర్దశినాడు నీవు నన్ను సమీ
 పింపరాదు. అట్లయినచో నంగీకరింతు నన నామెవాక్యమున న వల్లభు
 డంగీకరించి యామెనుపరిణయ మాడెను. కొలదిదినములకే కృష్ణచతుర్దశి
 వచ్చెను. వల్లభుడు తన వాగ్దానము ననుసరించి నాటిరాత్రి యామెను
 వదిలి దూరమున కేగి మారువేషమున ఖడ్గభాయై గన సమీపమున
 పొంచియుండి యేమి జరుగునో చూడ నిరీక్షించియుండెను. అర్ధరాత్రి
 వేళ నొకరాక్షసు డాగదిలోని కేగి యాసుందరిని కాగలించుకొనెను.
 రాజు తలుపుసందునుండి చూచి క్రోధవరవశుడై వరనుండి ఖడ్గమును

బెరికి తలుపులను ద్రోసికొని యారాక్షసుని పైకి లఁఘించి దానవాధమా!
 నాయెదుట నాభార్యను జెఱబట్టెదవా రమ్ము. నిన్ను హత మార్చెదనని
 పలుకుచు నారాక్షసునితో ద్వంద్వయుద్ధమొనర్చి వానిని హత మార్చెను.
 వెంటనే యాసుందరి రాజేంద్రా! నీవంటి వీరశిఖామణిని నే నెచ్చటను
 జూచి యుండలేదు. పర్వతము లన్నిటిలో రత్నము లుండవు. పట్టణము
 లన్నింటిలో వీరు లుండరు. ప్రతివనములోను చందనతరువు లుండవు ప్రతి
 ఏనుగశిరమునను ముత్యము లుండవు. అట్లనే రాజైనంతమాత్రమున
 వీరు డనరాదు. క్షత్రియులలో వీరుడన నీవే. యని పల్కుచున్న నామె
 గాంచి రాజిట్లనియె. ఈరాక్షసు డెవ్వరు? ఎందుకు వచ్చెను? అని
 యడుగ నామె యిట్లనియె. నేను విద్యాధరుని పుత్రికను. నాపేరు సుం
 దరి. నాతండ్రి ప్రతిదినము నన్ను తనప్రక్క నుంచుకొని భుజించుచుండు
 ను. నేను లేనినా డతడు భుజింపడు. ఒకనాడు నాతండ్రి భోజనసమయ
 మున నే నింటిలో లేకపోవుటచే నాతండ్రి కోపించి ప్రతికృష్ణచతుర్దశి
 దినమున నీవు రాక్షసునిచేతికి జిక్కుదువుగాక యని శపించెను. తదనంత
 రము నే నావృత్తాంతమును విసి నాతండ్రిపాదములపై బడి దుఃఖింపగా
 నతడు జాలిపడి కొన్నిదినములకు వీరు డొకడు వచ్చి రాక్షసుని సంహరించి
 నీకు శాపవిముక్తిని గలిగించునని చెప్పెను నేటికి నీవలన నాచెఱ వదలిన
 దని వచించి రాజేంద్రా! నేనింక నాతండ్రికి నమస్కరింప బోయెద నన
 వల్లభు డోసుందరీ! ఒక్కమారు నారాజ్యమునకు రావలయునని కోరు
 చున్నా నని పల్క నామె యంగీకరించెను. రాజామెను మెట నిడుకొని
 తననగరమున కేగెను. ప్రభువు వచ్చుటచే నగరమంతయు నలంకరింపబడెను.
 జను లందరు మహావైభవముగ పండుగ జేసికొనిరి. వల్లభు డొకశుభ
 లగ్నమున విద్యాధరకన్యను పాణిగ్రహణము జేసికొనెను. ఒకనా డామె
 తండ్రికడ కేగెదనని వచింప రాజు చింతాక్రాంతు డయ్యెను. ఆతని వైఖరిని
 గని సుందరి యిట్లనియె. రాజేంద్రా! నే నప్పుడు నాతండ్రి డను పోజాల

ను. కారణ మేమనగా నిన్ను పరిణయ మాడుటవలన నాగంధర్వలోక నివాసము పోయినది. నే నిప్పుడు వెళ్ళినను నాతండ్రి రానీయడని చెప్ప వల్లభు డానందభరితుడై యిర్వురు భార్యలతో మహానందమున దుల తూగుచుండెను. ఈగంధర్వకన్యాపరిణయమును విని మంత్రి తటాలున క్రిందబడి ప్రాణముల వదలెను. విక్రమార్కు మహారాజా! మంత్రి చని పోవుటకు కారణ మేమన? విక్రము డిట్లనియె. ఇదివర కున్న భార్యాసాం దర్యమునకు ముగ్గుడై రాజకార్యములను వదలిన యీరాజు గంధర్వ కన్యాసాంగత్యమున రాష్ట్రమును, ప్రజలను చూడడు. అందువలన తన కపకీర్తి, రాజ్యమున కరాజకర్తవ్యము, ప్రజలకు కష్టములు కలుగును గదా యనుచింతతో ప్రాణములను వదలె నని చెప్పగా భేతాళు డెగిరి చెట్టు కొమ్మను వ్రేలాడుచుండెను.

పదురెండవకథ.

విక్రమార్కుడు తిరిగి భేతాళుని పట్టి తెచ్చుచుండ భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. చూడామణి యనునగరమున శిరోమణి యను రాజు రాజ్యము చేయుచుండెను. అతనికి దేవస్వామి యనుపేరుగల బ్రాహ్మణుడు గురువై యుండెను. ఆదేవస్వామి హరిస్వామికి యనుకుమారుడు కలడు. ఆహరిస్వామి చక్కదనమునకు మన్నఁడు. ధనమునకు గుబేరుడు. లావణ్యవతి యనుపేరుగల విప్రకన్యక నాతడు పరిణయమై తనయింటికి గొనివచ్చెను. ఇరువురు పరస్పరప్రేమపాశబద్ధులై మెలంగుచుండిరి.

వసంతకాలమున నొకరాత్రి హరిస్వామి భార్యతో గలసి మిద్దెపై బరుండెను. చల్లనివెన్నెలలో వారిర్వురు సరససల్లాపములతో ప్రౌఢుగడపి నిద్రించిరి. గాఢనిద్రలో నుండుతరి లావణ్యవతి ముఖమునగల ముసుగు తొలగిపోయెను. ఒకగంధర్వుడు విమానారూఢుడై యంతరిక్ష

మున బోవుచు క్రిందకు జూచి లావణ్యవతియొక్క ముఖసౌందర్యమునకు మెచ్చుకొని క్రిందకు దిగి నిద్రలో నున్నయామెను తనవిమానముపై నెక్కించుకొని వెడలిపోయెను. తెల్లవారు జామున హరిస్వామి లేచి ప్రక్కను భార్య లేకపోవుటచే క్రిందకు దిగి యిల్లంతయు వెదకెను. కాన రాలేదు- ప్రక్క-యిండ్లు- వీధులు వెదకెను కాన రాలేదు. ఊరంతయు గాలించెను. నూతులు, చెరువులు విమర్శించెను. కాని భార్య యెచ్చుటను గానరాకపోవుటచే కన్నీరు గార్చుచు నింటికి వచ్చి హా పేయసీ! మనుచు గూలబడెను. దుఃఖాక్రాంతుడై భార్యపై వ్యామోహమున మతి చెడి గృహమును వదలి తీర్థయాత్రల జేయుచు దిరుగుచుండెను. ఒకనా డొకయూరి కేగి భిక్షాటనము జేయుచు నొకవిప్రగృహమున కేగి భిక్ష నడిగెను. ఆగృహయజమానురా లొకగిన్నెలో క్షీరాన్నమును బోసి యిచ్చెను. హరిస్వామి యాక్షీరాన్నపుగిన్నెను గొని ప్రక్కనున్న చెరువుగ్నన కేగి యట నున్నమట్టిచెట్టుమొదట నాగిన్నె నుంచి స్నానమాడి దానిని ద్రాగవలయునని తలంచి చెరువులో స్నానము జేయుచుండెను. ఇంతలో నొకసర్పము చెట్టుపైనుండి వచ్చి యాపాయసపుగిన్నెను సమీపించి యందు విషమును కక్కి పోయెను. హరిస్వామి స్నానము జేసి వచ్చి యందు సర్పవిష మున్నదనువిషయము నెరుంగక నట్రాసిన గోత్రెను. వెంటనే యాపాయసము గర్భము జేరుబయే తడవుగ నాలుక వెనుకకు లాగుచుండెను. అతనికి దాహము మిక్కుట మయ్యెను. హరిస్వామి వెనుక కేగి యాపాయసము నిచ్చిన గృహయజమానురాలిని జూచి నీవు విష మిచ్చినసంగతి నెరుంగక పాయస మనుకొని త్రాగితిని. నేను చనిపోవుచుంటి నని చెప్పి పోపోయి మరణించెను. గృహమేధి భార్యం జూచి ఓసీ! పాపాత్మురాలా! నీవలన నామీ బహుహర్తృ లభించింది ఛీ! నీముఖము చూడరాదు. పొమ్మని యింటినుండి వెడగొట్టెను. తాజా! ఎంటివా! ఆపాప మీసల్పురిలో నెవరికి జేయదును. అని

యడుగ విక్రమార్కుడు బ్రాహ్మణుడు బిచ్చము నడుగుటయు- గృహిణి యగుస్త్రీ యతిధులకు భిక్షము నిడుటయు ధర్మమే. త్రాచు విషమును గ్రక్కుటయును ధర్మమే. కాని యదార్థమును దెలిసికొనకుండ భార్యను వెళ్లగొట్టిన పాపికి పాపము కలదు. అని చెప్ప భేతాళు డెప్పటియట్లు చెట్టుకొమ్మను వ్రేలాడుచుండ విక్రముడు పట్టి తెచ్చెను.

పదమూడవకథ.

భేతాళు డిట్లని చెప్ప దొడంగెను. చంద్రకాంత మనుపట్టణము కలదు. రణధీరు డనురా జుడు బాలించుచుండెను. ఆనగరములో ధర్మధ్వజు డనుగొప్పవర్తకుడు గలడు. అతనికి శోభనాంగి యను చక్కని కుమార్తె కలదు. ఆకన్యకకు సంవత్సరములు వచ్చుచున్నకొలది వయస్సు శోగూడ యావశ్యశోభ యంతయు ప్రత్యవయవము నాశ్రయించి సార్థక నామ యనుప్రఖ్యాతి నొందుచుండెను.

ఇట్లుండ నాయూరిలో కొందరు దొంగ లు రాత్రులయందు గన్నములను వైచి ధనమును దొంగిలించుకొని పోవుచుండిరి. ధనికులైన వర్తకు లందరు నాదొంగలబాధ దాళలేక ప్రభువువద్దర కేగి తమకు సంభవించుచున్న కష్టములనుగూర్చి మొఱపెట్టుకొనిరి. రాజు వారిం జూచి మీ రేమియు జింతిపకడు నే నందులకు దగిన కట్టుదిట్టము చేయుచున్నాను. అని చెప్పి కొత్తావులును బిలిపించి రాత్రులయందు ప్రతి వీధికిని రక్షకభటులను గన్తి తిరుగునట్లేర్పాటు చేసి దొంగయని తోచిన వానిని సంహరింపు మని యాజ్ఞ నొసంగి పంపి వెచ్చెను. ఇత కట్టుదిట్టము జేసినను దొంగతనములు జరుగుచునే యుండెను. దొంగలలో నొక్కడైన ను చిక్కలేదు. మరల పౌరు లందరు రాజుతో మొఱపెట్టుకొనిరి. రాజు వారి నూరడించి యారాత్రి తాను స్వయముగ మారువేషమును ధరించి నడుమున డాలు, కరవాలమును భద్రము జేసి పురములోనికి బయలు

దేరెను, కొంతదూరము నడువగ నొకదొంగ రాజున కెదురు వచ్చుచుం
డెను. రాజు వానిని సమీపించి నీ వెవరవు? అని యడుగ నేను దొంగను.
నీ బే వర వని యడుగ రాజు నేనును దొంగనే యని ప్రత్యుత్తర మిచ్చె
ను. చోరుడు ప్రసన్నుడై అట్లయిన నిర్భరము కలసి దొంగతనము
చేయుదము రమ్మ అని యాహ్వానించెను.

వా రిర్వురును కలసి యానగరములో కొన్నిధనికులగృహములను
దోచుకొని యాధనమును తీసికొని యూరిబయటకు పోయిరి. రాజును
వానిని వెన్నంటి వానిచర్య యంతయు గనిపెట్టుచుండెను. చోరు డాధన
ము నొక పెద్దనూతిలో బడ్డ వేచి యుండుచుకొని. రాజును వానినెంటు
నానూతులో నురికెను. ఇర్వురు నా నూతిలోపలిమార్గమున పాతాళ
పురమును జేరిరి. చోరుడు రాజు నొకమందిరద్వారమున నిలువబెట్టి తాను
లోపలి కేగెను. ఇంతలో లోపలినుండి యొకదాసి వచ్చి రాజుం గాంచి
మహారాజా! ఈదుర్మార్గుని సమ్మి మీ కొంటిగ నేలవచ్చితిరి? ఈదుష్టుడు
మిమ్ము గుర్తించినాడు. మీ రిప్పుడు పాటిపోకున్న మీప్రాణములు నిలు
వవు. అని చెప్ప రాజుదాసిం గాంచి నేను నాయూరికి బోవుమార్గమును
బావుమని యడుగ నాదాసి ప్రభువును సమీపమార్గమున చంద్రకాంత
పురమును జేర్చెను. రణధీరుఁ డాదాసిని తనదగ్గర నుంచుకొని మరునాడు
సైన్యసమేతుడై దాసిసహాయమున పాతాళపురి జేరి యాచోరునిగృహ
మును ముట్టడించెను. ఆచోరుడు సరువెత్తి తన ప్రభువైన యొకరాక్ష
సునితో నీవృత్తాంతమును వచించి తనకు తోడ్పడుమని యడిగెను. ఆరా
క్షసుడు ప్రతిదినము చోరుసేవలన సాయమును పొందుచున్నవా డగుటచే
వెంటనే పరివారసహితుడై వచ్చి రాజు నెదుర్కొనెను. రాజు వారితో
ఘోరయుద్ధము జేసి యారాక్షసుని సంహరించి యాచోరుని పట్టి బంధిం
చి వాడు కొల్లగొని దాచిన ధనరాసులను కనుగొని వానిని పట్టించుకొని

తనరాజ్యమును జేరెను. మరునా డాచోరుని స్నానము జేయించి మంచి బట్టలను గట్టించి సేనాపతిని బిలిపించి యిట్లనియె. వీని నూ రంతయు ద్రిప్పి శూలముపై నెక్కింపు మని చెప్పి పంపెను. సేనాపతి రాజ్యాజ్ఞచొప్పున నాచోరుని యేనుగపై నెక్కించి చంద్రకాంతనగరమును కొల్లబెట్టిన చోరుడు వీడే. రాజుగారు వీనికి శూలారోపణశిక్ష విధించిరి. అని చాటుచు నగర మంతయు ద్రిప్పుచుండెను. ధర్మధ్వజుని కుమార్తెయైన శోభనాంగి మేడపెనుండి నవయవ్వనములో నున్న యాచోరుని జూచి మోహించి తండ్రిని జూచి తండ్రి! నే నాచోరుని వరించితిని. అతడే నాభర్త. నీవు రాజుగారిని జూచి యతనికి శూలారోపణశిక్షను తీసివేయింపు మన నతడు కుమారీ! నీ వెంత వెట్టిదాసవు? నగరమును కొల్లబెట్టిన యాచోరుని రాజు విడచునా యన నామె జనకా! అట్లయిన నాప్రాణము నాతని తోడిదేయని పలుక విధితేక ధర్మధ్వజుడు రాజుసమీపమున కేగి నమస్కరించి మహారాజా! తమకు లక్షలకొలది ద్రవ్యము కావలయునన్న నొసంగెదను. ఆచోరునకు ప్రాణదాన మొసంగి విడువవలయును. అని ప్రార్థించెనుగాని రా జెంతమాత్రమును చెవిని బెట్టక నానగరము నంతయు కొల్లబెట్టిన యాదుష్టు నెంతమాత్రము మన్నింప నని ఖండించి చెప్పెను. ధర్మధ్వజు డావృత్తాంతమును తనకుమార్తె కెఱింగించెను. సేనాపతి రాజ్యాజ్ఞచొప్పున చోరుని నగర మంతయు ద్రిప్పి శూలముకడకుం గొంపోయి నిలువబెట్టెను. శోభనాంగి తండ్రితో నాప్రదేశమున కరుగుదెంచి శూలముపై నెక్కించిన చోరుని గాంచి మొదట పక్కున నవ్వెను. తదుపరి వెక్కివెక్కి యేడ్చెను. చోరుడు శూలము నెక్కి చిన కొంతకాలము నకు అనగా కొలదిఘడియలకు మరణించెను. మరణించిన వెంటనే శోభనాంగి యాశవమును గొనిపోయి ప్రాంతమం దున్న దేవీమందిరము నెమటచితి బేర్చించి యం దాశవము నుంచి దేవిని ప్రార్థించి తానుగూడ నుదెక్కి యగ్ని నంటింనుమని చెప్పి సహగమనమునకు సిద్ధపడెను.

ఈమె మనోనిశ్చలమునకు మెచ్చి దేవి కుమారీ! నీపట్టుదలకు సంతసించితిని. వరము నడుగు మన నామె తల్లీ! నామనోవల్లభుని బ్రదికింపు మన నాదేవి చోరునికళేబరముపై యమృతవర్షమును గురిపించి వానిని బ్రదికించెను. శోభనాంగి సంతోషముతో భర్తను వెంటగొని యింటి కేగెను. రాజా వింటివిగదా శోభనాంగి మొదట నవ్వుటకును, తదుపరి యేడ్చుటకును కారణ మేమని యడుగ రాజిట్లనియె. ఆమె నవ్వుటకు కారణ మేమనగా ప్రేమయొక్క పరిణామస్థితి బహువిచిత్రమైనది. తా నొక ధనాధ్యుడైన వర్తకుని కుమారికయై యుండియు నొకచోరునిపై ప్రేమ నిల్పవలసి వచ్చినది. మోహ మెంత గ్రుడ్డిదని నవ్వినది. తదుపరి తాను వడించిన భర్త జీవించకపోయెను. జీవితములో భర్తృసుఖమునకు నోచుకొన నైతినని దుఃఖించెను. ఇదియే కారణ మని చెప్ప భేతాళుడు మరల చెట్టుపై కెగిరెను. విక్రముడు మరల నతని బట్టి తెచ్చుచుండెను.

పదునాలుగవకథ.

భేతాళు డిట్లని చెప్ప దొడంగెను. కుసుమావతి యనుపట్టణము గలదు. సువిచారుడను రాజు ధర్మయుక్తముగా నాపురమును బాలించుచుండెను. ఆరాజునకు చంద్రప్రభ యనుపేరుగల కుమార్తె కలదు. ఆమెకు పదునారువత్సరములప్రాయము వచ్చునప్పటికి జగన్మోహినియైనవయవ్యనప్రాచుర్భావము గలిగి వివాహాయుక్తయై యొప్పుచుండెను. ఒకనా డాచంద్రప్రభ చెలికత్తెలతో వనవిహారమున కేగెను. అంతకు ముందే యావనమునకు హరిశర్మ యనువిప్రుడు నవయవ్యనుడు ఇరువది వత్సరములు వయస్సుగల సుందరాకారు డొకడు వచ్చి యొక చెట్టుకింద విశ్రమించియుండెను. రాజపుత్రిక విహరించుచు ముందు నకు వచ్చి యావిప్రుని జూచెను. హరిశర్మయు చంద్రప్రభను జూచెను.

ఇద్దరి చూపులు లగ్నములై నవి. చంద్రప్రభయొక్క సౌందర్యమును జూచి హరిశర్మ మూర్ఛిల్లెను. రాజకుమారియు మారనమానసుందరు డగుహరిశర్మను జూచి మన్మథబాణములకు గురియై నిట్టూర్పు విడుచుచు విడిచి పోలేక యత్యంతకష్టమున చెలికత్తెలం జేరి తనసౌధమున కేగెను.

ఇంతలో చంద్రస్వామి- మూలస్వామి యనుపేర్లుగల యిద్దరు విశ్రులు పాతికసంవత్సరములవయస్సు కలవారు విదేశములలో విద్యాభ్యాసము జేసి యాయూరికి వచ్చుచు నాతోటలోనికి వచ్చి కించిత్కాలము విశ్రమించినపిదప నట మూర్ఛపడియున్న హరిశర్మను జూచి శీతలోపచారముల సేద దీర్చి కూర్చుండబెట్టి నీవృత్తాంత మేమి? నీ విష్ణుపడియుండుటకు గారణ మేమి? అని యడిగిరి. హరిశర్మ యావిప్రులం జూచి అయ్యలారా! నాదుఃఖమునుగూర్చి మీ రేల యడిగెదరు? కష్టమును దీర్పగలవారితో జెప్పుకొనిన లాభము కలుగును. లేకున్నవృథా వాగ్వ్యయముకన్న నేమియు ఫలితము లేదు. అని చెప్ప మూలస్వామి యిట్లనియె. నీకష్ట మేమో మా కెఱింగింపుము. చేత నైనంతవరకు దోడ్పడెదము. అనవుడు హరిశర్మ రాజకుమారియొక్క వృత్తాంతము నెఱింగించి యామెయొక్క సందర్శనమే నా కీ దురవస్థను గలిగించినదని నుడివెను. మరియు నామెను పొందుభాగ్యము గల్గిన జీవించెదను. లేకున్న నాప్రాణములు నిలువవు. అని పలుక మూలస్వామి నీవు మాతో మే ముండుప్రదేశమునకు రమ్ము. అందులకు దగినసదుపాయము నాలో చించెదము. లేకున్న వలయునంతధనము నొసంగెద మన హరిశర్మ యిట్లనియె. ప్రపంచకమున నెంతధన మున్నను, రత్నము లున్నను, స్త్రీరత్నము తో సాటి గావు. సౌందర్యవతియైన స్త్రీరత్నము లేకున్న ధనముతో నేమిలాభము? ఎంతధన మార్జించినను సోరనుఖమున కేగదా. అందుకే ధర్మముయొక్క ఫలితము ధనము- ధనమువలన ఫలితము సుఖము.

సుఖముయొక్క స్థానము సుందరియైన భార్య. అది లేనియెడల సర్వము శూన్యమే. కావున నా కారాజపుత్రికసాంగత్యము కావలయును. అని పలుక మూలస్వామి యిట్లనియె. మావెంట రమ్ము. నీ కందుల కొక యుపాయమును జూపెదను. రమ్మని లేవదీసి యాతని వెంటగొని తమ విడిదికి జేరిరి. మరునాడు మూలస్వామి తనమంత్రబలమువలన రెండుఘంటికలను తయారుచేసి హరిశర్మచేతి కొకఘంటిక నిచ్చి యిట్లనియె. దీనిని నీవు నోట నుంచుకొంటివేని పదునారేండ్లసుందరి వయ్యెదవు. తీసినచో మరల నీయెప్పటిరూపము వచ్చును. అని చెప్పి యాఘంటికను హరిశర్మ నోటిలో నుంచినతోడనే నత డొకఞ్డశనర్హప్రాయము గలకన్నియగా మారెను. రెండువఘంటికను తననోట పెట్టుకొనినతోడనే మూలస్వామి డబ్బదియేండ్ల ముదుసలిగా మారెను. మూలస్వామి ముదుసలియై యా కృత్రిమకన్యను వెంట నిడుకొని రాజైన సువిచారునికడ కేగెను. సువిచారు డావృద్ధబ్రాహ్మణుని గౌరవించి కూర్చుండబెట్టి నమస్కరించి వచ్చినకార్య మే మని యడిగెను.

ఆవృద్ధబ్రాహ్మణుడును ప్రభువునకు వేదోక్తాశీర్వచన మొనర్చి యిట్లనియె. మహారాజా! నేను గంగాతీరనివాసిని. నాకుమారునికి తగిన కన్యను వెదకి తీసికొనివచ్చుటకై పరదేశముల కేగి వెదకి యీకన్యను కోడలుగా జేసికొనదలంచి గొనివచ్చితిని. ఇంతి కేగి విచారింప నాగ్రామవాసులకు, నాభార్యాపుత్రులకు దుర్భరమైన కలహము వచ్చుటచే నా భార్యాపుత్రు లాగ్రామము వదలి యెచ్చటికో వెడలిపోయిరని తెలిసినది. నే నిప్పుడు వారిని వెదకించుకొని రాదలంచితిని. గాని యీసుకు మారి మార్గమధ్యమున కష్టములు పడజాలదు. కావున నేను తిరిగి వచ్చు వరకు యీకన్యకను మీయంతఃపురమున నుంచవలయును. అని చెప్ప రా జిట్లు తలపోసెను. యవ్వనవతిడై, సుందరియైన కన్యకను గాపాడుట కడు దుర్లభము. వీలు కా దనినచో నీవృద్ధబ్రాహ్మణుడు కుపితుడై

శపించునేమో? ఏమి చేయవలయునా యని యాలోచించి కృతనిశ్చయము డై యిట్లనియె. బ్రాహ్మణోత్తమా! అట్లే మీయిష్టప్రకార మామెను మానగరులో నుంచి శీఘ్రకాలములో దోడ్కొనిపోండు అని వచించి కుమార్తెయైన చంద్రప్రభను పిలిచి యీవిప్రకన్యను నీయంతఃపురములో నుంచి భద్రముగ గాపాడు మని పంపెను. మూలస్వామి వెడలి పోయెను.

రాజపుత్రిక యాకపటవిప్రకన్యను చేయి పట్టుకొని యంతిపురము లోనికి గొంపోయి మజ్జన భోజన శయనాదులయందు సైతము తనకడనే యుంచుకొనెను. ఇట్లు దినములు జరుగ నొకనాటిరాత్రి వారిర్వురేక శయ్యాగతులై పరుండియున్నప్పు డక్కపటబాలిక రాకుమారిం జూచి యిట్లనియె. చెలీ! నీకడుపున నేదోవిచార మున్నట్లు నీముఖమున బొడగట్టుచున్నది. కారణ మేమో నా కెఱింగింతువా యన చంద్రప్రభ యిట్లనియె. చెలీ! యేమని దెల్పుదును. కొలదిదినములక్రింద నొకనాడు వసంత కాలమున సాయంసమయమున వనవిహారమున కేగి యావనములో విశ్రమించియున్న కాముని బోలిన విప్రసుమారుని గంటిని. అదిమొదలు విరహతాపముచే కృశించుచుంటిని. అతనిసౌందర్యమును గాంచి మూర్ఛిల్లితిని. నాచెలికత్తెలు నన్ను సవారిలో నునిచికొని యింటికి జేర్చిరి. ఆసుందరుని వియోగమే నా మనస్తాపమునకు గారణము. అని చెప్ప నాకపట బాలిక యిట్లనియె. చెలీ! నీ కాసుందరుని పొందు సమకూర్చెదను. నా కేమి బహుమతి నొసంగెదవని యడుగ నామె నాజీవిత మంతయు నీకు దాసి నయ్యెదను. అని పలుకగా హరిశర్మ యారాకమారి కన్నులను మూసి తన నోటిలోని ఘుటిక తీసి చేతబట్టుకొని నిజరూపమును ధరించి రాజకుమారియెదుట నిలిచెను. చంద్రప్రభ గుర్తించి హరిశర్మ నాలింగన మొనర్చుకొని శయ్యపైకి జేర్చెను. నాటిరాత్రి వారిర్వురు మహానంద

సాగరమున నోలలాడిరి. తెల్లవారుఝామున ఘుటిక నోట ధరించి యెప్పటియట్లు స్త్రీ యయ్యెను. ఈవిధముగ హరిశర్మ రాత్రులు పురుషుడై రాజపుత్రికను సంతోషపెట్టుచు పగలు వనితారూపమున నుండి దినములు జరుపుచుండెను. ఈవిధముగ కొలదిమాసములు జరుగగనే యారాజకుమారి గర్భమును ధరించెను.

ఒకనాడు మంత్రికుమారుని వివాహము జరిగెను. ఆవివాహము నకు రాజాంతఃపురమునందలి స్త్రీ లందరును వెడలిరి. మంత్రికుమారుడు స్త్రీవేషధారియైన హరిశర్మను జూచి మోహించెను. వివాహానంతరము రాజకన్యక చెలికత్తెలతోసహా తన యంతఃపురము జేరెను. మంత్రికుమారు డాకపటవిప్రబాలికపై మోహముచే యన్నపానాదులను వదలి చింతింపుచుండ నతనిమిత్రులు కొందరు ప్రక్కజేరి కారణము నడుగ నాతడు తనమనోరథమును వారి కెఱింగించెను. మిత్రు లావృత్తాంతమును గొని పోయి మంత్రి కెఱింగించిరి. మంత్రి యొకనాడు రాజసన్నిధి కేగి మహారాజా! మీ యంతఃపురమున గలవిప్రకన్యకను మోహించి నాకుమారుడు పరితాపమున మునింగి యన్నపానాదులను సైతము వదలినాడు. కావున తాము కరుణించి యాకన్యకను నాకుమారున కిప్పింపు డని యడుగ రాజునియె. విప్రకన్యకను నీసుతు డెట్లు వివాహ మాడును? ఇట్టి యధర్మ కార్యమును నేను చేయజాలను. అని చెప్పి మంత్రి నిరాశతో వెడలి పోయెను. మంత్రికుమారుడు విరహవేదనచే మంచము బట్టెను. కుమారునిపైగల విచారమువలన మంత్రి రాజకార్యములను వదలెను. అందు వలన విధిలేక సువిచారు షొకదినమున తన మంత్రియెదుట నుండగనే యావిప్రకన్యకను బిలిపించి యిట్లనియె. విప్రకుమారీ! నీ విటకు వచ్చి చాలదినము లయ్యెను. నిన్ను దిగబెట్టి వెళ్ళిన యావిప్రు డింతసరకు జీవించెనో లేదో తెలియదు. కావున నీవు మామంత్రికుమారుని పరిణా

యమాడుము. అతడు నీపై విరాళిచే మంచము పట్టియున్నాడు. నుండడు డైన యాతని జెట్టపట్టుము. అని పలుక నాకపటబాలిక యిట్లనియె. నేను విప్రకన్యను. త్సతియు నెల్లు వివాహ మాడగలను. మీమంత్రి కుమారు డొక్కసంవత్సరకాలము సకలతీర్థములను మునిగి తీర్థయాత్ర గావించి వచ్చెనేని నే నాతని బరిణయ మాడుదు నన మంత్రి యిట్లనియె. నీవు మాయింట నుండుట కంగీకరించినచో నాకుమారుని తీర్థయాత్రకు బంపెద నన హరిశర్మ వలెయని యంగీకరించెను. మంత్రి యాకృత్రిమ విప్రకన్యను వెంట నిడుకొని తనయింటి కేగెను. కుమారునితో నామె నియమమును వచింప మంత్రినందను డామెం జూచి సంతసించినవాడై మరునాడే పయనమై తీర్థయాత్ర కేగుచు దనప్రథమకళత్రమగు సౌభాగ్యసుందరిని జూచి నీ వీమెను భద్రముగా గాపాడుచుండు మని చెప్పి వెడలిపోయెను.

హరిశర్మ యదిమొదలు స్త్రీరూపముతో నంతఃపురమున నామంత్రికుమారుని పత్నియైన సౌభాగ్యసుందరితో సమముగ స్నానభోజనాదులలో బాల్గొనుచు దన మాటలచేతను పనులచేత నామె యనురాగము నార్జించెను. ఒకనాడు సౌభాగ్యసుందరి కపటవిప్రబాలికతో నేకశయ్యపై బరుండి యిట్లనియె. చెలీ! నే నేమిచేయుదును. నావివాహ మైనది మొదలు నాభర్త నీపై పేమచే న న్నొకన్నాడైన పలుకరింపలేదు. అతి క్రమించి వచ్చుచున్న యాయవ్వనము నాచిత్తమును నిలువనీయ కున్నది. ఈమదనతాప మెల్లు పోవును. నాహృదయ మిప్పుడు సుందరపురుషాలింగనమునకై దగగొని యున్న దేమి చేయుదు నన నాకపటవిప్రకన్య సౌభాగ్యసుందరిని గొగలించుకొని చెలీ! నేను నీబాధను నివారణ జేసెదను. నా కేమిబహుమతియన నామె యెల్లకాలము నీదాస్త్వ నై పాదసేవ జేసెదనన నాబాలిక నీవు కండ్లు మూసుకొనుము. నామంత్రీశక్తివలన నీ కొకసుందరపురుషుని జూపెదను. అని పల్క సౌభాగ్యసుందరి కనులు

మూసికొనెను. హరిశర్మ నోటిలోని ఘుటిక దీసి తననిజరూపమున బ్రత్యక్షమయ్యెను. మంత్రపుత్రునిభార్య యాసుందరవిప్రయువకుని జూచి కామోదేకము కలిగియుండుటచే సంతోషభరితయై తటాలున గొగలించుకొని శయ్యకు దారెన్చెను. ఆవిధముగ వారిద్వరు నారాత్రి మంతయు కేళీవినోదముల దేలిరి. తెల్లవారిజామున హరిశర్మ ఘుటికాసహాయమున స్త్రీయయ్యెను. ఇట్లాతడు మంత్రపుత్రునిభార్యను సురతసౌఖ్యమున దేలించుచుండెను.

ఈవిధముగ సంవత్సరకాల మొకతృటిలో వెల్లించిరి. తీర్థయాత్ర కేగిన మంత్రకుమారుడు వచ్చెను. ఇంటిలోని వారందరతనికి మంగళాచరణములను సల్పిరి. నాటిరాత్రి హరిశర్మ స్త్రీరూపమున నేదియో పనియున్నట్లు వెలుపలకు వచ్చి నోటిలోని ఘుటికను దీసి పురుషరూపమున తన్మూలమునకేగెను. మరునాడు మూలస్వామిని జూచి జరిగిన వృత్తాంత మంతయు దెల్పి ఘుటిక నతని కొసంగెను. ఇక్కడ మంత్రగారియింటిలో నావిప్రకుమారి మాయ మగుటచే వెదకివెదకి విసిగి యూరకుండిరి. మూలస్వామి మరల ఘుటికను నోట నుంచుకొని వృద్ధుడై చంద్రస్వామిని వెంట నుంచుకొని సువిచారుని కొల్వకూటమున కేగి రాజుచే శౌరవింపబడి యొకచో గూర్చుండెను.

వృద్ధపుడు రాజుం గాంచి రాజా! పరమేశ్వరానుగ్రహమువలన నే నేగినపని నెఱవేసినది. నాభార్యపుత్రులు కనపడినారు. ఇతడే నాకు మారుడు. ఇంక నాకోడలిని బంపితివేని ఇర్వురను వెంట గొనిపోయెద నను రాజిట్లయె. బ్రాహ్మణోత్తమా! ఓమింపుచు. మీరు చిరకాలమైనను రాకుండుటచే నామెను మంత్రకుమారున కొసంగి పరిణయము జేయు స్థిరపరచి ఘోషితి. గాని మూడుదినములనుండి యామె మాయమయ్యెనని వాడుకగా నున్నది. అపరాధమును ఓమింపు మన నావృద్ధుడు కపట

కోధము నభినయింపుచు రాజా! ఎంత యనర్థకము జేసితివి? నావంశము వృద్ధి గాకుండ జేసితివి. చూడుము. నిన్ను శపించెద ననుటయు రాజు భయపడి మహానుభావా! నన్ను శపించిన మీ కేమి లాభము? జరిగిన దేమో జరిగినది. బ్రాహ్మణులు క్షత్రియకన్యను పెండ్లాడుటాచారమేకదా! నాకుమార్తెయైన చంద్రప్రభ నిచ్చెద గైకొనుడని వేడుకొన వృద్ధుడు శాంతించి రాజా! బ్రాహ్మణులకు దీర్ఘకోధము దగదు. అట్లనే వివాహము చేయు మన రాజు చంద్రస్వామికి తనకుమార్తె నిచ్చి వివాహము జేసి యనంతరము తనకుమార్తెను వారివెంట బంపెను. మూలస్వామి వారిర్వురిం గొని యథాస్థానమునకు వచ్చెను. ఈవృత్తాంతమును హరిశర్మ విని యటకు వచ్చి చంద్రప్రభ తనభార్య యని కలహించెను. చంద్రస్వామి అగ్నిసాక్షిగ పెండ్లి జేసికొనిన భార్యను నీ కెట్లెత్తు నని ధిక్కరించెను. హరిశర్మ ఇంతకుముందె యీమెకు నావలన గర్భము నిలిచిన దని చెప్పెను. మూలస్వామి వారిజగడమును మాన్పజాలక పోయెను. విక్రమరాజేంద్రా! వింటివిగదా! ఆమె యెవ్వనిభార్య యగునో వచింపు మన నత డిట్లనియె. హరిశర్మవలన నిలిచినగర్భము రహస్యము, చార్యము. చంద్రస్వామి యథావిధిగ పెండ్లాడినవాడు గావున చంద్రప్రభ చంద్రస్వామికే భార్య యగు నని చెప్ప భేతాళు డెప్పటియట్ల వృక్షాగ్రమున కేగెను.

పదునైదవకథ.

విక్రమార్కుడు మరల భేతాళుని పట్టి తెచ్చుచుండ నాత డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. రాజా! వినుము. హిమాలయ మనుషర్వతస్రాంతమున గంధర్వనగర మనునగరము కలదు. ఆనగరమును గంధర్వరా జగు క్షమూతకేశువ పరిపాలించుచుండెను. ఆతడు చిరకాలము సంతానహీను

డగుటచే పుత్రార్థియై కల్పవృక్షమును పూజించెను. ఆకల్పవృక్ష మాతని పూజకు సంతసించి వరమును వేడుమన జీమూతకేతువు నమస్కరించి నాకు నర్వగుణసమన్వితుడై, వంశోద్ధారకుడైన కుమారుని ప్రసాదింపుమని యడిగెను. కల్పవృక్ష మట్లే యగుగాక యని పల్కెను. రాజింటికి వచ్చెను. ఒక్కసంవత్సరకాలము గడువగానే జీమూతకేతునకు తేజశ్శాలియైన కుమారుడు గలిగెను. పుత్రజననమును జూచి తండ్రి మహాసంతోషముతో నగర మంతయు పుత్రోత్సవమును జేయించెను. బ్రాహ్మణులకు విరివిగ ధనరాసు లొసంగెను. బీదలకు - గోవులకు సంతోషమును గలిగించెను. పెద్దలయనుమతిని కుమారునకు జీమూతవాహనుడని పేరు పెట్టెను.

శుక్లపక్షచంద్రునివలె జీమూతవాహనుడు క్రమక్రమముగ వృద్ధి నందుచు బండ్లెండువత్సరముల వయస్సుగల వాడైనంతనే శివపూజా ధురంధరుడై వేదములయందు, శాస్త్రములయందు, ధనుర్విద్యయందు నిరుపమానపాండిత్యమును సంపాదించి సాహసశౌర్య ధైర్యాదులయందు సాటిలేని మేటివీరుడై ధర్మాత్ముడని కీర్తి గాంచెను. తండ్రియైన జీమూతకేతువు కుమారునకు దగినకన్యకను విచారించి కడు వైభవముగ వివాహము జేసెను. రాజ్యములోని ప్రజ లందరు నతనిని మిక్కిలి ప్రేమించుచుండిరి. జీమూతవాహనుడు తండ్రివలెనే తానును కల్పవృక్షము నతిభక్తితో పూజించుచుండెను. కల్పవృక్షము ప్రసన్నమై జీమూతవాహనా! నీ కభీష్ట మేమో తెలుపుమన నత డోతరురాజా! నారాజ్యమందలి ప్రజలందరును దరిద్రబాధ లేక సంతోషముతో నర్వసమత్వము గలిగియుండునట్లునుగ్రహింపు మన నాకల్పవృక్ష మట్లే యనుగ్రహించెను. ఆకల్పవృక్షముయొక్క వరప్రసాదమువలన జీమూతకేతువురాజ్యమున దారిద్ర్యము, యితిబాధలు లేక నకలజనులు సంతోషముగా నుండిరి.

తండ్రికొమారు లీవిధముగ ధర్మాత్ములై జనరంజకముగా బరిపా
 లించుటజూడ జ్ఞాతుల కందర కిరని పై యసూయ జనించెను. ఎట్లయిన
 నాతనిరాజ్యమును స్వాధీనము జేసికొనవలయునని సమయాముకొఱ కెను
 యమోచుచు తరుణము రాగానే సైన్యసమేతులై వచ్చి గంధర్వనగర
 మును ముట్టడించిరి. ఆకస్మికముగ జ్ఞాతులు నగరమును చుట్టకొనియున్న
 వృత్తాంతమును విని జీమూతవాహనుడు యుద్ధసన్నద్ధుడై తండ్రియనుజ్ఞ
 గోరెను. జీమూతకేతువు కుమారుని జూచి నాయనా! మనశరీరము
 లనీత్యములు. ధనము ప్రవాహము వంటిది. ఒకచోట నిల్చునది గాదు.
 పుట్టిగప్రాణి గిట్టుట తప్పదు. 'జాతస్య మరణం ధృవం' అను నార్యోక్తి
 నెఱుగవా? ధర్మమును రక్షించుకొనుట ముఖ్యకర్తవ్యము. ఈయస్థిర
 రాజ్యభోగములకై యుద్ధమున కేగినయెడల నెందరు నిష్కారణముగా
 మనకొఱకు ప్రాణములను గోల్పోయెదరో? మన మెన్ని నిండుప్రాణము
 లను దీయవలయునో యోచించితివా? హింసాకరమైన కార్యములకు
 దూరముగ నుండవలయును. 'అహింసా పరమో ధర్మః' అని పెద్దలం
 దురు. పాండవాగ్రజు డగుధర్మరాజు భారతయుద్ధము పూర్తియైన తదు
 పరి జ్ఞాతిబంధుజనహత్యలను దలంచి మితిలేని దుఃఖములకు బా లయ్యె
 ను. కావున రక్తప్రవాహమును గల్గించుటకు నాహృదయము సమ్మతింప
 కున్నయది. అని పల్క జీమూతవాహనుడు తండ్రి! మీయభిప్రాయ
 మట్లున్నయెడల రాజ్యమును జ్ఞాతుల కర్పించి తపస్సు జేసికొందము రండు
 అని పలుక తండ్రి సమ్మతించి రాజ్యమును జ్ఞాతుల ర్పించి యాతండ్రి
 కొమారు లిద్వరును మలయాచలపర్వతముపై కేగి యచ్చట నొకకట్టర
 మును నీర్మించుకొని యందు నివసించుచుండిరి.

ఆపర్వతముపై జీమూతవాహనుని కొకమనుకుమారునితో స్నే
 హా ముద్రయ్యెను. వారిద్వరు తరుచుగ విహారార్థమై పోవుచుండిరి. ఒక
 నాడు వారిద్వరును పర్వతముపై విహరించుచు నచ్చటికి సమీపమున

గల భవానీమందిరమున కేగిరి. అచ్చట కొకసుందరి వీణావాణియై
చెలికత్తెతో వచ్చి భవానీదేవియైదుట గానము నేయుచుండెను. జీమూత
వాహను డామె గాంచి నొహపరవశు డయ్యెను. ఆ సుము నావిద్యార్థి
పుత్రుని జూచి విరాళి జెందెను. పరస్పరవీక్షణములనలన భావము లవ
గతము లయ్యెను. కొంతవడి కెవరితోవను వారు పోయిరి. నాటిరాత్రి
జీమూతవాహనునకు నిద్ర పట్టలేదు. మరునాడు ప్రాతఃకాలముననే సుం
దరీసందర్శనాపేక్షచే జీమూతవాహనుడు బయలుదేరి భవానీమందిర
మును జేరెను. ఆసుందరియుఁ జెలికత్తెలతో నట జేరి దేవి కెదురుగ నిలు
వబడి గానము నేయుచుండెను. జీమూతవాహనుడు కొంతసే పాగాన
మాలించి చెలికత్తెం జేరి యీజగన్మోహిని యెవరు? అని యడుగ
నామె యిట్లనియె. ఓసుందరయువకుడా! ఈమె మలయకేతుమహారాజ
పుత్రిక మలయావతి. అనురూపవరుని గోరి దేవిని ప్రార్థింపుచున్నది.
మీవృత్తాంత మేమో తెలిసికొనవచ్చునా? అని యడుగుటయు నాత
డోయువతీ! గంధర్వనగరాధీశుడైన జీమూతకేతువునకు కుమారుడును.
నాపేరు జీమూతవాహనుడు. దైవసంకల్పమువలన రాజ్యము పరులయ
ధీన మగుటచే మే మీపర్వతమున వసించుచుంటిమి. అని చెప్పెను. మ
లయావతి కొలదికాలమునుండి జీమూతవాహనునిపై గలనొహ మగ్గు
ల మగుటచే తిరిగి చూచుచు వెడలిపోయి విరహతాపముచే మంచ
ముపై పరుండెను. తల్లి మలయావతియొక్క పరితాపమును గ్రహించి
భర్తతో విన్నవించి మహారాజా! మనకుమార్తె యుక్తవయస్కుయై యు
న్నది. వరనిర్ధారణ మొనర్పనలయును. అని పలుక మలయకేతుడు
కుమారుడుగు మిత్రావసువచువాని బిలిచి మలయావతి కనుకూలవరుని
జేదకి రమ్మని బలుక నతడు తల్లి! గంధర్వనగరాధీశ్వరుమను, విద్యాధర
కులదీపకు డగుజీమూతకేతుమహారాజు పుత్రునితో మలయావతిపై
నిశ్చింతియున్నాడు. అరనికుమారుని మలయావతి వలచియున్నది.

అనుటయు మలయకేతువు వెంటనే పరిచరులను బంపి జీమూతకేతుని పుత్రసహితముగా బిలువ నంపి తనయభిప్రాయ మెఱింగించెను. జీమూతకేతువు సంతోషముగ నంగీకరించెను. తదనంతర మొకశుభలగ్నమున మలయావతీజీమూతవాహనులకు మహానైభవముగ వివాహమును జేసిరి. వివాహానంతరము నూతనదంపతులు పెద్దలవలన నాశీర్వాచనము లను పొంది సుఖంబుగ గొలదిదినములు కాలము గడిపిరి.

ఒకనాటిప్రాతఃకాలమున జీమూతవాహనుడు మిత్రావసువను తనబావమరిదిని వెంట నిడుకొని మలయాద్రిపై విహరింపబోయెను. కొంతదూరము పోవ నతనికి తెల్లని ఎముకలప్రోవులు గుట్టలై పడియుండుట జూచి శ్యాలకునిజూచి బావా! యీయెముకల గుట్టలచరిత్ర మేమని యడుగుటయు మిత్రావసువు జీమూతవాహనుని జూచి ఇవి యన్నియు పాతాళ లోకమునందలి నాగులయెముకలు. ప్రతిదినము నొక్కొక్క నాగుడు పాతాళమునుండి వచ్చి గరుడున కాహారము కావలయును. ఇది నియమము. నాగులు చనిపోవ వానియస్థు లిట బడి యున్నవని చెప్పెను. వా రిర్వు రీవిధముగ మాట్లాడుకొనుచు కొంతదూరము పోవ జీమూతవాహనుడు తనమఱిదితో నీ వింటికి బొమ్ము. నేను నానిత్య పూజావిధానమును పూర్తి గావించుకొని వచ్చెదను. అని చెప్పి మిత్రావసువును బంపి తా నాపర్వతమున దిరుగుచుండెను. ఇంతలో నతని కొకముదుసలియువతి రోదనము జేయుచు వచ్చుచున్నట్లు గన్పడ నామె సమీపమున కేగి ఓయవ్వా! నీ వెవ్వతెవు? ఏల యిట్లేడ్చెదవు? నీదుఃఖమునకు గారణ మేమని యడుగ నావృద్ధురా లిట్లనియె. నాయనా! నే నొకనాగకాంతను. ఈదినమున గరుడున కాహార మగుటకు నాకుమార్చుడైన శంఖచూడునివంతు వచ్చినది. నాకాత డేకపుత్రు డగుటచే పుత్రిమరణమువకు చింతించుచుంటిని. అని పలుక జీమూతవాహను డిట్లనెను. ఓయమ్మా! నీవు చింతింపకుము. నే నొకవిద్యాధర పుత్రుడను.

నీకుమారునికి మారుగ నాశరీరమును గరుడున కొసంగి నీపుత్రుని కాపాడెదను. అనవుడు వృద్ధురా లోధార్మికశిరోమణీ! వలదు. నీవంటి యుదారులు లోకమున నుండవలయును. పెక్కుమంది జీవింపగలరు. నాకుమారునికొఱకు విలువగల జీవితమును నాశనము జేసికొనవలదు. అని పలుక జీమూతవాహను డోనాగమాతా! 'పరోపకారార్థ మిదం శరీరం' అను నార్యోక్తిని వినవా? మరణ మెప్పుడును తప్పనది కాదు. కావున పరోపకారమునకై ప్రాణత్యాగము జేసికొనుట సర్వోత్తమము. కావున నీకుమారుని వెనుకకు మరల్చుకొనుము. అని చెప్పుచుండ శంఖచూడుడు వచ్చి పెక్కువిధముల వారించెను. కాని యతడు తనస్పృహదలనుండి చలింపలేదు. సత్యవాదులు తమవాక్కును వ్యర్థము జేయరుగదా! శంఖచూడుడు విధిలేక తల్లితో దేవీమందిరమునకు వెడలిపోయెను. జీమూతవాహనుడు వధ్యస్థానమున నిలిచియుండెను.

చూచుచుండగనే గరుడుడు రెక్కలగాలిచే వృక్షములను బెకలింప జేయుచు భయంకరాట్టహాసముతో నరుగుదెంచి భీకరఖడ్గములవలె నున్న తనచంచువులతో జీమూతవాహనుని కరచుకొని పోవునపుడు శరీరమంతయు గాయములై పోవుటచే చేతిని గట్టుకొనియున్న భుజబందు అను ఆభరణము రక్తముతో దడిసి మలయావతిముందు బడెను. మలయావతి యాభుజబందును దీసి గుర్తించి నెత్తురిలో తడిసి పడుటచే భయాక్రాంతయై రోదనము జేయుచు తనతల్లిదండ్రుల కీవార్త నెఱింగించెను. వారును దుఃఖపడుచు కుమార్తెను వెంటనిడుకొని జీమూతవాహనుని వెదకికొనుచు బయలుదేరి పోవుచుండగా దేవీమందిరమునుండి వచ్చుచుండు శంఖచూడు డెదు రయ్యెను. శంఖచూడుడు వారివృత్తాంతమును తెలిసికొని పరుగునబోయి చూడ వధ్యస్థానమున జీమూతవాహనుడు లేకుండుటచే గరుడు డతని నెత్తుకొనిపోయినట్లు నిశ్చయించి శర

జేగమున గరుడునిసన్నిధి కేగి గరుత్మంతుడా! వదలుము. నీవు భక్షింప
తగిన నాగుడను నేను. అమహానీయుని వదలుము. అని మొర పెట్టుకొ
నెను. గరుడు డప్పుడే జీమూతవాహనుని శరీరమందలి రక్తమును పాన
ము జేయుచు శంఖచూడుని మాటలను విని తెల్లబోయి యే మేమీ!
ఇతడు నాగుడుకాడా? నేను పొటబడితినా యని తలంచి ముఖమునగల
వశ్రుమును దీసి యోసాహసవంతుడా! నిజ మెఱింగింపుము. నీ వెవ్వరవు?
అనవుడు గరుత్మంతా! నేను విద్యాధరుడను. జీమూతవాహనుడను. శంఖ
చూడునితల్లికి వాగ్దాన మొనర్చిని. అందులకుగా శంఖచూడునకు బదు
లు నాశరీరమును నీ కొసంగితి నారగింపు మన గరుత్మంతుడు జరిగిన సం
గతిని తెలిసికొని వెంటనే దేవలోకమున కేగి యమృతముం దెచ్చి యత
న్నిపై చల్లి బ్రదికి చి యిట్లనియె. రాజపుత్రా! నీసాహసమునకు మెచ్చి
తిని. నీపరోపకారబుద్ధి కానందించితిని. వర మడుగుమన జీమూతవాహను
డిట్లనియె. అయ్యా! నేటినుండియు నీవు నాగులను భక్షింపవలదు. ఇది
వరలో మృతు తనవాని బ్రతికింపుము. ఇదే నాకోర్కె యన గరుడు
డతనియుదారబుద్ధికి సంతసించి నాగులను బ్రదికించి యతనికోర్కె దీర్చి
జీమూతవాహనా! నీపరోపకారబుద్ధి కానందించితిని. కొలది దినములలో
నీరాజ్యము నీకు స్వాధీనమగునట్లనుగ్రహించితి నని చెప్పి గరుడుడు స్వ
స్థానమున కేగెను.

జీమూతవాహనుడు తనవారిని గలసికొని యావద్వృత్తాంతము
నెఱింగించి తల్లిదండ్రులతో, భార్యతో తిరిగి రాజ్యమును సంపాదించి
సుఖంబుగ నుండెను. రాజా! శంఖచూడ జీమూతవాహనులలో నెవరి
త్యాగము మెచ్చదగినది? అని గుడుగ విక్రముడు - శంఖచూడునిత్యా
గమి గొప్పది. కారణ మేమనగా జీమూతవాహనుడు క్షత్రియుడు. పరో
పకార మతనివ్రతము. ప్రాణత్యాగమున కలవాటుపడి యున్నవాడు.

శంఖ చూడుడు - రక్షింపబడియును - తిరిగి మలయావతి దుఃఖమును జూచి జీమూతవాహనుని రక్షించుటకును - తాను చంపబడుటకు నంగీకరించెను. కావున నతనిత్యాగమే గొప్పదని చెప్ప భేతాళుడు తిరిగి వృక్షశాఖను జేరెను. విక్రమార్కు డతని బట్టి తెచ్చుచుండెను.

పదునారవకథ.

భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. రాజా! వినుము. త్రివిక్రమ మనునగరము కలదు. ఆపట్టణమున రత్నదత్తు డనువర్తకుడు గలడు. అతని కున్మాదిని యనుపేరుగల సౌందర్యవతి యగుకుమార్తె కలదు. ఆమెకు యుక్తవయస్సు వచ్చినవెంటనే వివాహము జేయదలంచి, తండ్రి యైన రత్నదత్తుడు నగరము నేలు రాజసన్నిధి కేగి నమస్కరించి! మహారాజా! నా కొకకుమార్తె కలదు. ఆమె పేరు ఉన్మాదిని. మీవంటి మహారాజులు చేపట్టరగినది. కావున నామెను దేవర కిచ్చి వివాహము జేయ దలంచితిని. 'రత్నహరీతు పార్థివః' అనున్యాయము తామెటింగియే యున్నారు. కావున నాకన్యారత్నమును గైకొనవలయునని ప్రార్థింపుచు న్నాను. అని పంక ప్రభువు తనయూతకుగికభయమును బిలిచి మీ రీవర్తకునివెంట జని యామెను జూచి యితడు చెప్పినట్లు సులక్షణసురూపసంపదలతో నొప్పుచుండెనేని నా కెఱింగింపుడు అని పంపెను.

రాజభటు లారత్నదత్తునితో బోయి యతనికుమార్తెయైన యున్మాదినిం గాంచి యామెచక్కదనమును జూచి యాశ్చర్యపడిరి. లేడి కన్నులబోలు నేత్రములు - త్రాచుసామువంటి జడ - ధనస్సునుబోలిన కనుబొములు - తిలపుష్పమువంటి నాసిక - ముత్యములవంటి దంతపంక్తి - డొండపండువంటి యధరము - శంఖమువంటి గళము - కోకిలకూతవంటి పలుకులు - గలయా చంద్రముఖి - చంపకగంధి - హంసగమన - కోకిల వాణి - యాసురూపసంపదలగాంచి దేవేంద్రుని వలపింపగల్గు యీచక్కెర

బొమ్మను రాజు పెండ్లాడేనేని రాజకార్యములను, ప్రజలను, రాజ్యమును మరచి యీమెతోడిదే లోకముగ దలంచి వెలికి రాజాలడు. కావున రాజున కీమె సౌందర్యమును తెలియనీయరా దని నిశ్చయించుకొని యా భటులు ప్రభుసన్నిధి కేగి మహారాజా! మే మామెను జూచితిమి. తమ వంటి ప్రభువులను జెట్టపట్టగల లక్షణము లామెదగ్గర నేమియు లేవు. అని చెప్ప ప్రభువు విరక్తుడై నీకుమార్తె నా కక్కర లేదని రత్నదత్తునకు వార్త నుంపెను.

తదుపరి రత్నదత్తుడు తనకుమార్తెను సేనాపతియైన బలభద్రుడనువాని కిచ్చి వివాహము జేసెను. బలభద్రుడు భార్యతో నత్తవారింటనే యుండి రాజకార్యములయం దప్రవృత్తుడై సంచరించుచు భార్యతో సుఖించుచుండెను. ఒకనాడు ప్రభువు గజారూఢుడై పట్టణము జూడ బయలుదేరెను. పురకాంత లందరును గవాక్షములనుండియు, మేడలపై నుండియు, మిద్దెలపై నెక్కియు ప్రభువును వీక్షించుచుండిరి. ప్రభువు రత్నదత్తుయొక్క మేడగలవీధిని వచ్చుచుండెను. రత్నదత్తుని కుమార్తెయైన ఉన్నాదిని సర్వాభరణభూషితయై రంభోర్వసుల దిరస్కరించు సౌందర్యముతో మేడపైనుండి రాజును వీక్షించుచుండెను. ప్రభువును మేడప్రక్కకు వచ్చునప్పటికి తలయెత్తచూడ విద్యుల్లతవలె మెఱయుచున్న ఉన్నాదిని కనబడెను. రెప్పవేయక నిదానించి చూచి ఈమె మానవకాంతయూ, దేవకాంతయూ, యక్షకన్యయూ? ఈజగన్మోహిని యెవ్వరై యుండునో యూహింపజాలక రాజు నగరు చేరినది మొదలు చింతాక్రాంతుడై యుండెను. అంతఃపురము విడిచి వెలుపలికి రాకుండుటచే నాశ్చర్యపడుచుండిరి. ఒక రిద్దరు రాజాంతఃపురసేనకులు సాహసించి ప్రభువును సమీపించి చింతకు గారణ మడిగిరి. రాజు వారిం జూచి తాను జూచిన సౌందర్యవతి నృతాంతము నెఱిగించి యీమె యెవ్వరని యడిగెను. సేనకు లిట్లందిరి.

మహారాజా! ఆమె రత్నదత్తునికుమార్తె ఉన్నాదిని. ప్రభువుగారి కామే నీయదలంచి కబురుపంప తా మక్కరలే దనుటచే సేనాపతి బలభద్రుని కిచ్చి వివాహము జేసినాడని చెప్ప రాజు తెల్లబోయినాడు. తా నంపిన యంగరక్షకభటులు తన్ను మోసపుచ్చినారని యెంచి కోపమున నాభటుల బిలిచి వేనుక మీరు రత్నదత్తునికుమార్తెవిషయమై చెప్పినమాటలు నిజమేనా యని యడుగ వారు భయపడుచు దేవా! మే మసత్యము నాడినమాట నిశ్చయమే. కారణ మేమనగా? తా మా సుందరాంగి యొక్క మోహమున జక్కితిరేని రాజకార్యములను బరిత్యజింపగలరు. దాన దేశమునకు గీడుగదా యని తలంచి యట్లు చెప్పితిమి. ఇంతేగాని వేరు కారణము లేదు. అని చెప్ప ప్రభువు వారిని పంపి చింతాక్రాంతుడై పరుండెను. నానాటికి రాజుగారి మనోవ్యాధి యధిక మగుటచే భటుల వలన సేనాపతి బలభద్రుడు తెలిసికొని యొకనాడు రాజుకడ కేగి సవినయముగ సిట్లనియె. మహారాజా! నామనవి నాలకింపుడు. మే మందరము దేవరసేవకులము. మాశరీరములు - ధనములు - తమయధీనము. నాయధీనములో నున్ననాభార్యయు దేవరకు దాసురాలు. కొనివచ్చి తమసేవ కై యప్పగించెదను. తమకు చిత్తము వచ్చినట్లు వినియోగించుకొను డన రా జిట్లనియె. పరస్త్రీ తల్లివంటిది. పరస్త్రీగమన మొనర్చిన ప్రభువు ఇహపరములకు రెండింటికిని చెడును. కావున నీవట్లు 'మాతృన త్వరదా రాంశ్చ పరద్రవ్యాణి లోష్ఠవత్' అను న్యాయము నాలోచింపు మన బలభద్రు డిట్లనియె. మహారాజా! ఆమె నాదాసి. మీయాత్మసంతృప్తి కొఱ కామెను పరిత్యజించి వేశ్యనుగా జేసి మీకడ కంపెదను. దేవర వారామెతో సుఖింపవచ్చును. అన రాజు గ్రుడ్లజేసి నీవు రెండు తప్పిదములు చేయదలంచితిని. కులస్త్రీని పరిత్యజించుట - రెండవది ఒకసాధ్వీని బలాత్కారముగ పరపురుషసంపర్కమునకు బంపుట. ఈరెండింటిని జేసిన ఫిదప నాచే శిక్షింపబడుదువు. కావున మాతాడక పొమ్ము. నాపరితాప

మునకు శాంతి లేదు. అనవుడు సేనాపతి కింకర్తవ్యతామూఢుడై వెడలి పోయెను.

తదనంతరము సుమారు పదునైదుదినములకు రాజు మనో వ్యాధిచే పీడితుడై నానాటికి చిక్కి మంచ మెక్కి తుదకు మరణించెను. రాజు చనిపోయినతోడనే బలభద్రుడు రాజగురువుచుజేరి స్వామి! ధర్మాత్ముడైన ప్రభువు చనిపోయిన స్వామిభక్తిగల సేవకుని కర్తవ్య మేమి? అని యడుగ తనజీవితములనుగూడ బరిత్యజించి ప్రభువు యొక్క యాత్మకు శాంతిని సమకూర్పవలయును. అని రాజగురువు చెప్ప బలభద్రుడు వెంటనే లేచి ఊరిబయట కాళీదేవాలయమునన్ని దిని చితి పేర్పించి దాని నంటించి తల్లీ! కాళీ! నాకు ప్రతిజన్మమున నిట్టి ప్రభువును సమకూర్చుము. అని పల్కుచు నామంటలో నురికి ప్రాణములను వదలెను. ఉన్నాదిని యీవార్తను విని యొక్కపరుగున వచ్చి స్నానము జేసి బ్రాహ్మణులకు, సువాసినులకు బూజజేసి యగ్నికి నమస్కరించి తల్లీ! కాళీ! నాకు జన్మజన్మమునకు నిట్టిభర్తయే కావలయునని పల్కుచు నాచితిలో నురికి ప్రాణత్యాగము జేసి భర్త ననుసరించెను. రాజా వింటివా? ఈమువ్వురి మరణములలో నేవ మరణము విశేషమైనది? అని యడుగ విక్రమార్కుడు రాజమరణమే శ్రేష్ఠమైనది. కారణ మేమనగా? ప్రభువుకొరకు సేవకుడు చనిపోవుట ధర్మము. భర్త చనిపోయినవెంటనే సహగమనము జేయుట భార్యధర్మము. కాని తాను వలచిన కన్య తనకు లభించుచున్నను ధర్మహాని కంగీకరింపక క్షత్రియ ధర్మమును గాపాడుకొని ప్రాణములను వదలిన రాజమరణమే కొని యాడ తగినది. అని చెప్ప భేతాళుడు మరల చెట్టుమీద కెగిరెను.

పదునెడవ కథ.

విక్రముడు పట్టి తెచ్చుచుండ భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. ఉజ్జయినీపగరమున దేవశర్మ యనుబ్రాహ్మణుడుండెను. అతనికి

గుణాకరు డనుపేరుగల కుమారుడు గలడు. “కుపుత్రః కులనావకః” అను రీతిని గుణాకరుడు దుర్గుణాకరుడై, దుష్కార్యముల కశ్రేయమున సప వ్యసనములకు బాల్పడెను. దూతవ్యసనలోలుడై ధనమును బాడు జేయుచుండెను. ఇంటగల వెండిబంగారములను దొంగతనముగ గొనిపోయి జూదమున సమీపించుచు వారనారీలోలుడై నిజభార్యను పరిత్యజించెను. తల్లిదండ్రు లెంత మందలించినను వినకపోవుటచే విసిగి యందరును కలసి యాగుణాకరుని దేశభ్రష్టుని గావించిరి.

గుణాకరుడు కొంతకాలము దేశాటన మొనర్చుచు నెక్కడను నిలువ నీడలేక నొకయరణ్యమున బ్రవేశించెను. ఒకపర్వతగుహలో తపస్సు జేసికొనుచున్న సిద్ధుని జూచి యతని సమీపమున కేగి ననుస్కరించి మహాత్మా! నేను తుదబాధచే పీడింపబడుచుంటిని. అని బలుక నాసిద్ధుడు జపము చాలించి యొకమనుష్యకపాలమున నాహార ముంచి గుణాకరుని ముందు బెట్టెను. దానిని జూచి యేవగించుకొని స్వామీ! నే నెప్పుడు నిట్టి పుత్రులలో డిని యెఱుంగను. ఇప్పు డెల్లు భుజింతునన నా సిద్ధు డొకమంత్రమును ఒఠించినంతనే యొకదివ్యసుందరి ప్రత్యక్ష మయ్యెను. నీ వీబ్రాహ్మణునకు పత్నీత్వముల నారగింప జేసి సంతోషపరచు మనగా నాసుందరి యాతని గొనిపోయి దివ్యహార్యమున జేర్చి యందున్న తాసనమున గూర్చుండబెట్టి స్నానపానాదుల సంతృప్తుని జేసెను. మృష్టాన్నమును గుడువబెట్టి యొకహంసతూలికాతల్పముపై బరుండ జేసి నాటిరాత్రి యంతయు కేళీవిలాసములతో నతనిహృదయము నానందసాగరమున నోలలాడజేసెను.

గుణాకరు డీవిధముగ నామోతో నిష్టవినోదముల బొగ్గిద్దు గడపి పరుండెను. తెల్లవారునప్పటి కామేడయు, హంసతూలికాతల్పము, నుంధరియు మాయమై తా నెప్పటియట్ల గుహముఖద్వారమున బరుండి

యుండుటను దెలిసికొని యాసిద్ధుని జేరి రాత్రివిషయ మంతయు దెల్పి యిట్లనియె. స్వామీ! ఇది కలయా లేక నిక్కువమా! యని యడుగ సిద్ధు డిట్లనియె. రాత్రి నిన్ను సంతోషపరచిన దొకయక్షిణి. నాయా జ్ఞచే ని న్నామె శృప్తి పరచినది. మంత్రశక్తి వలన నా కామె స్వాధీన యైనది. అని చెప్ప గుణాకరు డతనిపాదములబడి మహాత్మా! నాకుగూడ నట్టిమంత్రము నుపదేశింపుడు. నే నాయక్షిణీవిద్యను సాధించెద నన నా యోగి యొకదివ్యమంత్రము నాగుణాకరున కుపదేశించి నీ వీమంత్ర మును శీతకాలమున నలుబదిదినములు అర్ధరాత్రమున మొలహోతునీటిలో నిలువబడి స్థిరచిత్తుడనై జపము జేయుము. జపసమయమున బెక్కుభ యోత్పాతంబులు కలుగును. ఎంతమాత్రము చలంపవలదు. అని పలుక గుణాకరు డావాక్యముల కంగీకరించి సిద్ధుడు చెప్పినట్లు నలుబదిదినము లు జపమును ముగించి తిరిగి వచ్చెను. సిద్ధు డతనిం జూచి యింకొక నలుబదిదినము లగ్నిమధ్యమున గూర్చుండి జపము నేయవలయు నని చెప్ప గుణాకరుడు స్వామీ! ఒక్కమారు గృహమున కేగి మాస్వజన మును జూచి వచ్చి మీరు చెప్పినట్లు చేసెద నాజ్ఞ యిండ్ని సిద్ధుని యనుమతి గైకొని బయలుదేరి స్వగృహము జేరెను. చిరకాలమున కింటికి వచ్చినగుణాకరుని జూచి తలదండ్రు లెంతయు సంతసించిరి. కుమారునిబుద్ధి మారియుండు ననుతలంపుతో తండ్రి కుమారునిం జేరి యిట్ల నియె. కుమారా! ఇన్నిదినము లెట నుగిటివి? జరిగిన దేమో జరిగెను. ఇంకనైన నామాటలను వినుము. తలదండ్రుల హితోపదేశమును బెడ చెవిం బెట్టుటకన్న దోషము వేరులేదు. ఆశ్రమములలో నత్యుత్తమమైన గృహస్థాశ్రమమున నుండియు భార్యాపరిత్యాగము జేయుట మహాపాత కము. తలదండ్రుల ఋణము దీర్చుట, వంశమునకు బేరుదెచ్చుటయే సుపుత్రుని ధర్మము. కావున నింకనైన నింటికడనుండి ధర్మతత్పరుడవై

నీధర్మపత్నితో గలసి సత్కర్మాచరణతత్పరుడవై వర్ధిల్లు మన గుణాకరు డిట్లనియె. తండ్రీ!

శ్లో. జన్మదుఃఖం జరాదుఃఖం జాయాదుఃఖం పునఃపునః!
సంసారసాగరం దుఃఖం తస్మా జ్ఞాగ్రత జాగ్రత॥
మాతా నాస్తి పితా నాస్తి నాస్తి బంధుసహోదరాః!
అర్థం నాస్తి గృహం నాస్తి తస్మా జ్ఞాగ్రత జాగ్రత॥

అని పెద్దలు పల్కియున్నారు. ఎవ్వరికి ఎవ్వరును లేరు. ఇ దంత యు మాయశరీరము. రక్త మాంసపురీషమూత్రములపాత్ర. దుర్గంధభూ యిష్టము. ఒక్కనా డిదేహమును శుభ్రము చేయనియెడల మరునాటికి దుర్వాసన బయలుదేరును. ఇట్టిదేహమున కీవ్యామోహ మేల? మలభ రితమున ఘటమును శుద్ధిచేసినమాత్రమున లాభమేమి? అట్లనే శరీరమున ప్రేభాగము శుద్ధిచేసినంతలో పాపవాసన వదలదు. అంతశ్శుద్ధి కావల యును. కావున మీరింక నాప్ర వ్యామోహమును వదలుడు. నే నొక మహాత్ము నాశ్రయించితిని. ఇంకమీద యోగసాధనము జేసి యంతశ్శు ద్ధిని గావించుకొనెద నని చెప్పి మరల బయలుదేరి సిద్ధునికడకు వచ్చి పంచాగ్నిమధ్యమున గూర్చుండి నలుబదిదినము లామంత్రమును జపించె ను. కాసి యక్షిణి ప్రత్యక్షము కాలేదు. గుణాకరుడు యోగిని సమీ పించెను. యోగి యతనిం జూచి యక్షిణి ప్రత్యక్షము కాలేదా యన కాలేదని చెప్పెను. రాజా! గుణాకరుడు విద్యుక్తముగ జపించినను య క్షిణి ప్రత్యక్షము కాకపోవుటకు గారణ మేమన విక్రము డిట్లనియె. ఆ సాధకున కేకాగ్రచిత్తము కుదురకపోవుటచే యక్షిణీదేవత ప్రత్యక్షము కాలేదు. చంచలచిత్తునకు మంత్రసిద్ధి కలుగదు. గుణాకరుడు ప్రథమమున నిష్కా మబుద్ధితో గాక కామేచ్ఛతో నుపదేశము నందెను. తదుపరి సగము జపముజేసి తనవారల జూడబోయి జపవిఘ్నము జేసికొనెను. అం

దువలన సిద్ధుడు మనమున నిట్టిచంచలుకేల ముగ్రోపదేశమును జేసిరినా
యని విచారపడెను. ఇన్ని కారణములవలన నాసాధకునకు మంత్రసిద్ధి
కలుగలేదు. అని చెప్ప భేతాళు డెగిరి వృక్షశాఖను వ్రేలాడుచుండెను.
విక్రముడు తిరిగి యాతనిబట్టి తెచ్చుచుండెను.

పదునెనిమిదవకథ.

భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. రాజా! వినుము. కదళీపుర
మును సుదక్షిణు డనురాజు పాలించుచుండెను. ఆనగరమున ధనాత్ము
డను వైశ్యశిరోమణి గలడు. ఆతనికి ధనవతి యనుకన్యక గలదు. ఆధన
వతిని పదవయేటనే గౌరీదత్తు డనేవాని కిచ్చి వివాహము చేసిరి. కొంత
కాలమున కాధనవతికి కుమార్తె పుట్టెను. తల్లిదండ్రు లామెకు మోహిని
యని పేరు పెట్టిరి. మోహిని పదేండ్లునిండునప్పటికి గౌరీదత్తుడు చనిపో
యెను. భర్త పోయినయనంతరము మరదులు, బావగార్లు మొదలగుబంధు
జను లామెనుంట గలసర్వస్వము సపహరించి వెడలగొట్టిరి. ధనవతి
కుమార్తెతోగూడ వేరొకయూరి కేగుచు త్రోవ తప్పి రాత్రివేళ నొక
శ్మశానముగుండా పోవుచు చీకటిలో కనుబడక పోవుటచే శూలారోపణ
శిక్షను బొందిన యొకపురుషునిపై బడెను. వా డదివరకే భయంకరమైన
బాధ పడుచుండుటచే అబ్బాయని మూలిగి ఎవ్వ రిట్లు న్నాపై బడి నా
బాధను వృద్ధి చేసినారు? అని యడుగ ధనవతి అయ్యా! చీకటిలో త్రోవ
తెలియకపోవుటచే నావలన నీ కట్టిబాధ గల్గినది. కోపింపకుము. నీ వెవ్వ
రవు? నీకిట్టి శిక్ష కలుటకు గారణ మేమి? అని యడుగ నాత డిట్లనియె.
నే నెవ్వరనెన నేమి? ఈదినములలో నెవ్వరి కెవరును లేరు. ఒకరికష్ట
ముల కొకరు కారకులు గారు. భాగస్వాములు గారు. చివరకు భార్యా
పుత్రులెవరు తనకష్టములందు బాలుగొనరు. ఇట్టిస్థితిలో ఎవ్వరని యడి
గిన నేమి తెల్పుదును? నే నొకచోరుడను. ప్రభువువలన నీ శిక్షను పొంది

తని. మూడుదిశములైనను ప్రాణములు పోవకున్నవి. అని చెప్పగా ధన
నతి ప్రాణములు పోకుండుటకు కారణము కలదా యన చోరు డోపడతీ!
కారణము దెల్పెదను నాకు చిరకాలమునుండి వివాహ మాడవలయునని
కోరిక గలదు. ఆవాంఛ తీరలేదు. అందువలన ప్రాణములు పో కున్నవి.
నీకుమార్తెను నా కిచ్చి వివాహము జేసితివేని నేను దాచిన లక్షలకొలది
మొహరీలను నీకు స్వాధీనము జేసెదను.

అనవుడు ధననతి యానూటలను విని జాతులచే సర్వము కోల్పో
వబడిన దగుటచే ఖనాశచే తనకుమార్తెయైన మోహినిని వాని కిచ్చి
పెండ్లిచేయ దలంచి యిట్లనియె. నేను దాహిత్రుని జూడవలయు నని కోరు
చుంటి. ఆసన్నమరణుండ వగునీవలన నాకోర్కె యెట్లు నెఱవేగును.
అని యడుగ నత డిట్లనియె. నీకుమార్తె యన్యవనతి యయినంతనే యొక
బ్రాహ్మణునకు అయిదువందల మొహరీల నొసంగి మూడురాత్రులు
నీకుమార్తె నతనిస్వాధీనము జేసితివేని నీకు దాహిత్రలాభము కలుగునని
చెప్పి ధనవ , తనకుమార్తెమెడలో నాచోరునిచే సూత్రధారణ జేయించి
వివాహము పూర్తి జేసెను. చోరుడు ధనవతితో ఇచ్చటికి తూర్పుదిశగా
బోయిన నొకకొండ కచ్చుడును. దానిప్రక్క నొక కదంబవృక్ష మున్నది.
ఆవృక్షముక్రింద మొహరీల వీధి యున్నది. త్రవ్వకొని దానిని స్వాధీనము
జేసికొనుము. అని చెప్పి కొంతసేపటికి ప్రాణములను వదలెను. ధనవతి
చోరుడు చెప్పినగుర్తు ననుసరించి యావృక్షమును సమీపించి యచట
త్రవ్వి మోహగలిగిన్ని మొహరీలను మూల గట్టికొని పుట్టినింటికి బోయి
కొంతకాల ముండి తిరిగి యత్తవారియూరు జేరి యొక పెద్దమేడ నద్దెకు
గొని కుమార్తెతో నివసించియుండెను. కొంతకాలమునకు మోహిని నవ
యన్యవతియై స్నేహితురాలితో మేడపై నిల్చుండి వీధి వైపునకు
జూచుచుండెను.

ఒక బ్రాహ్మణయువకుడు పాతికవత్సరముల యెలప్రాయంపుటండగా డొక డావీధినుండి పోవుచుండగా మోహిని చూచి వాని చక్కదనమునకు మెచ్చుకొని స్నేహితురాలితో చెలీ! ఆవిప్రయువకుని నాతల్లికడకుం గొనిపోమ్ము అని పల్కెను. వెంటనే యాచెలికత్తె క్రిందకు దిగి యా బ్రాహ్మణుని వెంటబెట్టుకొని ధనవతిని సమీపించి యిట్లనియె. మోహినీదేవి పనుపున సీబ్రాహ్మణుని తమకడకుం గొనివచ్చితిని బలుక ధనవతియతని యందచందముల జూచి బ్రాహ్మణోత్తమా! నాకుమార్తెయైన మోహిని నీయందమునకు వలచినది. ఆమెకోటిక దీర్చిచవో నీకెంతయో బహుమతి నొసంగెద నని పలుక నాత డంగీకరించెను. అంతట నావిప్రుడు మోహినితో మూడుదివారాత్రములు బ్రహ్మాసందసుఖ మనుభవించెను. చెలికత్తెలు నాలుగవనాడు మోహినితో ప్రథమరాత్రి వృత్తాంత మేమని యడుగ నామె సిగ్గుతో లేనగవు మొగమున నలంకరింప చెలీ! ఏమని చెప్పుదును? మీ రందరు నన్ను గదిలోనికి బంపి తలుపులను బిగించిరి. నేను సిగ్గుతో తలవంచుకొని నిల్చుంటిని. ఆయందగాడు నన్ను దనపాన్పుపైకి లాగుకొని బాహుదండములతో కౌగలించుకొనువరకు జ్ఞప్తియున్నది. తదనంతర మేమి జరిగెనో నే నెఱుంగ నని చెప్పెను. విప్రునితో మోహిని యొక నెలదినములు సుఖించుచున్నట్టి కామెకు గర్భచిహ్నములు పొడగట్టుటచే ధనవతి బ్రాహ్మణుని బిలిచి నియమము ననుసరించి అయిదు వందల మొహరీల నొసంగి పంపివేసెను.

మోహిని గర్భవతియై పదియవమాసమున కుమారుని గనెను. కనినయూరవనాడు రాత్రి ధనవతికి స్వప్నమున సర్పభూషణుడగు కపాలిమాలికాధారియు, త్రిశూలహస్తుడగు విప్రుడు గన్పడి నీమనుమని యొక పేటికలో నుంచి వేయి వరహాల మూట నందుంచి రాజద్వారమునకు ముందుభాగమున తెల్లవాగులును ముగి దుంచి రమ్ము. ఇది యీశ్వరాజ్ఞ

యని చెప్పుటయు ధనవతివెంటనే లేచి యీశ్వరుడు చెప్పినట్లాశిశువును పేటికలో నుంచి వరహాలతో గూడ యధాస్థానమున నుంచి యింటికి జేరెను. ఆరాత్రియే రాజైన సుదక్షిణునిస్వస్నమున వెనుకజేప్పబడిన విప్రుడు వ్రత్యక్షమై రాజా! నీవు ప్రాతఃకాలమున లేచి చూచితివేని నీరాజద్వారముముం దొకపేటిక యుండును. అం దొక శిశువుండును. తీసుకొనివచ్చి కాపాడుము. ఆశిశువే నీరాజ్యమునకు కర్తయని చెప్పి మాయమయ్యెను. రాజు లేచి తెల్లవారుజామున ద్వారమును దెరచి చూడపేటిక గనపడెను. తెరచిచూడ మగశిశువు, వేయివరాల మూటనం దుండెను. రాజాద్రవ్యమును ఖజానా కంపి శిశువును గొనిపోయి తనభార్యయైన రాణిచేతి కందిచ్చెను. సాముద్రకళాస్త్రజ్ఞుల గొనివచ్చి పిల్లవాని లక్షణములను జూచి ఫలితమును దెల్పుడని యడుగ వారందరును యాశిశువును పరీక్షించి మహారాజా! ఈశిశువు మహారాజులక్షణములు కలవాడు. దేశాధిపతి యగునని చెప్పిరి. ప్రభు వావిప్రులకు విశేషధనమును బహుమతి యొసంగి యొకశుభదినమున నామకరణమహోత్సవము జరిపి హరదత్తుడని పేరుపెట్టి యాబాలుని ప్రేమతో పెంచుచుండిరి.

హరదత్తుడు ద్వాదశవర్షవయస్కుడగునప్పటికి వేదములు - శాస్త్రములు - అరువదినాలుగుకళలు - ధనుర్వేదము - మొదలగువాని యందు నై పుణ్యము నార్జించెను. కొలదివత్సరములు గడచినతరుపరి వృద్ధరాజదంపతులు కాలగతిం జెందిరి. హరదత్తుడు పైతృకకర్మల నెరవేర్చినయనంతరము మంత్రులు హరదత్తుని రాజుగా నొనర్చిరి. హరదత్తుడు రాజై బాలుడయ్యును ప్రజారంజకముగా రాజ్యము నేలుచు నొక శుభముహూర్తమున తీర్థయాత్రలకు బయలుదేరి కాశీ - ప్రయాగలను జూచి గయలో పితృదేవతలకు పిండప్రదానము జేయబోవుచు ఫల్గునీ

నదీతీరమున జేరి యధావిధిగ పితరులకు పిండదాన మొనర్చెను. తత్సమ
యమున హరదత్తునిచేతిపిండముల నందుకొనుట కానదిలో నుండి
మూడుహస్తములు పైకి లేచెను రాజా! హరదత్తు డాపిండముల నెవరి
చేతిలో నుంపవలయునో దెల్పు మన విక్రము జిట్లనియె. వివాహ
నూడినదొంగయే పిండముల నందికొన నర్హుడు. కారణ మేమిగా
బ్రాహ్మణునివీర్యమును ధనవతి అయిదువందలమొహరీలకు కొనియుండు
టచే పిండాధికారమును గోల్పోయెను. రాజాశిశువుపోషణయునకై
పెట్టిలో పెట్టినవేయివరహాలమూలము గ్రహించుటవలన పిండగ్రహణాధి
కారమును పోగొట్టుకొనెను. కావున చోరుడే గ్రహించ దగును. అని
చెప్ప భేతాశుడు మరల చెట్టుపై కెగిరెను.

పందొమ్మిదవకథ.

తిరిగి పట్టితెచ్చుచున్న విక్రమార్కునితో భేతాశు డిట్లు చెప్పి
నారంభించెను. చిత్రకూట మనుకగరమును రూపదత్తు డనురాజు పాలిం
చుచుండెను. ఆ రాజుకనాడు వేటకై యరణ్యమున కేగి వేటాడి
యలసి యొకసరోవరముం గాంచి యందు దాహము నీర్చుకొని తీర
మున గుట్టముపై నున్నజీను పరచుకొని విశ్రమించెను. ఆసరోవరమున
కెదురుగ నొకమునీంద్రుని యాశ్రమము, చిన్నపూలతోటయు గలవు.
ఒకగడియకాలమున కాతోటలోనికి చక్కనిమునికన్య వచ్చి పూవులను
గోయుచుండెను. రాజామునికన్యకను జూచి కామమోహితుడై
తానుగూడ నాతోటలోనికి భోవ యామునికన్య రాజుం గాంచి ప్రక్కకు
దప్పుకొనియె. రాజామెను జూచి యోకన్యకామచే! మీయాశ్రమ
మున నతిథిపూజ యొనర్చుట లేదాయని యడిగెను. మునికుమారి
యామాటను వినియు బ్రత్యుత్తర మీయక నొక్కమా తాతని జూచి
ప్రక్కకు తిరిగెను. రాజు మరల నిట్లనియె.

సుందరీ! నామాటకు బదులు పలుక వేమి? ఆశ్రమమునకు వచ్చిన యతిథి గొప్పవాడై నను, కొద్దివాడై నను సరియే- కలీనుడై నను, పలహీనుడై నను, సరియే- దుర్మార్గుడై నను సన్మార్గుడై నను సరియే- శ్రాజనీయుడని పెద్దలు పల్కుదురుగదా! ఆశ్రమమునకు వచ్చిన నన్ని ప్లపేక్షింతు వేల యని పలుక నామునికన్య మా తాడలేమి. ఇంతలో మునీంద్రు డాద్రదేశమున కరుదెంచెను. రాజామునికి నమస్కరింప రాముషి యతనిని దీవించి వచ్చినకారణము నడిగెను. మునీంద్రా! వేలా కవచ్చితి నని విన్నవింప నాముని రాజా! వేల యొకగొప్పవ్యసము. మనుజోలు ధర్మప్రభువు లావ్యసనమున దగుల్కొనరాదు. అని పలుక రాజిట్లనియె. మునీశ్వరా! మీరు పల్కెడి సుభాషితములను వినగోరిక కలదు. వచింపు డన మునీంద్రు డిట్లనియె. రాజా! సావధానుడనై నినుము. తృణమును భక్షించుచు, జలపానము జేయుచు, నిర్బాధకముగ వనమున దిరుగు ప్రాణికోటిని జంపరాదు. దాన పాపము కలుగును. ఫలములను భక్షించుచు, వియత్పథమున నెగురుచు జీవించుపక్షులను హింసించుట నరక హేతువు. శరణు జొచ్చిన ప్రాణినిగాని భయముచే పాటిపోవుచున్న ప్రాణినిగాని సంహరించుట మహాపాపము. క్షమకన్న మించిన తపము- సంతోషమునకు మించిన సుఖము- మిత్రత్వమునకు మించిన ధనము కానరాదు. దయయే పరమధర్మము. స్వభార్యయం దనురాగము- పరస్త్రిపరాజ్ముఖిత- సత్యవాదియై యుండుట మాన వ్రుని ముఖ్యకర్తవ్యములు. రాజుభార్య-మిత్రునిభార్య- తొమ్మిదేడ్లకన్యక- ఎనిమిదినెలలగర్భిణి- సంగమించినవాడు రౌరవాదిసరకముల పాలగును. రాజా! ధర్మవిమర్శన మతిసూక్ష్మమైంది.

మునీంద్రు డీవిధముగ ధర్మోపదేశమును జేయ రాజు విని తాప సోతమా! తాము చెప్పినట్లచరింతునన ముని సంతుష్టుడై రాజా!

నాయాశ్రమమునగల కన్యకామణిని నీకు కాస్కగా నర్పించుచుంటిని. ఆమెను భార్యగా పరిగ్రహింపుమని పల్కి యాసుందరిని పిలిచి రాజు చేత నామెచేతి నప్పగించెను. రూపదత్తుడు సంతనముతో మునికి వందన మొనర్చి యాసుందరిని వెంట నిడుకొని నగరమునకు బోవుచు రాత్రివేళ నాయడవిలో నొకచ్చెత్తికింద విశ్రమించిరి. అర్ధరాత్రివేళ నాచెట్టుమీద నుండి బ్రహ్మరాక్షసుడు క్రిందకు దిగి రాజును మేల్కొల్పి రాజా! నీభార్యను భక్షించెద నని పల్కెను. రాజు భయకంపితుడై నీ వట్లు చేయవలదు. నాభార్యను వదలితివేని నీవేది కోరిన నొసంగెదను. అన వుడు బ్రహ్మరాక్షసుడు రాజా! నేటికి నారముదినములలో నొక బ్రాహ్మణబాలుని నాకు బలి యిచ్చితివేని నీభార్యనువదలెదనని చెప్పెను. రా జందుల కంగీకరించి తననగరమున కరుగుదెంచి ఎవరైన బ్రాహ్మణదంపతులు తమకుమారుని బ్రహ్మరాక్షసబలికై ప్రభువున కొనంగినయెడల రెండువందల మణుగుల బరువుగల బంగారపునిగ్రహమును బహుమతిగా నొసంగబడునని చాటించెను. ఆరుదినములవరకు నెవరును రాలేదు. ఆయూరిలో నొకవిప్రకుటుంబము కలదు. ఆదంపతులకు ముగ్గురు కుమారులు కలరు. ఆయింటియజమాని కాబంగారువిగ్రహముపై యాస గలిగి భార్యతో ముచ్చటింపగా నామె తనకడగొట్టువుత్రు నీయ నంగీకరించలేదు. తండ్రి పెద్దకొమారు నీయ నిష్టపడలేదు. అందరును గలసి రెండవపుత్రుని ప్రభువున కప్పగించి యాబంగారువిగ్రహమును దెచ్చుకొనిరి. ఏడవనా డాబాలుని స్నానము జేయించి, నూత్నవస్త్రముల నలంకరించి, పుష్పమాలాధరునిగ నొనర్చి వధ్యస్థానమునకు గొనివచ్చిరి. బ్రహ్మరాక్షసుడు వచ్చి సిద్ధముగ నుండెను. ఆవిప్రబాలకుడు మరణసమయమున నొకమారు పక్కున నవ్వి తదనంతరము మృత్యుర్యముతో తనకు పాతశాలలో గురువులు చెప్పిన నారాయణసంస్కరణ జేసికొనుచు

ఖడ్గభూతమున కెదురు జూచుచుండెను. రాజు కత్తియెత్తి సరకబోవు చుండ బ్రహ్మరాక్షసు డాగమని పల్కి యాబాలుని జూచి బాలకా! మరణసమయమున నీ కీర్తైర్యము, సంతోష మెట్లు కలుగుచున్నదన నాబాలుడు అయ్యా! “జాతస్య మరణం ధృవం” అని పెద్ద లందురు. కావున మరణమునకు వెరువ నేల? నాయట్టి నిష్ప్రయోజకుడు మరణింప వలసినదే కావున సత్వరముగ మీకార్యమును బూర్తి జేసికొనుడని పల్కుచు నారాయణభజనము జేయుచుండెను. బ్రహ్మరాక్షసు డాబాలుని హృదయగతాభిప్రాయమునకు, మనోధైర్యమునకు, దైవభక్తికి సంతసించి బాలకా! నిన్నుజూడ సంతసమైనది. నీయభీష్టము నడుగు మన నతడు రాజపత్నిజీవితము నడిగెను. వానిపరోపకారబుదికి సంతసించి బ్రహ్మరాక్షసుడు కోరినవర మిచ్చి వెడలిపోయెను. రాజా! మరణసమయమున నాబాలు డేడ్చుటకు మారు నవ్వినకారణమును దెల్పుమన విక్రమార్కు డిట్లనియె. బాల్యమున తల్లి రక్షించును. పెద్దవాడైన పిదప తండ్రి కాపాడును. ప్రభునైనవా డనహాయులకు శోడ్పడును. ఈమూడుధర్మములు నావిషయమున విఫలము లై నవి. తల్లిదండ్రులు పుత్రవాత్సల్యమును వీడి ధనాపేక్షచే మృత్యుముఖమున నప్పగించిరి. ప్రభువు నావీర్ధపరుడై భార్యకొఱ కొకవిప్రబాలకుని నిస్సహాయుని వధిప నెంచెను. ఆహా! ధర్మమున కెట్టిపాటు వాటిల్లినది. దైవమాయ. అని తలంచి యాబాలుడు నవ్వెను. అని చెప్ప భేతాళుడు మరల చెట్టుపై కెగిరెను. విక్రము డాతని బట్టి క్రిందకు దీసికొనివచ్చెను.

ఇ రు వ ద న క థ.

భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. విశాలపుర మనునగరమున అర్ధదత్తుడను వర్తకుడు కలడు. అతని కనంగమంజరి యను సౌందర్యవతి యైన కుమార్తె కలదు. ఆమెను కమలపురనివాసియైన మోహను డను వాని కిచ్చి వివాహ మొనర్చిరి. ఆమోహనుడు వివాహ మాడినకొలది

కనములకే వ్యాసార్థమై పరదేశముల కేగి వర్తకకార్యమున మునిగి
బహుకాలమైన నింటికి రాలేదు. అనంగమంజరి పెద్దదై నవయవ్వనవతి
మై యుండుటచే పతిసుఖ మెఱుగక కామేచ్ఛగలదై యుండెను. ఒక
నాడు చెలికత్తెతో మేడపై నిల్చుండియుండ మారసమాన సుందరుడగు
బ్రాహ్మణు డొకడు తోవను బోవుచు కలయెత్తి చూచెను. ఇద్వరును
బరస్పరసందర్శనముచే మోహముగ్నులైపోయిరి.

కొంతకాల ముట్టుడి యా కమలాకరుడను పేరుగల విప్రయువకు
డు తనమిత్రునియింటి కేగెను. అనంగమంజరి తన శయనగృహమున జేరి
మన్మథాగ్నిచే తపింపబడుచు మంచముపై బరుండియుండెను. నిద్రాహార
ములను వదలెను. ఈమెభావ మెఱింగిన చెలికత్తె మెల్లగ నొకనాడు
ప్రక్కజేరి సఖీ! నీహృదయమును గుర్తెరింగితిని. నీమానసచోరు డెవ్వ
డో నా కెఱింగింపుమన యనంగమంజరి తాను జూచిన విప్రయువకుని
వృత్తాంతమును వచించి యాసాగసుకానిని నాకు సమకూర్పవేని నాప్రా
ణములు నిలువవు. ఒక్కనిముస మొకసంవత్సరముగ నున్నదనగా నా
చెలికత్తె వెంటనే బయలుదేరి యాకమలాకరుని వృత్తాంతమును విచా
రించి తెలిసికొని యాతని మిత్రునియింటి కేగి కమలాకరుని జూచెను.
కమలాకరు డాయినంగమంజరీవియోగమున మితిమీరిన కరహతాపము
జెందుచుండెను. చెలికత్తె మెల్లగ నతని సమీపించి తా వచ్చినకార్యము
నెఱింగించి అనంగమంజరి నీవియోగమున మరణావస్థలో నున్నది. నేటి
రాత్రి నీవు మాయుంటికి వచ్చితివేని యామెతో సమాగమ మగునట్లు
జేసెదనని చెప్ప నతడు వల్లెమని యంగీకరించెను. చెలికత్తె యీ
వృత్తాంతము అనంగమంజరితో జెప్పటకై పోవ విరహవేదనకు
తాళజాలక కంఠమున కురి జెట్టుకొనుచుండ చెలికత్తె వచ్చి తప్పించి
యిట్లనియె. సఖీ! ప్రాణత్యాగము నేల జేసెదవు? బ్రదికియుండిన సుఖ
ములు బడయవచ్చును. నేటిరాత్రి మాయుంటికి వచ్చితివేని నీప్రియ

నితో సమావేశమును గలిగించెదను. అని చెప్పి యామె నూరడించి యింటికి బోయెను. కమలాకరు డాకాశ్రి అనంగమంజరిని కూడుటకై చెలికత్తెయింటికి బోవ నాదాసి యీతని గూర్చుండబెట్టి తనప్రాణసఖిని పిలువబోయి గదిలో బ్రవేశించి చూడ అనంగమంజరి విరహవేదనకు నిలువజాలక ప్రాణత్యాగము జేసెను. దాసి విచారముతో నింటి కేగి కమలాకరున కీ వృత్తాంతము నెఱింగింప నదివరకే విరహాగ్నిచే దహింప బడుచున్న కమలాకరుడు అనంగమంజరీమరణవార్తను వినినతోడనే తన ప్రాణములను వదలెను.

మరునాడు శృశాసమున రెండుచితులలో రెండుశవములు దహన మగుచుండెను. అనంగమంజరిభక్తుల దేశమునుండి యాత్రోవనే వచ్చుచు చితులను జూచి జరిగినసంగతిని తానుగూడ దెలిసికొని నాచితీలో నురికి ప్రాణత్యాగ మొనర్చెను. రాజా! వీరిమువ్వలలో నధికకామార్తులెనరు? అని యడుగ రాజుగ్లనియె భర్తయే కామార్తుడు అతని ప్రేమయే కొనెయాడ తిగినది. కారణ మేమచగా సుందరపురుషుని స్త్రీలును, పురుషులును వలచుట స్వభావమేకాని తనభార్య అన్యపురుషుని పలచి వానికై ప్రాణత్యాగ మొనర్చినసంగతి యెఱింగియు నట్టిభార్యకై ప్రాణత్యాగ మొనర్చిన మోహనునిప్రేమ నిష్కళంకము. అని చెప్ప భతాళు డెగిరి వృక్షశాఖ కంటుకొనెను. విక్రముడు మరల నాతని యధాసానమునకు బట్టి తెచ్చెను.

ఇ రు వ ది యొ క ట న క థ.

భతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. రాజా! వినుము. కళింగదేశములో యజ్ఞశర్మ యనుబ్రాహ్మణుడు గలడు. అతనికి రూపవతి యను పేరుగల భార్య గలదు. ఆ యజ్ఞశర్మ వేదశాస్త్రముల జదివి పెక్కుయజ్ఞములను జేసెను. కొంతకాలమున కారూపవతి గర్భవతియై చక్కనికుమారుని గనెను. తల్లిదండ్రు లాబాలుని ప్రేమతో బెంచుకొనుచుండిరి. అయి

దవయేడు వచ్చినంతనే యజ్ఞశర్మ బాలునకు కేశఖండనము జేయించి ఆచార్యునికడ చదువ బంపెను. సూక్ష్మబుద్ధిగల యాబాలుడు పదురెండు వత్సరముల ప్రాయము వచ్చినప్పటికి బెక్కువిద్యలలో ప్రవీణు డయ్యెను. తండ్రి కుమారున కుపనయనము గావించి వేదాభ్యాసము జేయించుచుండెను. పదునారువత్సరముల ప్రాయము వచ్చినప్పటికే ఆబాలుడు వేద శాస్త్రములను జదివి సంపూర్ణ పాండిత్యము నార్జించెను. కాల మొక్క రీతిగ గడువబోదుగదా! సుఖములు మేఘచ్ఛాయవలె చంచలములు. శరీరములు బుద్బుదప్రాయములు.

ఆబాలునకు శరీరమున నొకవిధమగు వ్యాధి జనించుటచే కొలది దినములకు మృతు డయ్యెను. యజ్ఞశర్మ - రూపవతియు కుమారుని కళే బరము పెట్టి పెక్కుగతుల విలపించిరి. ఆతని గుణములను దలంచుకొని రోదన మొనర్చిరి. కాని లాభ మేమి? మరణించినవారు వస్తురా? తమ పరి బంధుగణ మంతయు గలసి యాకళేబరమునకు సంస్కారము నిమిత్త మై శ్మశానమునకు గొంపోయిరి. బంధువు లందరు శవమును జూచి యిట్లు తలపోసిరి. చూచితిరా? చనిపోయినముఖ మెంతకాంతిగా నున్నదో? ఎంత చక్కనిబాలుడు! అని దహన సంస్కారమునకు బ్రయత్నించుచుండిరి.

ఇంతలో నటకు కొంచెముదూరములో తపము జేసికొనుచున్న నొకయోగి యాబాలకునికళేబరమును జూచి యిట్లు తలపోసెను. ఈ బాలుడు సుందరుడు. నే నీకళేబరములో ప్రవేశించితినేని యింకను చాలకాలము ప్రాపంచికభోగముల ననుభవింపవచ్చునుగదా యని తలంచి పరకాయప్రవేశవిద్యవలన తనప్రాణముల నాబాలకుని కళేబర మున బ్రవేశబెట్టెను. వెంటనే యాకుమారశవమును సజీవమై లేచి కూర్చుండెను. కూర్చుండినవెంటనే యొకమారు నవ్వి పిదప రోదన మొనర్చెను. తదనంతరము బంధువు లందఱాబాలుని సజీవునిగా దలంచి యిట్లు గొంపోయిరి. రాజా! వింటివిగదా! ఆయోగి కళేబరములో

ప్రవేశించినవేంటనే నవ్వుటకును. తరువాత రోదన మొనర్చుటకు గారణ మేమి? అని యడుగ రా జిట్లనియె. ఇంకను చిరకాలము సుఖానుభవమును పొందవచ్చునని మొదట సంతసించెను. కాని యంతలో వివేకము దెచ్చుకొని అయ్యో! ఈశరీరమైన మరికొంతకాలమునకు నశించు నదేకదా! మోక్షప్రదమైన యపవర్గమార్గమును వదలి తిరిగి విషయవాంఛలకేల లోబడితినా యని దుఃఖించెను అని చెప్ప భేతాశుడు మరల పై కెగిరెను. విక్రము డతనిబట్టి క్రిందకు దెచ్చెను.

ఇరువది రెండవ కథ.

భేతాశు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. విదర్భదేశమున నొక గ్రామములో నారాయణశర్మ యను బ్రాహ్మణుడు, పండితుడు గలడు. అతడు సకలవిద్యలను నేర్చి పండితుడై భార్యతో గృహస్థధర్మముల నెఱవేర్చుచు మువ్వరు కొమరులను, ఇద్దరు కుమారికలను గనెను. చిరకాలము గడచెను. వృద్ధు డయ్యెను. కాని యానారాయణశర్మకు భోగవాంఛ నశింపలేదు. అందువలన నాత డొకనాడు వెలుపలి కేగి మృతుడైన నొకబ్రాహ్మణమువకునిశరీరములో పరకాయవిద్యామాహాత్మ్యము వలన తనప్రాణములను బ్రవేశపెట్టి మారుశరీరముతో దనవారల జూడ వచ్చెను. భార్యాపుత్రు లందరు నితని జూచి వెరగుపడ నారంభించిరి. వేరుశరీరమును ధరించి వచ్చిన యాతడు మొదట తనవారి నందరిని జూచి కన్నీరు గార్చి పిదప నవ్వుచు నిట్లనియె. మీ రందరు నన్ను జూచి భ్రమపడుచున్నారు. నే నీయింటియజమానిని. వృద్ధుడ సగుటచే నాప్రాణముల నీశరీరములో బ్రవేశపెట్టి భోగాభిలాషచే యిట కరుగు దెంచితిని. ఇదంతయు నాపరకాయవిద్యాప్రవేశఫలము. నా కిప్పుడు విరాగము కలిగినది. ఈలోకములో నెవ్వరి కెవ్వరును లేరు. ఇదంతయును నాటకము. ఈనాటకములో నెవరిపాత్రను వా రభినయించి తేరమరుగున కేగుచున్నారు. ఈయస్థిరభోగములకొఱకు ప్రతివాడును

భ్రమపడి ధర్మాధర్మవిచారణను వదలి మోహమగ్నుడై తిరుగుచు
న్నాడు. బాల్యయవ్వనవార్ధక్యదశలు గడచినను- చూపులు తప్పినను -
పండ్లూషిపోయినను- క్రర చేతికి వచ్చినను శృంగారానను రదలగు.
కాల మంతయు నిదేరితిగ జరుగుచున్నది. ఒకడు పోవు న్నాడు. ఇం
కొకడు వచ్చుచున్నాడు. తాను మరల పోవునా డయును పోయిన
వానికొకకు దుఃఖపడుచున్నాడు. కావున వివేకనతుడగునాడు
పుట్టిన ప్రతిప్రాణియు చలిచుచని విశ్వమునలయును. ఆశయమనని
మహానది. మహాయోగీ ద్రులుగాని దానిని దరించజాలరు.

శ్లో. ఆశానామ నదీ మనోధజలా శృష్టాకరంగామలా
రాగగ్రాహవతీ వితర్కవిహగా ధైర్యద్రుమస్వంసివీ
మోహవర్తనుడు స్థరాతిగహనా ప్రోత్సాగచింతితాటి
తస్యాపారగతా విశుద్ధమనసా సందంతి యోగీశ్వరాః॥

అను నార్యోక్తిని స్మరింపుడు. మానవునిజీవితము నూర్చేడు.
సగముకాలము నిద్రతోడను, మిగిలినదానిలో సగము కైశవక్రీడాదుల
తోడను, విషయాదులతో గడచిపోవ మిగిలిన కొంచెమున వృధాసేయు
ట మంచిలక్షణము కాదు. అని యీవిధముగ భానోపదేశ మొనర్చి
నేను తీర్థయాత్రలకు బోయి యెచ్చబనో తప మొనర్చి శరీర బ్యాగ మొన
ర్చెద ననిచెప్పి వెడలిపోయెను. రాజా! వింటిగదా! అ మ మొదట
రోదన మొనర్చుటకును, తదుపరి సవ్వటకును కారణ మేము విక్రమార్కు
డిట్లనియె. ఉన్న శరీరమును వదలి సరదేహములో బ్రవేశించుటవలన తన
భార్య, పుత్రులు మొదలగువారు తనకు దూరమై పోవుటగాక తన
భోగవాంఛ నెఱవేర నందులకు చింతించెను. తదుపరి వివేకము తెచ్చు
కొని సంసారభంధవిముక్తిని పొందెదనుగదా యని సంతసించెను. అని
చెప్ప భేతాళుడు మరల చెట్టుపై కెగిరెను.

ఇరువదిమూడవకథ.

విక్రమార్కుడు పట్టి తెచ్చుచుండ భేతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. జయస్థల మనుపట్టణమున విష్ణుస్వామి యనుపేరుగల బ్రాహ్మణుడు గలడు. అతనికి నల్వరు కొమరులు గలరు. వారిలో మొదటివాడు జూదరి. రెండవవాడు వేశ్యాలోలుడు. మూడవవాడు వ్యభిచారి. నాలుగవవాడు నాస్తికుడు. ఇట్లుండ కుమారుల దుర్గుణములను సహింసజాలక నొకదినమున నల్వరిను బిలిచి యిట్లుపదేశించెను. జూద మాడువాడు దరిద్రు డగును. వానియింట లక్ష్మి నిలువదు. రాజనీతియందు జూదరి యొక్క కర్ణనాసికలను గోయవలయునని యున్నది. స్వభార్యయైనను తనభర్త జూదరియైన సమీపింప రాదు. కారణ మేమన, ఉన్నధనమును గోల్పోయినది గాక భార్యాపుత్రులను సైతము విక్రయించును. ఇంక వేశ్యాగమనమువలన నపకీర్తి. శరీరము రోగగ్రస్త మగును. ఇంతేగాక తన ధనమును వారి కిచ్చి దరిద్రుడై యంతతోనైన దానిని మానలేక చోరత్వమున ధనాన్వనమొనర్చి వేశ్యల కిడుటయేగాక తమవరి పట్టుబడి కారాగృహమున జిక్కుకొనును. ఇంక పరస్త్రీగమనము జేయువ్యభిచారి కాని వాదినరకములకు బాల్పడును. వ్యభిచారిణియైన స్త్రీ భర్తనేగాక ప్రేమించినవానిని గూడ జంపుటకు వెనుదీయదు. ఇట్టి వ్యభిచారియైన పాపాత్ముని దేశభ్రష్టుని జేయవలయును. దైవగురుభయములనువిస్మరించి సర్వదా విషయవాంఛాలోలుడై ప్రవర్తించు కులనాపకుడు కొడుకైనన దూరముగ బారదోలవలయునేగాని యాదురాత్ము నింటనుండనీయరాదు

ఈవిధముగ నావిష్ణుస్వామి యన్యూపదేశముగ కొమరులను మంఠించెను. నల్వరును తండ్రిమాటలను విని సిగ్గుపడి విద్యాసంపాదనమునకై యొకపట్టణమున కేగి యం దొకగురువు నాశ్రయించి కొంతకాలము చదివి పండితులై, మంత్రవేత్తలై తిరిగి తమయూరికి వచ్చుచుండఁగా ఇట్లు వచ్చుచుండ నొకచోట నొకబోయవాడు సింహమును చంపి దా

తోలును దీసి క్రిందపరచి యెముకలు, మాంసము మొదలగు వానిని మూట గట్టుకొని పోవుచుండగా చూచి యానల్వరును తమవిద్యల బరీక్షింప దలచి యాబోయవానికి ధనమిచ్చి యా మూటను దీసికొని తమ తమ విద్యాప్రభావములను పరీక్షింప నెంచిరి. ఒక డాసింహపుయెముకలను జంతువుయొక్క ఆకార మేర్పరచి దానిపై మంత్రోదకములు చల్లినంత నాయెముకలు కలుసుకొనిపోయెను. రెండవవా డానూంసమును ఆయా ప్రదేశములందు బెట్టి తనమంత్రప్రభావముచే నతికించెను. మూడవవా డాతోలును దానిపై గప్పి మంత్రోదకము చల్లినంతనే చర్మము అవయవములపై కలుసుకొనిపోయెను. నాలుగవవాడు తనమంత్ర ప్రభావముచే దానిని బ్రదికించెను. సింహమునకు ప్రాణములు రాగనే గాంధ్రుమనుచు నెగిరి యానల్వరును భక్షించి తనత్రోవ నేగెను. రాజా! ఈ నల్వరిలో నెవ్వ డధికమూర్ఖుడు? అని ప్రశ్నింప రాజిల్లనియె. బ్రదికించినవాడే మహామూర్ఖుడు, కారణ మేమనగా! తాను నేర్చిన విద్యవలన ఆత్మరక్షణము, సరోపకారము జేయవలయును. అట్లు చేయలేక పోగా తా నభ్యసించిన విద్యవలన తనప్రాణమును బోగొట్టుకొని పరుల ప్రాణముల బోగొట్టినవానిని మూర్ఖు డనక నేమందుము. కావున బుద్ధిహీనుడు విద్వాంసుడైనను నిష్ప్రయోజకుడే. అని చెప్ప భతాళుడు మరల చెట్టుకొమ్మ కెగిరెను.

ఇరువది నాలుగవ కథ.

విక్రమార్కునితో భతాళు డిట్లు చెప్ప నారంభించెను. ధర్మ పురమున వర్ధమాను డనురాజు రాజ్యమును జేయుచుండెను. ఆపట్టణమున గోవిందశర్మ యను బ్రాహ్మణుడు కలడు. అతనికి ముగ్గురు కుమారులు గలరు. వారికి హరిదత్తు, సోమదత్తు, యజ్ఞదత్తు అని నామకరణములు జేసెను. ఆబాలురకు పండేండ్లు నిండినతోడనే తండ్రి యుపనయనములజేసి వేదశాస్త్రాధ్యయనమునకై పరదేశమున నున్న

యొకగొప్పవిద్వాంసునికడ జదువవేసిరి. పదునెనిమిదిసంవత్సరములు గురుకులవాస మొనర్చి సకలవిద్యలయందు పాండిత్యమును సంపాదించి యింటికి వచ్చిరి. తండ్రి వారిమువ్వరకు ననురూపవతులగు కన్యకలను వివాహ మొనర్చెను. నగర మంతయు నీముగ్గురిప్రఖ్యాతినిగురించి విపరీతముగా జెప్పుకొనుచుండగా మంత్రులవలన రాజు విని యొకనాడు కొల్వకూటమున కాపండితుల మువ్వరను బిలిపించి మీ కే యే విద్యలయందు పాండిత్యము గలదన మొదటివాడగు హరిదత్తు డిట్లనియె. అయ్యా! నేను భోజనప్రియుడను. నా కావిషయమున నెక్కుడు పాండిత్యము గలదు. అని చెప్పెను. రెండవవాడగు సోమదత్తుడు నేను నిద్రాప్రియుడను. నిద్రపోవుటలో నేను మిక్కిలి పరిశ్రమ జేసితినని వచించెను. మూడవవాడగు యజ్ఞ దత్తుడు నేను వనితాప్రియుడను. స్త్రీ సౌఖ్యమున నేను నెప్పుడుండనని మనవి యొనర్చెను. ప్రభు వాముగ్గురి మాటలను విని తనలో తానే నవ్వుకొని యిట్లనియె. విప్రవశంసులారా! ఇవి! యేటిప్రజ్ఞలు? భుజించుటయు, నిద్రించుటయు, స్త్రీలతో సుఖించుటయు విద్యలగునా? మీరు మూర్ఖులవలె నున్నారన వా రిట్లనిరి. మహారాజా! దేవరవారు పరీక్షించినచో నందలివిశేషములను జూపెద మనిరి.

మరునాడు రాజు భోజనప్రియుని బిలిచి షడ్రసోపేతమైన భోజనము, రకరకముల పిండివంటలు నేర్పరులగువారిచే తయారు జేయించి యాతనికి గుడువపెట్టి నేర్పాటుచేసెను. భోజనప్రియుడు కడుపునిండ భుజించి యింటి కేగెను. రాజు పిలిపించి పదార్థము లెల్లన్నవి? తృప్తిగ భుజించితిరా? యని యడుగ హరిదత్తు డిట్లనియె. మహారాజా! పిండివంటలు, కాయగూరలు మిగుల రుచ్యములుగా నున్నవికాని ప్రధానమైన యన్నమే బాగుండలేదు. అందువలన దృష్టిగ భుజించ జాలకపోయితిని. కారణ మేమనగా అన్నము వండిన బియ్యము శ్మశానవాటికలో పండిన పంట యగుటచే అన్నము వాసనగా నున్నదని చెప్పెను. రాజు వెం

టనే బియ్యమును పంపినవర్తకుని బిలిచి యడుగ అయ్యా! ఇది మాస్వం
 తభూమిలో తయారైన ధాన్యము. ప్రశస్తమైనవరి. ప్రస్తుతము మా
 భూమిలో నేమియు దోషము లేదుగాని తూర్పువై పున కొంతభాగము
 రెండేండ్లక్రింద శ్మశానముగా నున్నది. దానిని ఏలినవారియనుమతిపై
 మేము తీసికొని సాగు చేయించుచుంటిమి. ఇప్పుడు దివ్యమైనపంట
 పండుచున్నదని చెప్పెను. రాజు వర్తకుని బంపి హరిదత్తునివిజ్ఞానశక్తికి
 చాల సంతసించి తగినబహుమతి నొసంగి పంపెను. రెండవవాడగు
 నిద్రాప్రియుడైన సోమదత్తుని బిలిచి నాటిరాత్రి తన నగరులో నొకవిశాల
 లమైనగదిలో పందిరిమంచముపై మెత్తనిపరుపుల నెదిరించి పరపించి
 మృదువైన శాల్యలు పక్క వేయించి పరుండమని చెప్పెను. సోమదత్తు
 డాఠాత్రి యంతయు బరుండెను. రాజు మరునాడుదయమున సోమదత్తుని
 బిలిచి నిద్ర పట్టినదా? పక్క బాగుగా నున్నదా యన నాతడోమహా
 రాజా! ఏలినవారియనుగ్రహమున పక్క బాగుగనే యున్నది. చల్లని
 గాలి వచ్చుచున్నది. కాని ప్రక్కక్రింద నెచ్చటనో తలవెంట్రుక యుం
 డుటచే వత్తుకొని నిద్ర పట్టలేదు అని చెప్పెను. రాజు పరీక్ష చేయించి
 పై పరుపులు నాలుగు తీయగనే క్రిందనున్న పరుపుపై నొకపొడుగైన
 తలవెంట్రుక పడియుండెను. రాజు ఆనందించి వానిని సత్కరించి పంపి
 మూడవనాటిరాత్రి తననగరులో నొకగదిని శృంగారింపజేసి నూతనరజ
 స్వలయై కన్నెటికముగాని సుందరాంగియైన చక్కనివేశ్య నొకదానిని
 దివ్యవస్త్రాభరణాదులచే సలంకరింపజేసి యాగదిలో నుంచి వనితాప్రి
 యుని బిలిచి నేటిరాత్రి యీసుందరితో సుఖంపుమని పంపెను. వనితా
 ప్రియుడు లోని కేగెను. తలుపులను బంధించిరి. తెల్లవారగనే ప్రభువు
 వనితాప్రియుని బిలిపించి యావేశ్యాంగసగుణము లెట్టివి? రసికు రాలగు
 నా? హృదయము విడింపజేసిందా యని వనితాప్రియుడిట్లనియె. మహా
 రాజా! అనేక సకలగుణములు కలది. ముంచిరసికత- చక్కనిగానము.

కలదుగదాయని యానపడ దగ్గరకు జెర్చితినిగాని దానినోరు మేకపాల హాసన వేయుటచే నాయాస లన్నియు వ్యర్థమైనవి. నేను వేరుగ పరుంటిని. అని చెప్పెను. రాజు దానితల్లిని బిలిచి యడుగ నది దేవా! యిది నాపెంపుడుకుమార్తె. దీనిని గన్నతల్లి పురిటిలోనె చనిపోయినది. వేరుపాలు సడకపోవుటచే మేకపాలతో పెంచితినిని చెప్పినది. రాజు దానిని బంపి- ఔరా! వీ రంద రొకరికి మించినవా రింకొకరని తలంచి వనితాప్రియుని సత్కరించి బంపెను. రాజు! ఈమువ్వరిలో నెవరితెలివి కొనియాడదగినది అని యడుగ విక్రమార్కుడు నిద్రాప్రియుని గొని యాడవలయునని చెప్పెను. కారణ మేమనగా? మృదువులగు నాల్గుపరు పులక్రిందబడిన సూక్ష్మమైన తలవెండ్రుకవలన నతనికి నిద్రాభంగ మైన దన్నచో నది తప్పక ప్రశంసనీయమని నొక్కి చెప్పక తప్పదు అని చెప్ప భేతాళుడు మరల వృక్షశాఖ కెగిరెను.

ఇరువదియైదవకథ.

విక్రమార్కుడు భేతాళుని పట్టి తెచ్చుచుండ భేతాళు డిట్లని చెప్పదొడంగెను. రాజు! వినుము. శ్రీచక్ర మనుపట్టణమున మహాబలు డను రాజు రాజ్యము చేయుచుండెను. శత్రురాజు లిర్వు రతనిరాజ్యము నపహరింపవలయునను తలంపుతో సైన్యసమేతులై వచ్చి శ్రీచక్రపుర మును ముట్టడించిరి. మహాబలుడు వారితో చిరకాలము యుద్ధమును జేసెను. తుదకు సైన్య మంతయు నశించిపోవుటచే పరాజితుడై యొక నాటిరాత్రి భార్యను, కుమార్తెను వెంటగొని యరణ్యము జేరెను. తెల్ల వారువర కావనములో బహుదూరము పోయి యొకచెట్టుక్రింద విశ్రమించిరి. రాజు తనభార్యాపుత్రికల నట గూర్చుండబెట్టి వారి కాహార పదార్థములను సంగ్రహించుటకై సమీపమునగల గ్రామమున కేగి యానాటికి సరిపడిన భోజనపదార్థములను సంగ్రహించుకొని వనముననున్న

రాణిని, కుమార్తెను జేర వచ్చుచుండెను. మ్హామధ్యమున కొందరు భిల్లులు రాజును సంహరించి యాతనిభార్యాపుత్రికలకు బట్టి కొనిపో దలంచిరి. రాజునకు, భిల్లులకు నాసమయమున యుద్ధము తటస్థించెను. రాజు ధనుర్బాణములను చేత ధరించి నాయూటవికులతో ఘోరముగ బోరెను. భిల్లులలో కొందరు పారిపోయిరి. కొందరు హతులైరి. కాని భిల్లులు వేసినబాణములలో నొకటి రెండు రాజై నమహాబలునికంఠ మున తగులుటచే నతడును ప్రాణములను విడిచెను. రాణియు, కుమార్తెయు నావనమున రాజకళేబరమున బడి పెక్కుగతుల విలపించి దిక్కులేనివా రగుటచే యామహాబలునిశరీరమునకు సంస్కారమును గావించి యటనుండి బయలుదేరి చాలదూరము నడచి యొకగ్రామదేవతగుడిలో విశ్రమించి మార్గాయాసమును దీర్చుకొనుచుండెరి.

ఇట్లుండ చంద్రసేను రాజు తనకుమారునితో వేటకైవచ్చి యా వనములో వేటాడి తిరిగిపోవుచుండ రాణియొక్కయు, కుమార్తెయొక్క పాదచిహ్నములు గనుపడగా నిట్లు తలపోసిరి. ఇవి పురుషుల పాదముల వలె లేవు. స్త్రీలపాదములవలె నున్నవి. ఇర్వురుయువతు లీమార్గము నుండి నడచిపోయిరి. అని తలపోయుచుండ రాజు కుమారునితో నిట్లని యె. ఈమార్గమును బట్టిపోయి యాయిర్వరి స్త్రీలజాడ తెలిసికొందము. అందులో పెద్దయడుగులుగల యువతిని నీవు గెకొనుము. చిన్నయడుగులుగల దానిని నేను గ్రహింతును. అని చెప్పి కుమారు డంగీకరించెను. ఇర్వు రాజుడలను బట్టి పోయి గ్రామదేవతాలయమునగల రాణిని, కుమార్తెను కలసికొనిరి. త్రోవలో తాము జేసికొనిన నియమము ననుసరించి కుమార్తెను తండ్రియు, రాణిని కుమారుడును గుఱుములపై నెక్కించుకొని తమనగరముం జేరి వారిర్వరిం జేపట్టిరి. కొంతకాలమునకు వారిర్వరకును కుమారులు గలిగిరి. రాజు! వారిర్వరకును, తల్లులకును గల పరస్పరసంబంధమును దెల్పు మన విక్రమార్కు డీమారు ప్రత్యుత్తరము జెప్పవలెనని తోచుక అలోచించుచు నిల్చుండెను.

అలోచించుచు నిల్చున్న విక్రమార్కుని జూచి భాతాభు డిట్లనియె. రాజేంద్రా! నీసాహసమునకు, బుద్ధిసూక్ష్మతకును మెచ్చితిని. నీతో నొకవృత్తాంతమును దెల్పెదను వినుము. నన్ను బట్టితెమ్మని బంపిన యాయతి ధుర్మార్గుడు. నిన్ను జంపవలయునని తలంచియున్నాడు. శ్మశాన గాసినియైన యాదేవిని పూజించి నూటయెనుబదిమంది రాకన్నియలను గొని, సాహసవితరణాది గుణములుగల యొకరాజేంద్రునిగాని, మంత్రవేత్త మై, దీక్షాపరుడైన యతీశ్వరునిగాని బలియిచ్చినయెడల నాదేవి ప్రత్యక్షమై యభీష్టవరము లొసంగును. ఈరహస్య మెరిగిన నాయతి నూటయెనుబదిమంది రాజపుత్రులు దొరకుట యసంభవ మగుటచే నిన్ను బలిగా గొనంగ దలంచినాడు. కావున నీ విప్పుడు నేను చెప్పినట్లు చేయుము. నీ నశరీరములోనుండి వెడలిపోవుమంటిని. నీ కళేబరమును గొని యాయతిని జేరుము. అతడు స్నానము జేసి కళేబరమును అగ్నిగుండమున హోమము జేసి జపము పూర్తియైనతరువాత నిన్ను స్నానము జేసివచ్చి దేవికి సాష్టాంగపడు మని చెప్పును. అప్పుడు నీవు నీబుద్ధిసూక్ష్మతవలన నాయతిని మోసపుచ్చి కాలికి బలి యిచ్చితివేని నీ కాదేవి ప్రత్యక్షమై యభీష్టము లిచ్చును. నేను సర్వదా నీకు విధేయుడనై నీయాజ్ఞల జేయచుండెదను. అని చెప్పి యాభాతాభు డాశవమునుండి తొలగిపోయెను. విక్రమార్కు డాకళేబరమును మోసికొని యాయతిని జేరి కళేబరము నెదుట నుంచి నమస్కరించెను. ఆసన్యాసి సంతసించి తనజప పూర్తి జేసి యాకళేబరము నగ్నిగుండమునో హోమము జేసి విక్రమునిజూచి రాజాస్నానము జేసి రమ్ము అని పంప విక్రముడు వెంటనే స్నాతుడై యటకు జేరెను. సన్యాసి యాతసిం జూచి రాజా! ఇటు వచ్చి దేవికి సాష్టాంగ నమస్కారము జేయుమన రా జిట్లనియె. స్వామీ! నేను ప్రభువు నగుటచే నాకు నమస్కరించిరిగాని నే నొకరికి నమస్కరింప లేదు. సాష్టాంగ నమస్కార మెట్లు చేయవలయునో చూపిన చేయుదునని చెప్పిన యతి

యీవిధముగ జేయవలెనని దేవియుందర సాష్టాంగపడెను. విక్రమార్కుడు వెంటనే కత్తిని దూసి యాసన్యాసిమెడపై నొక్కవ్రేటు వేసెను. తల తెగి క్రిందపడెను. వెంటనే కాళికాదేవి ప్రత్యక్షయై రాజా! నీసాహసము నకు మెచ్చితిని. వరమును వేడుమన రా జిట్లనియె.

తల్లీ! యీసన్యాసిని బ్రదికింపుము. నీ వింక జీవబలులను గోరవలదు. ఇదే నాకోర్కె యన కాళి విక్రమరాజా! నీయుదారబుద్ధికి మెచ్చి నీకోరినవరము లిచ్చితిని. నీవు వేయిసంవత్సరములు రాజ్యము జేసెదవు. భూతపతియగు భేతాళుడు నీయనుచరు డగుటచే భూతప్రేత పిశాచము లన్నియు నీ పేరుచెప్పినమాత్రమున బారిపోవును. నీచరిత్రమును పఠించినవారికి మంగళములు కలుగును. దేవేంద్రుడు నిష్కర్థసింహాసనమున గూర్చుండ బెట్టుకొనును. నీకు సకలశుభములు కలుగునని వర మిచ్చి కాళికాదేవి మాయ మయ్యెను. భేతాళుడు ప్రత్యక్షమై విక్రమార్కమహారాజా! నీ వెప్పుడు తలంచిన నప్పుడు వచ్చి నీయభీష్టంబులు నెరవేర్చెదను. నే నడిగిన యీయిరువదియైదుప్రశ్నములను బఠించినవారికి పిశాచబాధ లుండవు. అని చెప్పి వెడలిపోయెను. విక్రమార్కుడు తదుపరి తననగరముం జేరి సకలజనాహ్లాదకరముగ రాజ్యమును జేయుచుండెను.

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ